

NAŠA UNIVERZITA

MÁJ 2017

9

**Aké vína pili
naši predkovia?**

**Nepodceňujme
klimatickú zmenu**

**Granty UK
pre mladých vedcov
už po 21. raz**

**Na UK prednášala dvojnásobná
laureátka Pulitzerovej ceny**

Editoriál	2
UK medzi TOP 500 univerzitami sveta: stúpla o 12 miest	3
Medikom roka 2017 sa stal Filip Oleksák z JLF UK	3
Vyberáme z programu rektora UK	4
Rektor UK prijal nového ukrajinského veľvyslanca v SR	4
Stanovisko UK k návrhu zákona o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a k návrhu novely zákona o vysokých školách	4
Diskusia o Európe s rakúskym spolkovým prezidentom na UK	5
Granty UK pre mladých vedcov: 232 projektov si rozdelí 225 250 eur	6
Dvojnásobná laureátka Pulitzerovej ceny Martha Mendoza na UK:	
Otroctvo existuje v každej krajine	8
Sviatok hispanistiky v Mirbachovom paláci	10
Svetový deň divadla na FiF UK	10
Právnická fakulta reprezentovala UK na prestížnej medzinárodnej súťaži	11
Študentský časopis Farmakoviny získal ocenenie Zlaté Štúrovo pero	11
FaF UK predstavuje svojich úspešných študentov	12
Na FM UK sa učíme od úspešných podnikateľiek	14
Odvrátená tvár informačnej spoločnosti	14
Vikendový ASTRO workshop 2017 pre študentov v AGO Modra	15
Na medzinárodnom vedeckom sympóziu o kardiovaskulárnej a mozgovej fyziológii nechýbali odborníci z UK	16
Dobrovoľník roka 2016: ďakovný list pre doc. Jaliliho z LF UK	16
Workshop pre potenciálnych žiadateľov o ERC grant	17
Súťaž o NAJ plagát propagujúci Erasmus+ pozná víťaza	17
Konferencia o regenerácii a fyzioterapii vo vrcholovom športe na FTVŠ UK	18
Workshop Aquafitness 2017 na FTVŠ UK	18
Naučiť sa po slovensky sa náročnosťou vyrovná zisku olympijskej medaily	19
Vysokoškolské skriptá odbornej angličtiny pre študentov farmácie	20
Nová publikácia botanikov z PriF UK z odboru palynológia	20
Po stopách Thurzovcov, kedysi mocných uhorských oligarchov	21
Aké vína pili naši predkovia?	22
O klimatickej zmene treba hovoriť častejšie a hlavne s vedecky podloženými argumentmi	23
Predstavujeme špičkové tímy	24
UNESCO Katedra výchovy k ľudským právam UK podporila Olympiádu ľudských práv	26
Výstava o Slovensku v OSN, ktorá zdolala Atlantik, od apríla na FSEV UK	26
ŠVK na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine po 38. raz	27
Pamätný park v Mlynskej doline	27
Ponuka od štvornásobného paralympijského víťaza sa neodmieta	28
Univerzita v Lunde – študentský raj	30
Prezradili ste nám o sebe	31
Jazykové okienko	31
Doc. PhDr. Peter Baláž, CSc., odišiel do večnosti	32
Slovo o Jane Štúrovej	32
UK na medzinárodnom veľtrhu vzdelávania v Kyjeve	33
Aj vy ste VM Mlyny!	33
Krížovka	34
Listujeme v starých číslach	34
Čo nájdete v júňovej Našej univerzite?	34
English Summary	35

Poznámka k titulnej strane: Dňa 5. apríla 2017 vystúpila v Aule UK s prednáškou na tému „Ako vyzerajú dnešní otroci?“ dvojnásobná laureátka Pulitzerovej ceny Martha Mendoza. Viac na str. 8 – 9.

EDITORIÁL

Koncom predposledného májového týždňa vinári z mestečiek a dedín pod Malými Karpatmi otvoria brány svojich pivníc, aby sa pri príležitosti sviatku sv. Urbana v nich predvedli svojimi inak prísne stráženými, tmou, tichom a chladom hýčkanými pokladmi. Návštevníci budú pritom krúžiť degustačnými pohárkami, strkať do nich nosy, premeriavať ich pred svetlom a hľadať v ich obsahu „zlatisté odlesky“, „vône citrusových plodov“ či „tóny vlhkého tabaku“. Pivniční majstri pri mnohých „znaleckých“ komentároch blahosklonne privrú oči a obratne odzátujú ďalšiu fľašku. Slovom, pohoda a všestranná spokojnosť.

V uplynulých týždňoch však na malokarpatských svahoch udreli nečakané silné mrazy, ktoré niekde poškodili až štvrtinu vysadených viničových krov. Väčšia časť vegetačného cyklu, aj so všetkými jeho rizikami, je pritom ešte len pred nimi. Pohoda a spokojnosť budúročného svätourbanského popíjania preto možno nebude až taká veľká. A, vlastne, už ani rok 2016 nebol z hľadiska počasia pre vinárov spod Malých Karpát nijako zvlášť priaznivý.

So svojimi myšlienkami o premenách vína i počasia sa s vami na stránkach nášho časopisu podelia tentokrát dvaja profesori – historik Jozef Baďurík (s. 22) a meteorológ a klimatológ Milan Lapin (s. 23). My, tichí, no o to oddanejší uctievači Bakchovho moku, si po ich prečítaní budeme istotne veľmi priať, aby sa vinič, víno a počasie v najbližších rokoch nijako dramaticky nemenili, ale pekne a harmonicky spolunaživali. A tak všetkým našim priaznivcom želám príjemné čítanie májového čísla časopisu, hoc aj pri pohári takého skvelého vína, aké si kedysi objednával nenapodobiteľný majster pera Karel Čapek: „Pane vrchní, já bych rád víno – jak bych vám to řekl? – víno spíš vážné, žádného mladého fanfaroná a lehkomyslníka, ale víno zralé a zkušené, a přes to, víte, plné víry, optimismu a kuráže; víno, které se vyzná v umění, je sečtělé, a zná kus světa; musí mít takovou jakousi tragičnost jako Beethovenovo adagio, ale také trochu shovívavosti a drobet úsměvu.“

Doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD.,
prorektor UK pre rozvoj,
predseda Redakčnej rady Našej univerzity

NAŠA UNIVERZITA časopis Univerzity Komenského v Bratislave • ročník 63 • mesačník vychádza 10-krát ročne • Časopis je zaregistrovaný na Ministerstve kultúry SR pod číslom EV 2933/09 • ISSN 1338-4163 • Vydáva Univerzita Komenského v Bratislave • IČO: 00 397 865 • Adresa: Šafárikovo nám. 6, P. O. Box 440, 814 99 Bratislava 1 • e-mail: nasa.univerzita@uniba.sk • Tel.: 02/592 44 346 • http://www.uniba.sk/nu • Predseda redakčnej rady: doc. Mgr. Vincent Múcska, PhD., prorektor UK. Členovia: RNDr. Martin Belluš, FMFI UK; ThDr. Dávid Benka, PhD., EBF UK; PhDr. Helena Bernadáčová, LF UK; doc. RNDr. Branislav Bleha, PhD., PriF UK; Mgr. Viera Boróy, M.Sc., VP UK; prof. MUDr. Andrea Čalkovská, DrSc., JLF UK; Mgr. Eva Faithová, PhD., PdF UK; JUDr. Marián Giba, PhD., PraF UK; doc. JUDr. PhDr. Katarína Gubiniová, PhD., FM UK; Mgr. Tatiana Ilavská, PhD., ČDÚ UK; Mgr. Martina Krútilová, VM L. Štúra – Mlyny UK; Ing. Ľubomír Lauko, VI Družba UK; Mgr. Martina Mášiková, FSEV UK; Mgr. František Seman, PhD., FTVŠ UK; ThDr. Ivan Šulík, PhD., RKCMF UK; Mgr. Jaroslav Tóth, PhD., FaF UK; doc. PhDr. Miloš Vojtech, PhD., FiF UK • Vedúca redaktorka: Mgr. Erika Hubčíková • Redakcia: PhDr. Andrea Földváryová, Mgr. Jana Blusková, JUDr. Zuzana Tomová • Fotograf: Vladimír Kuric • Grafická úprava: HLBINY s. r. o. • Tlač: KO&KA, spol. s r. o., Bratislava • Uzavierka: posledný pracovný deň v mesiaci • Náklad 3200 ks. Za obsah príspevkov zodpovedajú autori. Za obsah inzercie zodpovedá zadávateľ.

Univerzita Komenského medzi TOP 500 univerzitami sveta: stúpla o 12 miest

Univerzita Komenského v Bratislave (UK) sa opakovane umiestnila medzi päťstovkou najlepších univerzít sveta. V rebríčku Round University Ranking (RUR), kde je jediným reprezentantom zo Slovenska, obsadila 433. miesto. Polepšila si tak o 12 miest (v roku 2016 – 445. pozícia).

Rebríček, ktorý disponuje dátami od roku 2010, hodnotí 20 indikátorov v 4 základných oblastiach: vzdelávanie (40 % váha), výskum (40 % váha), medzinárodná diverzita (10 %) a finančná udržateľnosť (10 %). Za doterajších 8 rokov ranking hodnotil 930 najlepších svetových univerzít z 80 krajín sveta. (Podrobná charakteristika jednotlivých indikátorov je k dispozícii v časti Metodológia na webstránke RUR: <http://roundranking.com/library/methodology.html>.)

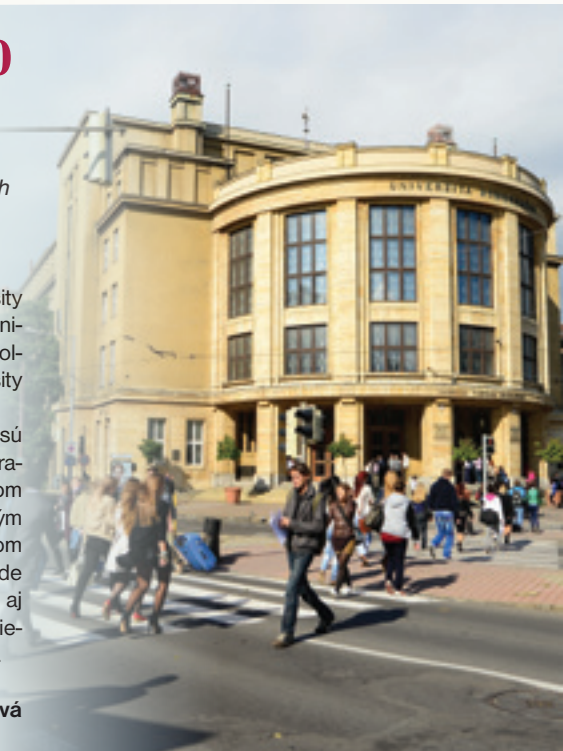
Univerzita Komenského, ktorá sa v tomto roku nachádza na 433. mieste, dosiahla v rámci svojich osobných štatistík najvyššie „skóre“ v oblasti vzdelávania (220. miesto).

Prvé miesto v rankingu RUR obsadila Harvard University, na druhej pozícii je California Institute

of Technology (Caltech) a na treťom University of Chicago. Päťicu najlepších svetových univerzít v tomto rebríčku uzatvárajú Imperial College London (4. miesto) a Stanford University (5. miesto).

„Rebríčky najlepších svetových univerzít sú len jedným z hodnotiacich kritérií, s ktorými pracujeme. Patria však k populárnym indikátorom scientometrie a sú pre nás istým akademickým majákom ukazujúcim, v akom konkurenčnom medzinárodnom prostredí sa pohybujeme a kde by sme sa v ňom chceli dostať. Slúžia teda aj ako motivácia pre ďalšie zlepšovanie sa,“ uviedol rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

Andrea Földváryová

Medikom roka 2017 sa stal Filip Olekšák z JLF UK

Víťazom tretieho ročníka súťaže Medik roka 2017 sa stal 24-ročný Filip Olekšák z Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine (JLF UK).

Sieť nemocníc Svet zdravia spoločne s partnermi vyhlásila v januári 2017 odbornú súťaž pre študentov 5. a 6. ročníkov všetkých lekárskech fakúlt. Budúci lekári v odbore všeobecné lekárstvo si v nej mohli zmerať svoje teoretické i praktické poznatky a skúsenosti.

V dňoch 7. až 9. apríla 2017 sa v nemocnici v Spišskej Novej Vsi uskutočnilo finálové sústredenie, na ktorom 20 najlepších súťažiacich absolvovalo kombináciu odborných workshopov a súťaženia v praktických podmienkach skutočnej nemocnice. V rámci praktických medicínskych workshopov si finalisti vyskúšali základy laparoskopie, kardiopulmonálnu resuscitáciu, triáž na urgentnom príjme a intraoseálny prístup. Z nemedicínskych oblastí sa budúci lekári zoznámili s ekonomickým riadením nemocnice, fungovaním zdravotného poistenia a s princípmi komunikácie s pacientom. Všetci finalisti získali od Sveta zdravia ponuku garantova-

ného pracovného miesta v nemocnici a na oddelení podľa vlastného výberu.

Absolútnym víťazom súťaže sa stal Filip Olekšák, medik JLF UK. „Do súťaže som nešiel s veľkými očakávaniami, chcel som si skúsiť niečo nové, stráviť víkend napísaním diplomovej práce a spoznať nových ľudí. Všetko z toho som si splnil a ešte k tomu prišiel domov aj s veľkou trofejou, ktorej je ťažko nájsť miesto v internátnej izbe,“ povedal pre *Našu univerzitu* Medik roka 2017 Filip Olekšák, ktorý chce po absolvovaní štúdia zostať na Slovensku a venovať sa pediatrii. „Fakt, že všetky tri pozície obsadili Martinčania, je podľa mňa dobrou vizitkou systému výučby na Jesseniovej lekárskej fakulte UK. V niektorých disciplínach sme možno mali výhodu v tom, že počas výučby sme sa s danými témami stretli. Napríklad i so simuláciou resuscitácie, ktorá u nás beží na simulátore Harvey,“ hovorí Filip, víťaz hlavnej finančnej výhry v hodnote 3000 eur. Na druhom mieste sa umiestnila Zuzana Horváthová, študentka 6. ročníka na JLF UK, tretie miesto obsadil Ján Sýkora, študent 5. ročníka z JLF UK.

Zaujímavé fakty o súťaži:

- do súťaže sa celkovo prihlásilo 133 medikov 5. a 6. ročníkov v odbore všeobecné lekárstvo;
- semifinálový online kvíz vyplnilo 123 z nich;
- z najlepších 20 finalistov bolo 7 z Lekárskej fakulty UK v Bratislave, 7 z Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine, 5 z Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach

Medik roka 2017 Filip Olekšák

a 1 z Lekárskej fakulty Masarykovej univerzity v Brne;

- 10 mužov a 10 žien; 12 študentov 6. ročníka a 8 študentov 5. ročníka.

Finálové medicínske workshopy:

- základy laparoskopie (finalisti si prakticky vyskúšali miniinvasive operačné metódy. Ich cieľom bolo v simulovanej brušnej dutine nájsť presnú štruktúru a cielene uskutočniť sekcny výkon);
- kardiopulmonálna resuscitácia (úlohou finalistov bolo zachrániť život: presne cíleným Heimlichovým manévrom odstrániť prekážku v dýchacích cestách a následne simulovať prácu záchranára v teréne s využitím defibrilátora a vitálnych liekov);
- intraoseálny prístup (finalisti sa učili zaviesť katéter pre prívod tekutín a liekov priamo do kostnej drene);
- triáž na urgentnom príjme novej generácie (finalisti sa zoznámili s organizáciou práce na urgentnom príjme, triážovali/triedili pacientov podľa závažnosti stavu; ich úlohou bolo tiež správne zhodnotiť EKG a rozhodnúť o ďalšom diagnostickom a liečebnom postupe v prvých minútach).

redakcia

Foto: Svet zdravia

Najúspešnejší účastníci súťaže Medik roka 2017 – všetci z JLF UK

3. 4. – Rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., sa na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK zúčastnil na otvorení výstavy pri príležitosti 70. výročia vzniku OSN. Viac na str. 26.

5. – 7. 4. – Zúčastnil sa na výročnej konferencii Európskeho združenia univerzít (European University Association, EUA) za rok 2017 v nórskom Bergene.

10. 4. – Predsedal zasadnutiu Vedeckej rady UK.

12. 4. – Zúčastnil sa na 56. fakultnej konferencii ŠVOČ a XII. vedeckej konferencii doktorandov Lekárskej fakulty UK.

Na pôde UK prijal nového mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Ukrajiny v SR Yuriho Mushku. Viac na str. 4.

V Aule UK sa zúčastnil na prednáške prorektora UK pre informačné technológie doc. RNDr.

Daniela Olejára, PhD., na tému: „Odvrátená tvár informačnej spoločnosti“. Viac na str. 14 - 15.

13. 4. – Na stretnutí s ministrom zdravotníctva SR JUDr. Ing. Tomášom Druckerom rokoval o spolupráci s Univerzitnou nemocnicou v Bratislave.

19. 4. – Zúčastnil sa na podujatí pod názvom „Večer priateľov Nexterie“ v Moyzesovej sieni Filozofickej fakulty UK za účasti prezidenta SR Ing. Andreja Kisku.

20. 4. – Zúčastnil sa na zasadnutí Vedeckej rady Žilinskej univerzity v Žiline.

21. 4. – Zúčastnil sa na stretnutí zástupcov UK v Rade vysokých škôl SR.

Zúčastnil sa na rokovaní okrúhleho stola ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR prof. Ing. Petra Plavčana, CSc., k Národnému programu rozvoja výchovy a vzdelávania „Učiacce sa Slovensko“.

Prijal pozvanie na slávnostné udeľovanie Ceny primátora Bratislavy na rok 2017 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca.

24. 4. – V Aule UK slávnostne udelil Granty UK určené na podporu vedeckých, pedagogických a umeleckých projektov mladých učiteľov, vedeckých pracovníkov a interných doktorandov UK vo veku do 30 rokov. Viac na str. 6 - 7.

Zúčastnil sa na 81. zasadnutí Slovenskej rektorskej konferencie na Ekonomickej univerzite v Bratislave.

25. – 27. 4. – Zúčastnil sa na oslavách pri príležitosti 30. výročia založenia združenia Utrecht Network v anglickom meste Kingston upon Hull.

28. 4. – Ako člen hodnotiacej komisie sa zúčastnil na finálovom kole projektu Veľvyslanectvo mladých 2017.

Mgr. Daniela Magalová,
Kancelária rektora UK

SPRAVODAJSTVO

Rektor UK prijal nového ukrajinského veľvyslanca v SR

Rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., dňa 12. apríla 2017 prijal nového mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Ukrajiny v SR Yuriho Mushku, ktorý odovzdal poverovacie listiny prezidentovi Andrejovi Kiskovi 8. februára 2017. Ukrajinského veľvyslanca sprevádzala 1. tajomníčka Veľvyslanectva Ukrajiny v SR Svitlana Honcharevskaja.

Spoločne diskutovali o možnosti vytvorenia Kabinetu ukrajinského jazyka na Katedre ruského jazyka a východoeurópskych štúdií Filozofickej fakulty UK v prípade dostatočného počtu záujemcov o takéto štúdium, pričom veľvyslanec Yuri Mushka ponúkol možnosť zabezpečenia ukrajinského jazykového lektora.

Rektor UK prof. Karol Mičieta informoval svojho hosťa o účasti UK na letnom veľtrhu stredoškolských študentov v Kyjeve a Ľvove s perspektívou štúdia ukrajinských študentov na Univerzite Komenského a dohodil sa na spolupráci pri identifikovaní študijných odborov, o ktoré by mali ukrajinskí študenti záujem. Hovoril aj o doterajších individuálnych pracovných vzťahoch vedcov UK s ukrajinskými partnermi realizovaných predovšetkým na osobnej báze a o spolupráci v literárno-prekladateľskej oblasti (napr. v rámci projektu EÚ venovanom súčasným literatúram krajín Východného partnerstva).

Rektor UK prof. Karol Mičieta ako podpredseda Predsedníctva Dunajskej rektorskej konferencie (DRC) tiež oboznámil veľvyslanca s činnosťou DRC, na ktorej sa zúčastňuje aj rektor Užhorodskej národnej univerzity prof. Volodymyr Smolanka.

PhDr. Mgr. Branislav Slyško

Stanovisko UK k návrhu zákona o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a k návrhu novely zákona o vysokých školách

Vedenie Univerzity Komenského v Bratislave (UK) a členovia Akademického senátu UK zastupujúci akademickú obec univerzity si s veľkou pozornosťou prešľudovali návrhy zákona o zabezpečení kvality vysokoškolského vzdelávania a novelu zákona o vysokých školách.

Dlhodobo vyjadrujeme znepokojenie nad úrovňou kvality slovenského vysokého školstva. Hoci predkladané návrhy zákonov deklarujú za cieľ kvalite vzdelávania prispieť, nazdávame sa, že konkrétne predkladané opatrenia idú v mnohých prípadoch opačným smerom. Návrh napríklad nepodporuje koncept výskumnej univerzity, hoci posledná komplexná akreditácia jasne určila, ktoré školy spĺňajú prísne medzinárodné štandardy zaradenia medzi výskumné univerzity. Do návrhu novely zákona nebola dostatočne zapracovaná požiadavka akreditácie študijných odborov, ktorá by mohla byť viazaná na kvalitné pedagogicko-výskumné zázemie a akreditáciu príslušného odboru. Nesúhlasíme preto s alternatívnou možnosťou inštitucionálnej akreditácie a akreditácie študijného programu. V dôvodových správach nie sú dôsledne analyzované finančné dopady opatrení navrhovaných v zákonoch. Nesúhlasíme ani s možnosťou bezplatného predĺženia štandardnej doby štúdia. Vidíme v tom podporu slabších študentov. Opatrenie spôsobí komplikácie v organizácii štúdia a bez doplňujúcich finančných zdrojov bude znamenať pre vysoké školy viac práce pri rovnakom objeme finančných prostriedkov. Požadujeme, aby finančné dopady tohto opatrenia, ako aj zvýšené náklady Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a univerzít na činnosť Akreditačnej agentúry boli posúdené aj Ministerstvom financií SR. Upozorňujeme na opakované sa vyskytujúci nesúlad znenia zákonov s dôvodovými správami.

Na zhromaždeniach akademickej obce a grémiách Univerzity Komenského v Bratislave opakovane odznelo, že návrhy zákonov nie sú dostatočne pripravené a prediskutované v širšej odbornej verejnosti a že ich uplatnením dôjde k zníženiu kvality vysokoškolského vzdelávania. Navrhujeme preto tieto návrhy stiahnuť a prepracovať so zohľadnením našich pripomienok.

Konkrétne návrhy úprav paragrafov, ako aj legislatívno-technické pripomienky sú súčasťou prílohy k tomuto stanovisku (uverejnené na webstránke AS UK: <http://uni-ba.sk/o-univerzite/organy-uk/akademicky-senat-uk/>). Veríme, že ich zohľadnenie môže prispieť ku skvalitneniu oboch návrhov zákonov.

Prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., rektor UK
Prof. RNDr. Daniel Ševčovič, DrSc., predseda AS UK
(Stanovisko bolo prijaté 24. apríla 2017 – pozn. red.)

Diskusia o Európe s rakúskym spolkovým prezidentom na UK

Dňa 26. apríla 2017 sa v Rektorkej sieni Univerzity Komenského v Bratislave (UK) uskutočnila diskusia o Európe s prezidentom Rakúskej republiky prof. Alexandrom Van der Bellenom.

Rakúskeho prezidenta privítal v mene rektora UK prorektor UK pre vedecko-výskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc.: „Rakúsko je náš blízky sused, s ktorým máme nanajvýš priateľské vzťahy. Prezident Van der Bellen je výnimočná osobnosť, vedec, intelektuál, humanista a politik. Je preto pre nás čťou privítať ho na pôde našej alma mater.“

Prof. Alexander Van der Bellen sa v krátkom úvodnom príhovore predstavil ako typický Európan, poukazujúc na svoje po mame estónske a po otcovi ruské korene, ako i na holandský pôvod svojho mena. Zároveň sa vyslovil za podporu procesu európskej integrácie, čím akcentoval význam spojenej Európy. „Ak si však nedáme pozor a nebudeme sa o ňu starať, spojená Európa zoslabne,“ vystríhal. V tejto súvislosti uviedol – parafrázujúc tak výrok jedného nemeckého novinára z roku 1933 po nástupe Hitlera k moci –, že by sa nerád jedného dňa zobudil s myšlienkou: „Mali sme zjednotenú Európu, ale nemali sme dosť Európanov.“ Zároveň však demonštroval svoj optimizmus vyjadrením, že predovšetkým mladí ľudia si uvedomujú výhody zjednotenej Európy, čo podľa jeho slov jednoznačne potvrdili svojimi prejavmi nevôle mladí Briti po zverejnení výsledkov referenda o vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ.

Prof. Jozef Bátora, PhD., z Katedry politológie Filozofickej fakulty UK, ktorý moderoval diskusiu, vyzdvihol skutočnosť, že prezident Van der Bellen uspel vo voľbách aj napriek nepriaznivým spoločenským okolnostiam – práve v čase, keď sú xenofóbia a populizmus na vzostupe.

V diskusii zazneli otázky týkajúce sa brexitu, prebiehajúcich francúzskych prezidentských volieb, ale i vzrastajúcej vlny extrémizmu.

Prezident Van der Bellen v tejto súvislosti zdôraznil, že i keď nacionalizmus a radikalizmus nepredstavujú nové fenomény v európskom priestore, nepovažuje ich za neporaziteľné, o čom svedčí aj výsledok prezidentských volieb v jeho krajine. (I keď ich, ako sám s úsmevom priznal, sprevádzali isté komplikácie.) Vyjadril tiež presvedčenie, že podobne dopadnú aj voľby vo Francúzsku.

Rakúsky prezident odpovedal aj na otázku, čo si myslí o smerovaní Európskej únie, resp. kde vidí chyby v procese formovania EÚ. Prof. Van der Bellen vyjadril svoj názor na potrebu štrukturálnych zmien, ktoré by prispeli k federalizácii Európskej únie. „Som zástancom Spojených štátov európskych či podobného konceptu, no nemyslím si, že by sme mali skopírovať štruktúru USA,“ podotkol. Tiež poukázal na to, že na pôde Európskej rady často dochádza k stretu národných

a nadnárodných európskych záujmov, čo považuje za vážny problém.

Prof. Van der Bellen zdôraznil i úlohu kultúry pri podpore európskej identity, pričom vyjadril svoj postoj, podľa ktorého len spoločný trh a obchod na úspešnú integráciu Európy nestačia.

V závere podujatia si prezident Van der Bellen prevzal z rúk prorektora UK prof. Moczu pamätnú medailu UK a zapísal sa do Pamätnej knihy UK.

Alexander Van der Bellen vyštudoval ekonomiu na Univerzite v Innsbrucku. V roku 1980 sa stal profesorom ekonomie na Viedenskej univerzite. V minuloročných prezidentských voľbách kandidoval ako nezávislý kandidát s podporou Strany zelených, ktorej predsedom bol v rokoch 1997 – 2008. V druhom kole volieb 22. mája 2016 zaznamenal tesné víťazstvo nad Norbertom Hoferom, kandidátom pravicovo-populistickej Slobodnej strany Rakúska (FPÖ). Vzhľadom na zistené pochybenia pri sčítaní korešpondenčných hlasov napadla FPÖ výsledky májového druhého kola, a preto súd nariadil jeho opakovanie. To sa konalo 4. decembra. Jeho víťazom sa stal Van der Bellen, ktorý sa 23. decembra 2016 po uplynutí lehoty na prípadné napadnutie výsledkov hlasovania stal tak deviatym spolkovým prezidentom druhej Rakúskej republiky. Novej funkcie sa oficiálne ujal 26. januára 2017. Van der Bellen predstavuje na rakúskej politickej scéne proeurópsky a proimigračný hlas. Jeho zvolenie do funkcie ocenili viacerí európski lídri.

Granty UK pre mladých vedcov: 232 projektov si rozdelí 225 250 eur

Skúmať budú procesy v blízkosti čiernych dier, psychickú pracovnú záťaž u učiteľov, vplyv vitamínu D v liečbe zápalu čreva i Lutherovu teológiu kríža

Univerzita Komenského v Bratislave (UK) dňa 24. apríla 2017 už po dvadsiaty prvý raz udelila Granty UK určené na podporu vedeckých, pedagogických i umeleckých projektov vedeckých pracovníkov, mladých pedagógov a interných doktorandov UK – vo veku do 30 rokov. 232 projektov si rozdelí sumu 225 250 eur.

Zo 403 podaných projektov doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov UK podporila univerzita 232 z nich. Granty UK boli v priemere podporené sumou 970 eur/projekt. Prvenstvo v počte podaných i podporených projektov patrí tradične Prírodovedeckej fakulte UK, ktorá predložila 143 žiadostí o grant, z nich uspelo 84. Na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK bolo podporených 37 projektov z 57 podaných. Jesseniova lekárska fakulta UK predložila 51 projektov, z ktorých finančnú podporu získalo 28.

„Mali by ste si klásť najambicióznejšie ciele a konfrontovať sa nie s možnosťami na katedre, na Slovensku, ale s tým najlepším, čo vo svete je,“ vyzval mladých vedcov prorektor UK pre vedecko-výskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., ktorý tiež upozornil na nedostatočné financovanie vedy zo strany štátu, no zároveň i na nedostatočnú ambicióznosť slovenských vedcov. „Slovensko je, bohužiaľ, stále najmenej úspešnejšou krajinou v získavaní európskych grantov. Doposiaľ získalo iba jediný ERC grant, pričom Dánsko, ktoré je počtom obyvateľstva porovnateľne veľké ako SR, ich získalo 127,“ dodal prorektor UK.

„Granty pre mladých vedcov predstavujú už 21. ročník aktivity, ktorú cieľene rozvinulo vedenie Univerzity Komenského, aby iniciovalo a podporilo tvorivú vedeckovýskumnú prácu mladých pracovníkov našej alma mater. Suma, ktorou sú vaše projekty podporené, je síce symbolická, verím však, že prispeje k posunu vo vašej vedeckej práci,“ uviedol rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

Granty UK získali i tento rok rozmanité projekty – napr. *Osobnostné a psychofyzologické faktory zvládania stresu* (Filozofická fakulta UK), *Procesy v blízkosti čiernych dier* (Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK), *Sex bisnis/prostitúcia v slovenských verejných politikách* (Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK), *Hodnotenie psychickej pracovnej záťaže u učiteľov* (Jesseniova lekárska fakulta UK), *Dôvody znevýhodneného postavenia niektorých skupín obyvateľstva*

na slovenskom trhu práce a možné riešenia tohto stavu (Fakulta managementu UK), *Vplyv vitamínu D v liečbe nešpecifických zápalových ochorení čriev* (Lekárska fakulta UK), *Vplyv zmeny teploty na vznik napätia v horninových vzorkách* (Prírodovedecká fakulta UK) a iné.

Bližšie informácie o Grantoch UK: <http://uniba.sk/veda/vedecke-projekty-a-granty/granty-uk/>.

Predstavujeme vybrané projekty

Mgr. Róbert Čecho,
Jesseniova lekárska fakulta UK
Hodnotenie psychickej pracovnej záťaže u učiteľov

„Pracovný stres významne ovplyvňuje zdravie a kvalitu života zamestnancov. Z oficiálnych údajov na Slovensku vyplýva, že medzi najrizikovejšie odvetvia z hľadiska zvýšenej psychickej záťaže patrí školstvo – učitelia sú vysoko exponovanou skupinou. Učitelia sú vo všeobecnosti vystavení nadmernej pracovnej záťaži, pracovnému stresu a sú rizikovou skupinou z hľadiska vzniku burnout syndrómu. V rámci prevencie a ochrany zdravia pri práci je náročné objektívne posúdiť pracovný stres. Na objektivizáciu psychickej pracovnej záťaže bude realizovaný monitoring srdcovej frekvencie počas pracovnej zmeny a stanovenie koncentrácie kortizolu v slinách v období bez a s pracovnou záťažou. Cieľom štúdie bude zhodnotiť pracovnú psychickú záťaž u učiteľov subjektívnym hodnotením stresu štandardizovanými dotazníkmi v korelácii s objektívne zistenými hodnotami. Na základe analýzy výsledkov určíme úroveň psychickej pracovnej záťaže u učiteľov.“

Mgr. Petra Kollárová,
Filozofická fakulta UK
Pomenovania rodinných príslušníkov v slovenských nárečiach a v hraničných areáloch

„Projekt sa zaoberá problematikou pomenovania rodinných príslušníkov v prirodzených útvaroch slovenského jazyka – v nárečiach – a v hraničných areáloch. Interpretácia obsahuje nevyhnutný komentár týkajúci sa rodinných pomenovaní mimo územia Slovenska, blízkych kontaktočných areálov. Doteraz bola táto problematika interpretovaná skôr okrajovo, prípadne metódou komparácie s inými jazykmi (slovanskými či neslovanskými), avšak už len heuristický, pramenný materiál z územia Slovenska ponúka široké spektrum rodinných názvov pre pokrvné rodinné vzťahy, ale tiež pre nepokrvné, novonadobudnuté. Cieľmi projektu sú teoretická aj praktická reflexia nárečovej lexiky. Na teoretickej úrovni ide o spracovanie štúdie, ktorá sa orientuje na kategorizovanie a špecifikovanie nárečového materiálu zo slovenského areálu, so zreteľom na jazykový obraz sveta Slovákov. Súčasťou interpretácie je pokus o náčrt rodiny a pome-

novaní rodinných vzťahov v 21. storočí, fungovanie tejto spoločenskej jednotky ovplyvnenej rôznymi sociálnymi a genderovými faktormi.“

Mgr. Tamara Čipková,
Právnická fakulta UK
Zisťovanie najlepšieho záujmu dieťaťa v konaní pred súdom

„Slovenská právna úprava obsahuje stručný rozbor slovného spojenia ‚záujem maloletého dieťaťa‘, ktorý je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa dieťaťa týkajú. Problematickým sa javí fakt, že toto slovné spojenie je možné interpretovať široko, preto každá zo strán súdneho konania častokrát dokáže svoje tvrdenia subsumovať práve pod ochranu najlepšieho záujmu maloletého. Za vhodný nástroj pri rozhodovaní vo veciach maloletých preto považujeme zisťovanie ich vlastného postoja k prejednávanej veci. Cieľom nášho projektu je posúdiť súčasnú právnu úpravu postupov zisťovania najlepšieho záujmu a názoru dieťaťa z hľadiska predpokladov kladených v Dohovore o právach dieťaťa. V empirickej časti projektu by sme sa chceli zamerať na dotazovanie

kompetentných subjektov, pričom máme za cieľ preskúmať a zhodnotiť spôsoby, ktorými príslušné orgány najlepšie záujem maloletého zisťujú v praxi. Spoluriešiteľkou grantu je Mgr. Petra Janská.“

Mgr. Peter Lopata, PhD.,
Fakulta telesnej výchovy a športu UK
Vplyv nadmorskej výšky simulovanej v hypoxickej komore na vybrané fyziologické parametre

„Cieľom práce je zistiť vplyv rôznej nadmorskej výšky simulovanej v hypoxickej komore na reakciu vybraných fyziologických parametrov pri zaťažení. Hypoxické prostredie je v športe dlhodobo využívaným a dostatočne preukázaným prostriedkom na zvyšovanie kondičných schopností. Realizuje sa vo vysokohorských strediskách, resp. v nížine (simulovaná hypoxia). Hypoxia sa týka aj vysokohorskej turistiky, skialpinizmu, vysokohorských expedícií, horolezectva, lyžovania a pod. Pri pobyte v hypoxickom prostredí s nárastom výšky stúpa náročnosť dodávky kyslíka do svalov. S tým je spojené vyššie fyziologické zaťaženie a mnohé riziká, ktoré si často nevedomujeme. V prípade športovcov to môže znamenať zníženie efektu hypoxickej prípravy, resp. jej negatívny účinok. V prípade iných cieľových skupín hrozia rôzne, najmä však zdravotné komplikácie. Projektom chceme prispieť k formulovaniu praktických odporúčaní pre pobyt a záťaž v hypoxii.“

Mgr. Veronika Valkovičová, MA,
Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK
Sex biznis/prostitúcia v slovenských verejných politikách

„Projekt sa zaoberá politologickou perspektívou prostitúcie/sex biznisu v podmienkach slovenských verejných politik a slovenského mediálneho prostredia. Cieľom projektu je priniesť do skúmanej problematiky nový pohľad zameraný na modernú gubernamentalitu

a techniky moci, ktoré regulujú sex biznis/prostitúciu v stave právneho vákuu. Výstupom projektu bude niekoľko štúdií pracujúcich s obsahovou diskurzívnou analýzou i etnografickými rozhovormi. Cieľom projektu je ďalej spolupracovať s neziskovou organizáciou OZ Odyseus pôsobiace v advokačnej činnosti práv osôb pracujúcich v sex biznise/prostitúcii a poskytnúť im výsledky individuálnych výskumov a prispieť tak k advokačnej činnosti v oblasti ľudských práv.“

Mgr. Patrícia Navrátilová,
Prírodovedecká fakulta UK
Vplyv zmeny teploty na vznik napätia v horninových vzorkách

„Cieľom vedeckého projektu je analýza vplyvu zmeny teploty na dva typy vzoriek andezitu s rozdielnou hodnotou koeficienta vymrzenia a snaha o nájdenie závislosti medzi vznikom napätia vo vzorke a odolnosťou horniny voči mrazu v súvislosti so zmenami teploty, charakterom pórov a kryštalizačnými tlakmi

vody na znižovanie pevnosti hornín. Vysušené vzorky budú umiestnené do vákuovej nádoby pre 100 % nasýtenie. Nasýtené vzorky budú zabalené do fólie – pre zabránenie vysušania vzorky – a osadené do termodilatometra VLAP 04, kde bude merané napätie vyvolané zmenou teploty počas zmrazovacích cyklov v rozsahu -15°C až $+20^{\circ}\text{C}$. Na meranie napätia bude slúžiť merač sily. Po 25 zmrazovacích cykloch bude stanovený koeficient vymrzenia, ktorý bude porovnaný s koeficientom vymrzenia stanovený podľa normy STN EN 12371. Porovnávané budú koeficienty vymrzenia z oboch lokalít, pričom cieľom bude zistiť závislosť medzi hodnotou koeficienta vymrzenia a vznikom napätia v horninovej vzorke.“

Mgr. Katarína Kučerová,
Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK
Stimulácia klíčenia a rastu rastlín vplyvom plazmou aktivovanej vody

„Nízкотеплотná plazma generovaná atmosférickými výbojmi vo vzduchu vytvára vysoko reaktívne prostredie nabitých a excitovaných častíc, radikálov a fotónov. Pri kontakte plazmy s vodou v nej vznikajú mnohé reaktívne častice kyslíka a dusíka, predovšetkým peroxid vodíka, nitrity a nitráty, ktoré pre semená a rastliny predstavujú zdroje esenciálnych makroelementov a môžu aktivovať gény alebo proteíny zodpovedné za rast a vývoj rastliny. Cieľom projektu je skúmať vplyv plazmou opracovanej vody na stimuláciu klíčenia semien a rast rastlín – ako ekologickú alternatívu chemického hnojenia a morenia. Testované budú viaceré semená, najmä tie, ktoré majú nižšiu klíčivosť a vyššie nároky na prísun dusíka. Ako zdroj plazmy bude použitý jedinečný systém výboja prechodovej iskry generovanej nad vodnou hladinou. Biologické účinky plazmy budeme monitorovať spoločne s koncentraciami reaktívnych častíc vo vode a výsledky porovnáme s účinkami štandardného stimulačného hormónu, kyseliny gibberelovej.“

Dvojnásobná laureátka Pulitzerovej ceny Martha Mendoza na UK: Otroctvo existuje v každej krajine

V Aule Univerzity Komenského v Bratislave (UK) sa 5. apríla 2017 uskutočnila prednáška aktuálnej nositeľky Pulitzerovej ceny Marthy Mendoza. Akademickému občiu UK ponúkla tému o tom, ako vyzerajú dnešní otroci.

„Možno poznáte výrok: Pravda vás oslobodí. Dnes chcem hovoriť o pravde a slobode,“ začala svoju prednášku Martha Mendoza, ktorá pracuje pre agentúru Associated Press (AP) a svoju prvú Pulitzerovu cenu získala už v roku 2000 za odhalenie pozadia masakry v dedine No Gun Ri, kde na začiatku Kórejskej vojny povraždili americkí vojaci stovky civilistov. „Ľudia sa ma často pýtajú, či je depresívne spracovávať témy o obchodovaní s ľuďmi. Nie, nie je, lebo týchto ľudí môžete zachrániť,“ povedala hneď v úvode. Vďaka reportážam Marthy Mendoza sa podarilo oslobodiť viac ako 2000 otrokov, ktorých využíval thajský krevetový priemysel.

„Zneužívanie ľudských práv je často verejným tajomstvom a spoločnosť má tendenciu jednoducho to akceptovať. Ako novinári však môžeme prinútiť ľudí, aby videli, čo presne sa za tým skrýva,“ uviedla laureátka Pulitzerovej ceny. V prednáške priblížila pozadie prípadu, na ktorom pracovala spolu s ďalšími tromi reportérkami niekoľko rokov: „Thajsko je tretím najväčším svetovým vývozcom morských plodov – na ich exporte zarába sedem miliárd dolárov ročne. A väčšina robotníkov na lodiach pochádza nielen z Thajska, ale i z Kambodže, Laosu i Mjanmarska. Väčšinou dostávajú sfalšované cestovné dokumenty a pracovné zmluvy. Thajsko bolo už mnohokrát vystavené embargo z rôznych strán, ale i tak sa stále nič nedialo, situácia sa nemenila, preto sme chceli nájsť taký spôsob, ktorý bude fungovať. Povedali sme si, že najlepšie bude veľmi konkrétne zmapovať celú tú sieť, celý ten reťazec od rybolovu až po americké kuchyne.“ Ostrov Benjina nad Austráliou, centrum diania tzv. krevetového prípadu, je dnes známy ako „ostrov stratených rybárov“. Tím AP sledoval rybárske lode, využívajúce otrokov, ktoré tu vykladali úlovky. Následne vystopovali ich odberateľov. Aj s nasadením vlastného života pokračovali v intenzívnom pátraní, pričom sa obrátili na množstvo tamojších i zahraničných úradov dožadujúc sa intervencie: „Ako novinár sa často sám seba pýtate, kedy máte odložiť notebook a začať pomáhať ľuďom, ktorí sú v núdzi. Väčšinou stačí, keď napíšete článok, ktorým vzbudíte pozornosť, a tí správni ľudia zakročia. My sme sa obávali, že nami vystopované lode opäť ujdú a nikto ich nechytí.

Preto sme sa rozhodli okamžite konať.“ S pomocou zainteresovaných vládnych orgánov sa im postupne podarilo oslobodzovať otrokov, z ktorých mnohí nevideli svoje rodiny aj viac ako dve desaťročia. Vďaka sérii článkov došlo k zmene legislatívy, podnikania v tejto oblasti, ako aj ovplyvneniu zákazníkov na celom svete.

„Vidieť človeka v kletke, to je to, čo vás prebúdí,“ uviedla Mendoza. Publika tiež objasnila, čo

šou hrozbou aj pre Slovensko a okolité krajiny. „Otroctvo je spôsobené zraniteľnosťou budúcich obetí. Otrokmí sa totiž stávajú ľudia, ktorí sa práve pre svoju zraniteľnosť vystavujú väčšiemu riziku než iní. Často sú vo veľkej finančnej tiesni, no nemusia tak byť vždy. Navyše, ich zraniteľnosť spočíva i v tom, že nevedia, aké majú práva a aké riziká im reálne hrozia,“ uviedla. K otroctvu podľa Mendoza prispieva i nedostatok domácej podpory – chýbajú

je to otroctvo. „Ak je človek nútený pracovať bez pláče, ak mu hrozia násilím a nemôže odísť, vtedy ide o otroctvo,“ hovorí nositeľka Pulitzerovej ceny. Na svete je 21 miliónov otrokov, asi štvrtinu z toho tvoria deti. „Otroctvo existuje v každej krajine,“ upozorňuje Martha Mendoza.

Čo je hlavnou značkou otroctva? „Keď vám zoberú meno a stanete sa iba číslom,“ hovorí. Otroctvo má podľa nej mnohé formy – či už ide o dlhové otroctvo (pôžička narastá a stáva sa nesplateľnou), zmluvné otroctvo (falošná pracovná zmluva a človek musí vykonávať úplne iný druh práce), alebo sexuálne otroctvo, ktoré je podľa Mendoza najväč-

dobře zorganizované komunity (napr. vo forme mimovládnych organizácií), ktoré by dokázali vytvoriť pomocnú sieť. „Situácii nepomáhajú ani tí, ktorí požíviajú peniaze za obrovské úroky,“ dodala.

Súčasnou prednáškou bola i diskusia. Po nej si nositeľka Pulitzerovej ceny prevzala z rúk preroktora UK pre vedecko-výskumnú činnosť a doktorandské štúdium prof. RNDr. Petra Mocza, DrSc., pamätnú medailu UK a zapísala sa do Pamätnej knihy UK.

redakcia

Martha Mendoza na návšteve u žurnalistov: Novinár musí mať ochranný štít

Investigatívna reportérka Martha Mendoza v rámci návštevy Slovenska zavítala 10. apríla 2017 aj na Katedru žurnalistiky Filozofickej fakulty UK. Pre študentov si pripravila praktický workshop spojený s diskusiou.

„Aké by mal mať novinár vlastnosti?“ zaznela počas diskusie zvyčajná študentská otázka. „Zvedavosť a schopnosť počúvať,“ odvetila novinárka. Práve tieto dve vlastnosti sa jej zišli aj pri investigative, za ktorú získala minulý rok Pulitzerovu cenu.

Zvedavosť viedla ju a jej kolegyniu k pátraniu po väznených otrokoch, loviacich každý deň morské plody, ktoré si nič netušiaci zákazníci kupovali v supermarketoch. Bola to ale práve schopnosť empaticky počúvať, ktorá im pomohla zistiť, že ustrašený muž, s ktorým práve hovorila, je otrok.

Vo svete sa deje veľa strašných udalostí, čo je dôvod, pre ktorý musia mať podľa M. Mendoza novinári istý ochranný štít, aby ich nezaplavili vlastné emócie. K žurnalistike sa pritom dostala práve preto, že chcela ovplyvniť, čo sa v tomto svete deje. Po tom, čo videla zhadzovanie bômb v Strednej Amerike, sa vrátila na univerzitu a vrhla sa do reportérskych vôd.

Nebolo to však vôbec jednoduché. Po štúdiu rozposlala 80 žiadostí o prácu a vyšla jej len jedna. V novom zamestnaní ju potom pri prvom zadaní takmer postrelili na súde a vtedy sa naučila dôležitú lekcii. „Nikdy ne-

stojte blízko obvinených alebo rodín obetí,“ pousmiala sa Mendoza.

To však nebolo hlavné poslanstvo stretnutia. „Mať prácu, v ktorej občas takmer zabudnete prísť na večeru, je výnimočné,“ usmiala sa Mendoza. Žurnalistika sa totiž môže z práce zmeniť na poslanie. Najmä ak pomáha druhým. Stovky otrokov, ktorých vďaka Men- doze a jej kolegyniam oslobodili, o tom vedia svoje.

Frédérique Hazeová,
Katedra žurnalistiky FiF UK

Ľudí by malo zaujímať, odkiaľ pochádza to, čo majú na stole

Investigatívna reportérka Martha Mendoza je – viac než iní – obyvateľkou sveta. Pri našom prvom stretnutí mi s úsmevom prezradila, že sa tu cíti až neprirodzene pohodlne. „Koľkokrát spím niekde na zemi,“ zasmiala sa. Z Ázie však na pár dní prišla na Slovensko. Priblížiť svoju prácu aj nutnosť kritického prístupu k svetu.

Ako dieťa ste žili v Indii, Nepále aj na ostrove Samoa. Bolo práve cestovanie po svete to, čo vás viedlo k novinárčine?

To prišlo až neskôr. Zo začiatku som vôbec nevedela, čo chcem študovať. Išla som na rok na univerzitu a skúsila som všetky možné druhy prednášok, no nič ma skutočne nezaujalo. Odišla som teda na rok zo školy a vyštudovala automechaniku. Následne som na leto odcestovala do Nikaraguy a Salvádoru. Tam som videla, ako na krajinu zhadzovali americké bomby, a vrátila som sa na univerzitu, aby som s tým niečo urobila. Stále som však nevedela, čo by to malo byť. Zapisala som sa na hodinu žurnalistiky a odrazu som v tom mala jasno. Milovala som tie hodiny, bol to skvelý spôsob, akým usmerniť môj hnev a obavy.

Pre náš vzdelávací systém by bolo nezvyčajné vytvoriť si vlastnú študijnú kombináciu. Vy ste tak ale mohli urobiť a využili ste to. Aké smery ste na univerzite spojili?

Žurnalistiku v kombinácii s pedagogikou, po ktorej absolvovaní som mohla vyučovať na základných školách. Časom som však učila na viacerých školách – základných, stredných aj vysokých. Ak ma nejaká škola požiada, aby som prišla, robím všetko pre to, aby sa mi to podarilo. Zaujímavé tiež je, že som počas školy neabsolvovala veľa teórie, väčšinu času som strávila stážami a praxou.

Vzdelávanie mladých ľudí je pre vás veľmi dôležité, no na rozdiel od niektorých teoretikov ho primárne prepájate na reálny život.

Nejde len o schopnosť čítať a písať, ale najmä o mediálnu gramotnosť. Hlavne v dnešnej dobe falošných správ, blogovania a internetových konšpirácií. Je veľmi dôležité, aby ľudia pochopili, ako novinári pracujú, ako vyzerá skutočná, kvalitná a etická žurnalistika a aby ju boli schopní odlíšiť od nekontrolovaného šírenia informácií. Dnes je pritom výstredne dôležité, aby ľudia tiež pochopili zásobovacie reťazce. Tu na Slovensku som napríklad zatiaľ všade videla plno krásnych kvetov vo vázach a moja prvá myšlienka bola – odkiaľ pochádzajú?

Súvisí tento návyk s tým, že jedna z vašich najvýznamnejších investigatívnych reportáží sa týkala práve pôvodu jedla?

Určite som si to po tejto investigative začala ešte viac uvedomovať a moje deti tiež. Prizreli sme sa napríklad aj produktom, ktoré predáva Donald Trump.

A kde boli vyrobené?

V Číne. (smiech)

Na reportáži o morských plodoch, ktoré v juhovýchodnej Ázii vylovujú otroci, ste nepracovali sama. Spolupracovali ste s ďalšími troma novinárkami, čo napriek tomu, že žijeme v 21. storočí, stále nie je bežné zloženie. Bol to pre vás v niečom rozdiel – pracovať len so ženami?

Pôsobilá som v rôznych novinárskych tímoch a áno, tento bol výnimočný tím, že ho tvorili samé ženy. A bola to výhoda. Pred mužskými kolegami sa necítite práve najpríjemnejšie, keď by ste im mali oznámiť, že potrebujete uložiť deti do postele a chcete preto posunúť pracovný telefonát. V tomto tíme sme mohli komunikovať oveľa plynulejšie, bez pozastavení nad takýmito bežnými vecami.

Ovplyvnilo to aj nejakú vašu prácu v teréne? Vyšetrovanie otroctva v Ázii pôsobí minimálne mierne nebezpečne.

V mnohých prípadoch by som práveže povedala, že sme boli menej zraniteľné ako muži. Tri z nás sú belošky a aj keď to môže znieť prekvapujúco, v týchto krajinách by si väčšinou nechceli spôsobiť škandal tým, že by zranili biele ženy zo Západu. S tým prichádza isté privilégium, či už je to spravodlivé, alebo nie. U našej štvrtej kolegyne, ktorá pochádza z Mjanmarska, sa navyše ukázalo, že mjanmarski otroci voči nej mali väčšiu dôveru a boli ochotnejší s ňou komunikovať. Vnímali ju ako sestru a mali voči nej dokonca priam ochranárske sklony. Celkovo nás ako ženy vnímali ako menej hrozivé a nakoniec nám boli ochotnejší prezradiť, že sú otroci. Čo pre nich bolo nielen bolestivé, ale najmä nebezpečné.

Odhalili ste sieť, v ktorej boli uväznené stovky otrokov. Čo pre vás bolo na tomto prípade najťažšie?

Rozlúštiť hádanku. Najzložitejšie bolo totiž zistiť, kam tie morské plody putovali a ktoré supermarkety ich od distribútorov kupovali. Celý čas sme cítili obrovský tlak, lebo sme vedeli, že títo muži sú uväznení. Museli sme zistiť, kam dodávky putujú a kde sa dostávajú na trh, aby sme získali moc, vďaka ktorej by sme ich mohli oslobodiť.

Ako ste vôbec zistili, že sa v tomto odvetví nachádzajú otroci?

V záchranných táboroch v juhovýchodnej Ázii sa objavili ľudia, ktorí utiekli z otroctva alebo boli zachránení. Začali sme pracovať so skupinami, ktoré im pomáhali, a zistili sme, že väčšina bola uväznená na lodiach alebo na indonézscom ostrove Benjina, kde mnohí z nich žili v klieťkach.

Našu univerzitu už navštívilo viacero novinárov, ktorí získali Pulitzerovu cenu, a mnohí tvrdili, že investigatíva nie je nebezpečná a že väčšinu času trávia v archívoch. Aký na to máte názor?

Táto práca zahŕňa oboje. Nemôžete skúmať bez podkladov, no v tomto prípade sme museli aj tichúčko sedieť na veľmi diskretnom mieste a sledovať, sledovať, sledovať. Len tak sme mohli zistiť, ktorým smerom sa veci hýbu.

Frédérique Hazeová,
Katedra žurnalistiky FiF UK

Sviatok hispanistiky v Mirbachovom paláci

Dňa 19. apríla 2017 sa v krásnom prostredí bratislavského Mirbachovho paláca zišli milovníci španielskej kultúry na prezentácii štvrtého minuloročného čísla časopisu *Revue svetovej literatúry*, ktoré je celé venované Miguelovi de Cervantesovi a vyžarovaniu jeho slávneho románu *Dômyselný rytier Don Quijote de la Mancha* vo svetovej literatúre, ale aj vo výtvarnom umení. Jedným z organizátorov podujatia bola i Katedra romanistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK).

Početnému a zvedavému obecnstvu sa najprv prihovorili zástupca veľvyslanca Španielskeho kráľovstva v Bratislave Juan Pablo García Andújar, predsedníčka Slovenskej spoločnosti prekladateľov umeleckej literatúry Oľga Ruppeldtová a šéfredaktorka prezentovaného časopisu Gabriela Magová. Všetci označili vydanie publikácie za významnú udalosť v slovenskej kultúre a zaželeli jej veľa vďačných čitateľov.

Podujatie svojimi vystúpeniami spestrili študenti Katedry romanistiky FiF UK – členovia divadelného krúžku *EsPánico*, ktorý pred necelými dvoma rokmi založila Mgr. Anna Ďurišiková. Prítomní ocenili umelecky pôsobivý prednes vhodne vybraných ukážok literárnych textov. Zaujal aj klavírný sprievod študentky Lívie Fraňovej.

O obsahu čísla podala krátku informáciu zostavovateľka výberu textov doc. PhDr. Paulína Šišmišová, CSc., z FiF UK. Pripomenula, že

ide o akýsi „vedľajší produkt“ inšpirovaný projektom *Cervantesov Don Quijote vo svete a na Slovensku*, ktorý úspešne riešil kolektív členov Katedry romanistiky FiF UK v minulých rokoch spolu s niektorými „externými“ spolupracovníkmi. Na projekte sa podieľali skúsení vedeckí pracovníci, ako i mladí začínajúci adepti literárnej vedy.

Pre prezentované číslo *Revue svetovej literatúry* bolo potrebné nájsť reprezentatívne texty a dobrých prekladateľov, pričom bolo zámerom predstaviť čo najširšiu paletu modernej svetovej literatúry. Nie všetky zábery zostavovateľov sa podarilo realizovať, no aj tak sa do čísla „vošli“ nielen reprezentatívne, ale aj zaujímavé básne, poviedky, úryvky z románov a eseje španielskej, ruskej, americkej, nemeckej, maďarskej a rumunskej proveniencie (Jorge Luis Borges, Péter Esterházy, Miguel de Unamuno, Thomas Mann, Sándor Márai, Octavio Paz, Rubén Darío, Vladimír Nabokov, Peter Handke a iní). Popri známych prekladateľoch sa prezentovali aj menej skúsení, ba aj celkom začínajúci – študenti a čerství absolventi prekladateľstva FiF UK. Najmä pre preklady zo španielčiny je to povzbudivá správa.

O cestách Dona Quijota na Slovensko prostredníctvom maďarských prekladov podrobne referovala PhDr. Anikó Dušíková, PhD. Hlavná kurátorka Galérie mesta Bratislavy PhDr. Zsófia Kiss-Szemán prispela do čísla zaujímavou štúdiou o quijotovských inšpiráciách vo výtvarnej tvorbe Cypriána Majernika.

Dosiaľ jediný slovenský preklad Cervantesovho románu z pera významného romanistu Jozefa Felixa vyšiel už v roku 1950, preto by

bolo načase začať uvažovať o novom preklade. Ako by takýto preklad mohol vyzeráť a čo by asi znamenal pre prekladateľa, o tom informovala významná slovenská prekladateľka zo španielčiny PhDr. Eva Palkovičová, PhD. V prezentovanom čísle bol publikovaný jej nový preklad jednej z kľúčových kapitol románu. Participovala s ním na medzinárodnom projekte, ktorý zahŕňal preklady jednotlivých kapitol románu do najrôznejších jazykov. „Slovenská“ kapitola v tejto publikácii je možno úsvitom novej éry pri slovenskom prekladaní Cervantesa.

Podujatie zavŕšil uznanlivými hodnotiacimi slovami dekan FiF UK prof. PhDr. Jaroslav Šušol, PhD.

Záverom chceme oceniť spoluprácu s vedením Galérie mesta Bratislavy, ktorá pre toto podujatie poskytla priestory a pomohla aj s jeho organizáciou. Už teraz sa tešíme na výstavu *Don Quijote v slovenskom výtvarnom umení*, ktorú galéria pripravuje a ktorá ešte viac zviditeľní prítomnosť „rytieria smutnej postavy“ v slovenskej kultúre.

Ladislav Šimon

Foto: Barbara Ďurčová

Svetový deň divadla na FiF UK

„Divadlo je veľmi silné, ono odolá, prežije všetko, vojny, cenzúru, nedostatok peňazí.“
Isabelle Huppertová

Dňa 27. marca 2017 sa v átriu FiF UK konala oslava Svetového dňa divadla, ktorú pripravili študentské divadelné súbory *ActofKAA* z Katedry anglistiky a amerikanistiky FiF UK, *Rusalka* z Katedry rusistiky a východoeurópskych štúdií FiF UK a *Teatro EsPánico* z Katedry romanistiky FiF UK.

Hlavným cieľom organizátorov bolo predstaviť tradíciu osláv Svetového dňa divadla aj na UK a i napriek tomu, že išlo u nás o pilotný ročník takéhoto podujatia, študenti si pripravili vskutku bohatý program. Základnú os programu tvorili krátke scénky z diel D. I. Charmsa, E. Rovnera či W. Shakespeara, ktoré divadelníci odohrali v jazyku pôvodin. Návštevníci si však okrem divadelného umenia mohli vychutnať i kulinárske majstrovstvo jednotlivých divadelných súborov, zapojiť sa do divadelného kvízu, ako i zúčastniť sa na premietaniach či

diskusiách. Celé podujatie sa konalo najmä pod taktovkou študentky anglického a španielskeho jazyka Angeliky Klobušickej, ktorej sa na fakultu podarilo pozvať aj slovenskú herečku Janu Lieskovskú, aby prečítala tohtoročné posolstvo z pera francúzskej herečky Isabelle Huppertovej.

Študenti sa týmto podujatím pridali k dlhoročnej tradícii Medzinárodného divadelného inštitútu (International Theatre Institute, ITI) a oslavou Svetového dňa divadla na pôde FiF UK svojou troškou prispeli k podpore, šíreniu

a uvedomeniu si nesmiernej hodnoty divadelného umenia. Ich mottom sa v ten deň stali slová z posolstva Isabelle Huppertovej: „Nech vojde divadlo!“

Mgr. Anna Ďurišiková,

doktorandka na Katedre romanistiky FiF UK

Foto: Petra Pančíková

Právnická fakulta reprezentovala UK na prestížnej medzinárodnej súťaži

Tím študentov z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PraF UK) sa začiatkom letného semestra zúčastnil na medzinárodnom finále simulovaného súdneho sporu pred Európskym súdom pre ľudské práva (ESLP) v Štrasburgu. Išlo o historicky prvú účasť zástupcov našej univerzity na ústnom finále tejto súťaže.

Tím v zložení Bc. Sandra Sakolciová, Bc. Viana Štefanská, Martin Kotovský a Adam Máčaj postúpil po vypracovaní písomného podania na súd za obe sporové strany (t. j. za poškodeného sťažovateľa aj za žalovaný štát) medzi 20 najlepších tímov do ústneho kola, v ktorom súťažili aj s tímami z elitných zahraničných univerzít – napríklad University of Cambridge alebo London School of Economics and Political Science. Nemalú zásluhu na úspechu tímu UK mali aj koučovia tímu Mgr. Soňa Ondrášiková, JUDr. Kamil Baranik, PhD., LL.M., a Bc. Viktor Skákala, ktorí tím odborne viedli v oboch častiach súťaže.

V ústnom finále študentskí zástupcovia fakulty prezentovali svoje podania pred uznávanými odborníkmi z oblasti medzinárodnej ochrany ľudských práv v Paláci Európy, bývalej budove Európskeho parlamentu, ako aj na pôde samotného ESLP. Po prvých dvoch dňoch úvodných kôl sa vo vyraďovacej časti nakoniec presadili súťažiaci z ukrajinského Kyjeva, ktorí tak získali možnosť stať sa ESLP. Súťaž okrem Európskeho združenia študentov práva (ELSA) a Rady Európy podporila aj Cyperská republika ako krajina, ktorá v súčasnosti predsedá Rade Európy, ale i mnoho ďalších sponzorov. Sudca menovaný Cyprom Georgios Serghides bol zároveň aj predsedom 7-člennej finálovej poroty. Finále súťaže sledovala aj zastupujúca generál-

na tajomníčka Rady Európy či stály zástupca Spojeného kráľovstva pri Rade Európy.

Tímy sa počas takmer polročnej prípravy zaoberali fiktívnou sťažnosťou teroristu, namietajúceho proti mučeniu policajnými silami pri výsluchu, ktorého cieľom bolo získať informácie a zabrániť tak explóziám nastrožených bômb. Okrem problematiky mučenia sa však súťažiaci museli vysporiadať aj s mnohými ďalšími aktuálnymi témami, ako napríklad obmedzovanie ľudských práv v mimoriadnom stave, masové odpočúvanie a sledovanie alebo zákaz vyhostenia cudzincov napriek páchaniu trestných činov terorizmu. Navyše, účastníci súťaže boli nútení popracovať na svojich schopnostiach v oblasti právnej analýzy a odborného písania v cudzom jazyku, keďže už v úvode súťaže museli formou rešerše vybrať z veľkého množstva literatúry čo najlepšiu argumentáciu, a to nielen pre jedného klienta, ale pre obe strany. Dôležitou danosťou súťažiacich je teda kriticky analyzovať vlastnú prácu, hľadať slabé miesta a schopnosť očakávať útok protivníka na konkrétne body podania. Počas ústneho kola si študenti potrénovali najmä schopnosť jasne formulovať najdôležitejšie body svojej argumentácie a zároveň promptne

reagovať na odborné otázky od poroty. Významným prínosom celej súťaže je aj prehĺbenie znalostí v oblasti ľudských práv a sústavná práca v anglickom jazyku. Súťaž pomáha mladým študentom práva zlepšiť svoje vedomosti a schopnosti v konaní pred ESLP ako jedným z významných prostriedkov ochrany ľudských práv, s ktorým často prichádzajú do styku absolventi práva už po skončení štúdiá.

Veríme, že účasť fakultného tímu na tohtoročnom ústnom kole súťaže nebola posledná a súťažiaci tým založili budúci štandard pre prezentáciu univerzity v tejto oblasti.

Adam Máčaj,
študent 3. ročníka PraF UK

Študentský časopis Farmakoviny získal ocenenie Zlaté Štúrovo pero

V dňoch 28. a 29. apríla 2017 sa uskutočnilo vyhodnotenie 22. ročníka celoslovenskej novinárskej súťaže stredoškôľakov a vysokoškôľakov Štúrovo pero 2017 v rámci XXXI. ročníka Štúrovho Zvolena. Významných ocenení sa dočkali aj Farmakoviny, študentský časopis v réžii Slovenského spolku študentov farmácie (SSŠF), ktorý pôsobí na Farmaceutickej fakulte UK (FaF UK).

Farmakoviny sa do tejto súťaže zapojili už po štvrtýkrát. Istým spôsobom je to unikát – v kategórii vysokoškolských časopisov totiž väčšinou súťažia periodiká pod redakčnou takto študentov žurnalistiky či masmediálnej komunikácie, preto je prítomnosť akéhokoľvek časopisu z dielne študentov iných odborov, najmä zdravotníckych či medicínskych, na súťaži veľkou raritou. O to väčší rozruch vyvolal tohtoročný triumf *Farmakovín*. *Farmakovinám* sa tento rok totiž podarilo získať najvyššie ocenenie vo svojej kategórii – Zlaté Štúrovo pero, ktoré porota udeľuje za dlhodobu dosahovanú dobrú úroveň vydávaného časopisu. Navyše, zo súťaže si odnášali i Hlavnú cenu Nadácie Čisté slovo.

Porotcovia označili *Farmakoviny* za skokana roka a najväčšie prekvapenie. Podľa ich hodnotenia si redakčná rada vzala k srdcu rady poroty z predchádzajúcich ročníkov súťaže a urobila tak najvyšší kvalitatívny skok spomedzi súťažiacich. Porota ocenila pútavosť publikovaných článkov, ako i žánrovú a grafickú pestrosť sklad-

by tém, zameriavajúcich sa na rôzne oblasti farmácie. Vyzdvihli tiež premyslenú, no zároveň i uvoľnenú prácu s titulnou stranou.

Časopis *Farmakoviny* vznikol pred piatimi rokmi ako jeden z pilotných projektov SSŠF s podporou FaF UK. Počas svojej existencie prešiel veľkou premenou – vizuálnou i obsahovou. Za jeho vznikom stojí redakčná rada, ktorej členovia pravidelne prispievajú do časopisu svojimi príspevkami, príp. vypomáhajú s korektúrami čísla vo voľnom čase. Na čele redakčnej rady stojí šéfredaktorka, ktorá v exekutive SSŠF zastáva funkciu predsedníčky pre publikácie. Neodmysliteľnou súčasťou redakčného tímu sú grafičky, ktoré sa starajú o zalamovanie textov a zaujímavý vizuál. V obsahovom zložení *Farmakovín* nechýbajú stále rubriky – ako napr. rozhovory s osadenstvom FaF UK či s úspešnými absolventmi fakulty, správy zo zahraničných mobility a kongresov, odborné články z pera našich študentov i akademikov, informácie o čerstvom dianí na fakulte či rôzne ankety.

Získanie ocenenia Zlaté Štúrovo pero je pre celý redakčný tím veľkým krokom vpred i pozitívnym záväzkom do ďalších rokov. Dokázali sme, že ak niekto tvorí s entuziazmom a správnu motiváciou, jeho výsledky neostanú nepovšimnuté. Veľká vďaka patrí aj našmu hlavnému partnerovi – spoločnosti TEVA Pharmaceuticals Slovakia, s. r. o., ktorá finančne zastrešuje celú tlač a polygrafické spracovanie *Farmakovín*. Dúfame, že v budúcnosti nevybočíme z nastaveného kurzu a budeme sa ďalej rozvíjať a prinášať našim študentom kvalitný a zaujímavý obsah!

Katarína Gatialová,
šéfredaktorka *Farmakovín*
a študentka 5. ročníka na FaF UK

Farmaceutická fakulta UK predstavuje svojich úspešných študentov

Farmaceutická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave (FaF UK) oslávi tento rok 65. výročie svojho založenia. Za ten čas vychovala viac ako 10-tisíc absolventov. Dodnes ostáva jedinou farmaceuticky zameranou fakultou na Slovensku, pričom krátko bola dokonca jedinou svojho druhu v celom Československu. V aprílovom čísle sa čitateľom Našej univerzity predstavil v rubrike o študentských spolkoch a kluboch, pôsobiacich na UK, Slovenský spolok študentov farmácie (SSŠF). Nie je náhoda, že ani študentky, ktoré sme v rámci tohto seriálu článkov o výnimočných poslucháčoch a poslucháčkach našej univerzity oslovili, aktivity v SSŠF neobišli. Dovoľujeme si vám tak predstaviť tri úspešné budúce farmaceutky: štvrtáčku **Janu Leskovskú** a piatačky **Janu Končalovú** a **Katarínu Gatialovú**.

Prečo ste sa rozhodli študovať na FaF UK?

JL: Farmácia bola pre mňa jasnou voľbou asi od prvého kontaktu s chémiou a biológiou na osemročnom gymnázii. Navyše, už vtedy som vedela, že chcem pomáhať ľuďom, ktorí to potrebujú, a vždy sa mi páčila aj práca v laboratóriu. Zaujímalo ma tiež fungovanie ľudského tela a mechanizmy, ktorými pôsobia liečivá v organizme, ma fascinovali dodnes. Prihlášku som si podávala na viacero odborov a univerzít, no pri výbere školy mi pomohol už prvý dojem z prijímacích skúšok na FaF UK, perspektíva širokého uplatnenia jej absolventov a tiež dobré meno Univerzity Komenského.

JK: Na strednej škole som zvažovala predovšetkým štúdium s biologicko-chemickým zameraním. Zúčastnila som sa na projekte AquaWis, ktorý skúmal kvalitu tečúcich vôd a živočíchy žijúce na dne riek. Po projekte sme pokračovali v štúdiu rieky Žitava. Výsledky sa nám podarilo prezentovať aj na olympiádach v Istanbuli a v USA. Práve táto skúsenosť ma výrazne ovplyvnila pri výbere školy, keďže som chcela spojiť vedu s možnosťou cestovania.

KG: Už počas gymnázia som sa začala profilovať farmaceutickým smerom. Spoločne s našou učiteľkou sme na SOČ študovali model rádiofarmaka. Na stredoškolskú súťaž to bola celkom nevidaná téma. Na farmácii ma zaujala hlavne jej dynami-

ka, vysoká odbornosť a možnosti, ktoré svojim absolventom do života ponúka.

Štúdium farmácie nepatrí medzi najľahšie. Čomu sa popri ňom venujete vo voľnom čase?

JL: Rôznym spolkovým aktivitám. Prvé dva roky som sa angažovala ako aktívna členka SSŠF a zúčastňovala sa na rôznych podujatiach v rámci projektu Vzdelaný študent. Neskôr som vďaka funkcii v Európskej asociácii študentov farmácie (EPSA) mohla cestovať na farmaceutické konferencie do zahraničia. Počas erasmáckej mobility som sa v rámci Finskej asociácie študentov farmácie (FiPSA) dokonca stala členkou *back-up* tímu na farmaceutickom kongrese EPSA v Helsinkách. Vo voľnom čase prispievam do fakultného časopisu *Farmakoviny* a pôsobím aj ako *medical writer* pre internetový portál *Slovenský pacient* a doučujem základy chémie a angličtinu.

JK: Štúdium farmácie je veľmi náročné, avšak vždy sa nájde aj voľný čas na príjemnejšie aktivity. Aj ja som sa počas štúdia aktívne zapájala do činnosti SSŠF. Najskôr som bola predsedníčkou pre zahraničie a venovala som sa napr. organizovaniu stáží pre zahraničných študentov, ktorí prišli do Bratislavy na lekárenskú prax. Teraz som sa stala viceprezidentkou spolku, takže som zodpovedná za interné fungovanie asociácie.

KG: Popri štúdiu farmácie sme si naozaj veľa neoddykli. Status študenta však ponúka aj možnosti osobného rozvoja popri štúdiu. V prvých ročníkoch na FaF UK som ako členka redakčnej rady SSŠF prispievala svojimi článkami do farmaceutických odborných periodík a študentského časopisu. Neskôr som sa stala predsedníčkou spolku

Katarína Gatialová

pre publikačné aktivity a zároveň šéfredaktorkou časopisu *Farmakoviny*, ktorý práve získal v celoslovenskej novinárskej súťaži stredoškôľakov a vysokoškôľakov najvyššie možné ocenenie – Zlaté Štúrovo pero v kategórii vysokoškolských časopisov.

Slovenských študentov farmácie ste reprezentovali na európskej i celosvetovej pôde. Čo vám to dalo?

JL: Účasť na kongresoch patrí k tým momentom štúdia, na ktoré si spomínam veľmi rada. Sú to zážitky, ktoré by som odporučila každému študentovi. Preto dúfam, že aj po štúdiu sa mi naskytne príležitosť na absolvovanie takýchto podujatí. Hlavný prínos vidím najmä v nadobudnutí kontaktov na medzinárodnej úrovni, keďže aj svoje budúce pôsobenie vidím v európskom prostredí.

KG: Pre študenta, ktorý by rád v budúcnosti pôsobil na medzinárodnej pôde, sú študentské kongresy nenahraditeľnou skúsenosťou. Práve študenti farmácie sú medzi sebou pozoruhodne prepojení jednými z najstarších medzinárodných študentských asociácií a federácií na svete. Ja som sa prvýkrát zúčastnila na celosvetovom kongrese Medzinárodnej farmaceutickej študentskej federácie (IPSF) v Indii a počas tohto leta budem reprezentovať sloven-

Jana Končalová

ských študentov farmácie v Taipei. Možnosť diskutovať so študentmi a profesionálmi z celého sveta je zakaždým úžasná skúsenosť.

Počas štúdia ste sa zúčastnili aj na zahraničných mobilitách. Ako hodnotíte tieto skúsenosti a ich osobný prínos pre vás?

JL: Program Individual Mobility Project (IMP) organizuje EPSA, ktorá každoročne ponúka stáže pre študentov a absolventov farmácie. Podala som si prihlášku a poslala odborné eseje na dané témy. Potom nasledovalo výberové konanie. V porovnaní s Erasmusom poskytuje tento program menší počet špecializovaných miest. Zvyčajne ide o 6- až 12-mesačné stáže na univerzitách, ale aj vo farmaceutických firmách. Ja som prostredníctvom IMP absolvovala 3-mesačnú letnú stáž na Katedre farmaceutickej chémie a technológie Farmaceutickej fakulty Univerzity v Helsinkách, kde som zhodou okolností bola predošlých 5 mesiacov na študijnom pobyte cez Erasmus+. IMP je úžasná príležitosť, ako nadobudnúť prax už počas školy. Zároveň ma vždy lákal tajuplný svet vedy a možnosť pracovať so špičkovými a novodobými technológiami. Preto by som aj touto formou chcela povzbudiť všetkých študentov farmácie, aby neváhali využiť všetky príležitosti, ktoré sa im počas štúdia núkajú.

JK: Štúdium v Portugalsku bolo pre mňa semestrom, počas ktorého som sa najviac nielen učila, ale aj naučila. Dovtedy som mala s medzinárodnými aktivitami len pozitívne skúsenosti a do Lisabonu som prišla s veľkými ružovými okuliarmi. Najväčším problémom bola komunikačná bariéra, keďže som neovládala domáci jazyk a na všetko som bola úplne sama. Keď som si však v škole našla kamarátov, išlo to ľahšie. Zistila som, že hlavnou pridanou hodnotou erasmáckej mobility je práve zdokonalenie sa v cudzom jazyku. Ďalšie stáže som absolvovala už v krajinách, ktorých jazyk som sa chcela naučiť, a tak som sa dostala napríklad na Univerzitu v Barcelone, na lekárenskú prax do verejnej lekárne v Španielsku či do nemocničnej lekárne v Peru.

KG: Nemecká univerzita ma naučila veľkej disciplíne, pokore a vďake. Absolvovala som tam v rámci programu Erasmus+ v nemčine takmer všetky hlavné farmaceutické predmety. Bola to veľká výzva, ktorú som nakoniec úspešne zvládla a vďačím jej za mnoho skúseností. Okrem štúdia som absolvovala stáž v jednej z najstarších lekární a kolíske farmaceutickej výroby v Československu – Fragnerovej lekární v Čierneho orla, kde sa ešte aj doteraz venujú najzložitejším prípravám *magistraliter*. Počas letných prázdnin som pracovala vo verejnej lekární v nemeckom meste Kiel a v USA

som mohla ako vôbec prvý medzinárodný študent na praxi vstúpiť do prísne chránených budov Úradu pre kontrolu potravín a liečiv (FDA).

Ako vnímate doterajšie štúdium na fakulte?

JL: Musím povedať, že štúdium prevýšilo moje očakávania. Svoje rozhodnutie študovať farmáciu na Univerzite Komenského považujem za jedno z najsprávnejších v živote. V tomto odbore som sa našla a dá sa povedať, že aj napriek náročnému štúdiu sa mi na farmácii nesmierne páči a žijem si svoj sen. Tento rok som na fakultnej študentskej vedeckej konferencii získala vo svojej kategórii prvé miesto a postúpila som tak do medzinárodného kola v Brne. Vďaka univerzite a aktivitám v SSSF som mala možnosť niekoľkokrát vycestovať do zahraničia, čo ma obohatilo o nové skúsenosti, poznatky a medzinárodné priateľstvá.

Napriek nedostatku financií, ktorý je v slovenskom školstve citeľný, treba povedať, že sa nám dostáva kvalitné vzdelanie. Myslím si však, že štúdiu farmácie u nás by pomohlo plošné zapojenie e-learningu, ako i vytvorenie centrálneho úložiska potrebných učebných materiálov na webe – tak to funguje na zahraničných univerzitách.

Čomu ste sa venovali vo svojich diplomových prácach?

JK: Diplomovú prácu som vypracovala na základe skúseností z lekárne v Barcelone, analyzovala som lekárenskú starostlivosť a vyvodzovala možnosti na zlepšenie lekárenstva na Slovensku. V Španielsku sa lekárenstvo vníma ako vážene povolanie, ktorého hlavným cieľom je poskytnúť verejnosti primárnu zdravotnú starostlivosť. Legislatívne môže byť majiteľom lekárne výhradne farmaceut a môže vlastniť len jednu lekáreň.

KG: Predmetom môjho záujmu už od začiatku štúdia bolo sledovanie situácie ohľadom reexportu liekov. Táto kontroverzná téma nabrala spád po zmene legislatívy v roku 2012 a kríza spojená s následným nedostatkom liekov pre ťažko chorých pacientov gradovala. Táto skutočnosť i to, že doteraz nebola táto téma na pôde FaF UK dostatočne analyzovaná, ma podnietili na jej hlbšie spracovanie v mojej diplomovej

práci. Medzitým vstúpila do platnosti novela zákona, značne obmedzujúca reexport, preto ostáva veriť, že sa situácia vyvinie správnym smerom – v prospech pacientov.

Máte už plány, čo by ste chceli robiť po skončení školy?

JL: Nevylučujem pokračovanie na vedeckej ceste. Vyskúšala som si prácu v lekární, kde ma čaká ešte 6 mesiacov povinnej praxe. Vyskúšala som si aj výskum, kde sa mi veľmi páčilo. Po stáži pre mňa akademická pôda nabrala nový rozmer, no nepredbieham, keďže za jeden rok, kým skončím školu, sa toho môže ešte veľa zmeniť. Chcela by som si skúsiť aj prácu vo farmaceutickej firme a potom sa rozhodnem.

Jana Leskovská

JK: Možností je neúrekom, najviac by som však v budúcnosti chcela pracovať v oblasti klinického výskumu, keďže spája všetky moje záujmy. Avšak predtým plánujem ešte absolventskú stáž cez Erasmus+ a jeden rok štúdia *Master of Clinical Trials*. To, čo som zatiaľ dosiahla, bolo hlavne preto, že som sa nebála, a to by som odporúčala aj ostatným študentom.

KG: Farmácia sa už dávno neobmedzuje len na prostredie lekárne. Mňa osobne zaujala regulačná sféra a lieková politika v medzinárodnom kontexte, ktorej by som sa v budúcnosti rada venovala bližšie. Tiež ma ešte čaká absolventská stáž cez Erasmus+ a nevylučujem ani možnosť rozšírenia si svojich poznatkov v podobe zahraničného štúdia *Master of Global/Public Health*. Svojím mladším kolegom odporúčam neskrývať počas piatich rokov štúdia svoj potenciál za dverami internátnej izby. Treba chodiť po svete s otvorenými očami, stretávať ľudí, byť aktívny a zaujímavé príležitosti na seba nenechávať dlho čakať. ☺

**Spracoval Jaroslav Tóth,
prodekan FaF UK**

Na FM UK sa učíme od úspešných podnikateliek

Ženy netvoria ani tretinu podnikateľskej populácie na Slovensku. Aj preto sú témy ako podnikanie žien na Slovensku či harmonizácia ich rodinného a pracovného života dôležitou súčasťou vzdelávania i predmetom výskumu, ktorý sa realizuje na Fakulte managementu Univerzity Komenského v Bratislave (FM UK). Svedčí o tom aj akademické kolokvium „Učíme sa od úspešných podnikateliek“, ktoré sa na FM UK konalo 27. apríla 2017.

Podujatie otvorila prorektorka UK pre študijné veci RNDr. Zuzana Kovačičová, PhD. Vo svojom vystúpení poukázala na význam takéhoto podujatia, ktorého zámerom je odovzdávanie skúseností podnikateliek a získanie reálnych predstáv a vedomostí o podnikaní žien na Slovensku. Prodekanka FM UK pre vedu a výskum prof. Ing. Anna Pilková, PhD., MBA, v úvodnej prezentácii informovala účastníkov kolokvia o výsledkoch výskumu o podnikaní žien na Slovensku, ktorý je súčasťou výskumného projektu Globálny monitor podnikania (GEM). Z jeho záverov vyplýva, ženy na Slovensku tvoria významný faktor ekonomického rastu a rozvoja Slovenska, je však evidentné, že ich podnikateľská aktivita je ako v začínajúcom, tak aj v etablovanom podnikaní výrazne nižšia než u mužov. Dôvody tohto stavu treba hľadať jednak v osobnostných podnikateľských charakteristikách žien v porovnaní s mužmi (väčší strach zo zlyhania, nižšie podnikateľské sebavedomie), ale aj v ďalších bariérach, ktoré musia prekonávať, a to v súvislosti s ich úlohou v rámci rodiny, ako i nedostatočnou podporou vytváranou podnikateľským ekosystémom na Slovensku. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa vypracovanie systémového prístupu k riešeniu problému rastu podnikateľskej aktivity žien stáva nevyhnutným.

Hoci sa predstava o podnikaní väčšinou spája práve s mužmi, popredná slovenská módna návrhárka JUDr. Lýdia Eckhardt, absolventka Právnickej fakulty UK, presvedčila prítomných, že to tak nemusí byť a že aj žena môže byť úspešnou podnikateľkou. Podnikanie pre ňu podľa jej slov predstavuje možnosť sebarealizácie a slobody, pretože jej umožňuje plne vyjadriť vlastnú kreativitu, uspokojovať potreby zákazníkov, ako i mnoho ďalších vecí. Ako zdôraznila, jej prioritou je kvalita a spokojný zákazník. Lýdia Eckhardt vo svetle faktov objasnila účastníkom podujatia aj svoje podnikateľské začiatky, ako aj svoj recept na úspech.

Zľava: prof. Mgr. P. Štarchoň, PhD., prof. Ing. A. Pilková, PhD., MBA, prof. RNDr. J. Komorník, DrSc., RNDr. Z. Kovačičová, PhD., JUDr. L. Eckhardt, Mgr. J. Bašistová, prof. JUDr. D. Nováčková, PhD.

O svojich podnikateľských začiatkoch rozprávala aj Mgr. Jaroslava Bašistová, absolventka FM UK, ktorá sa venuje floristike. Potvrdila, že ju práve tento druh pracovnej činnosti naplňuje, pretože sa vďaka tomu môže naplno prejavíť, navyše, venuje sa tak niečomu, čo má zmysel a robí radosť druhým ľuďom. Zhotovenými kyticami vyjadruje to, čo sa nedá vyjadriť slovami, a preto pristupuje ku každej zákazke svedomite. Každá ňou vytvorená kvetinová dekorácia je zákazníčkovi ušitá na mieru. Zároveň sa však snaží vyhýbať zaužívaným stereotypom, preto sa nebráni netradičným typom kvetov či kombináciám pestrosti farieb a vôní.

Na tomto podujatí sme dali priestor aj študentkám. Inšpiráciou pre všetkých podnikaniachytivých sa stala študentka 5. ročníka FM UK Dominika Podolanská, ktorá prekvapila svojím podnikateľským zámerom – výrobou vakov, ktoré sú u mladých ľudí veľmi obľúbené. Idea pre začatie tohto biznisu vznikla na výberovom predmete *Rozvoj podnikateľských zručností v medzigeneračných tímoch* a prerástla do jej záujmu rozvíjať tento biznis ďalej. Študentky francúzskeho programu Monika Polešenská a Klára Kocúriková sa vo svojej prezentácii zamerali na významné podnikateľky Francúzska. So zmyslom pre detaily predstavili prítomným niekoľko slávnych Francúzok – podni-

kateliek, pričom nezabudli ani na Coco Chanel, bývalú modistku, ktorá vniesla do dámskej módy mnoho progresívnych prvkov, vytvorila populárne parfumsy a pod. Študentky nemeckého programu Milada Štetinová a Zuzana Matichová oboznámili účastníkov kolokvia s úspešnými nemeckými podnikateľkami, referovali tak napríklad aj o podnikateľskej činnosti Aenny Burdovej, ktorá sa považuje za kráľovnú odievania, či o podnikaní Margarety Steiffovej, zakladateľky svetoznámej fabriky na hračky. Prítomných prišla pozdraviť aj prodekanka Dr. Marta Melguizo zo španielskej Fakulty ekonomie a podnikania Univerzity v Zaragoze, ktorá s veľkým záujmom sledovala najmä vystúpenia študentov.

Vzhľadom na pozitívne študentské ohlasy sa v roku 2018 bude konať aj druhý ročník tohto akademického kolokvia. Najmä podujatia tohto druhu totiž napomáhajú študentom ziskávať reálny pohľad na podnikanie a oboznamujú ich s konkrétnou činnosťou úspešných osobností a ich životnými a kariérnymi príbehmi. Navyše, podujatím sme v zásade otvorili diskusné fórum „bez kravaty“, aby sme poukázali na významné postavenie žien v spoločnosti.

Mgr. Ľudmila Mitková, PhD.,
Mgr. Petra Milošovičová, PhD., FM UK

„Informačné a komunikačné technológie (IKT) nie sú fenoménom 20. storočia – vo vývoji ľudskej spoločnosti už od začiatku zohrávali kľúčovú úlohu,“ objasnil hneď v úvode prednášky doc. Olejár. Poukázal na to, že významný prelom v ich vývoji nastal koncom 19. storočia a k zvlášť rýchlemu rozvoju IKT došlo

Odvrátená tvár informačnej spoločnosti

Dňa 12. apríla 2017 sa v Aule UK konala prednáška prorektora UK pre informačné technológie doc. RNDr. Daniela Olejára, PhD., z FMFI UK na tému „Odvrátená tvár informačnej spoločnosti“.

po 2. svetovej vojne, a to najmä vďaka vynálezu integrovaného obvodu a sieťového prepojenia počítačov. Koncom 20. storočia sa tak objavili inteligentné IKT, v ktorých sa spojili najzaujímavejšie črty dovtedy sa samostatne rozvíjajúcich technológií (telekomunikačných sietí, masovo-komunikačných prostriedkov a počítačov). To odštartovalo informačnú revolúciu.

Informatizácia zasiahla všetky oblasti života spoločnosti, čím sa ľudská spoločnosť stala od inteligentných IKT závislá. „Bez nich to nejde a ak sa pokazia, môže to mať pre jednotlivca, firmu, spoločnosť katastrofické následky,“ konštatoval prednášajúci. Narušiť ich pritom

môže chyba, omyl, technická porucha, prírodný vplyv, ale aj úmyselná činnosť človeka, ktorej výsledkom je špeciálne navrhnutý škodlivý softvér (malvér). „Objem počítačovej kriminality sa odhaduje na 400 mld. dolárov ročne,“ dodal v tejto súvislosti doc. Olejár. Zdôraznil tiež, že vojna v kybernetickom priestore je zväčša asymetrickou vojnou – za masovým útokom, ktorý dokáže povaliť vládne servery a servery veľkých bánk v celom štáte (prípád Estónska v r. 2007), častokrát stojí len hístka útočníkov, no odvrátenie útoku či eliminácia ním spôsobených škôd si žiada do veci zapojiť nepomerne viac úsilia, času i odborníkov.

Víkendový ASTRO workshop 2017 pre študentov v AGO Modra

Tohtoročný druhý aprílový víkend patril v Astronomickom a geofyzikálnom observatóriu Univerzity Komenského v Modre (ďalej: AGO Modra) študentskému ASTRO workshopu. Podujatie, ktoré už po štvrtýkrát zorganizovalo oddelenie astronómie a astrofyziky Katedry astronómie, fyziky Zeme a meteorológie Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave (FMFI UK), bolo určené pre študentov našej fakulty zameriavajúcich sa na astronómiu – od bakalárskeho stupňa až po doktorandov.

História workshopu siaha do roku 2013, keď Šimonovi Mackovjakovi, vtedajšiemu doktorandovi na FMFI UK (dnes už vedec-kému pracovníkovi na oddelení kozmickej fyziky Ústavu experimentálnej fyziky SAV v Košiciach), skrsla myšlienka zorganizovať stretnutie, na ktorom by sa študenti vzájomne informovali o svojom výskume a diskutovali by o najnovších poznatkoch a aktuálnych astronomických témach. Bakalárski študenti by tak ocenili skúsenosti svojich starších kolegov a doktorandi by, naopak, načerpali nové inšpirácie v kreatívnom a motivovanom prostredí. Navyše, v prípade priaznivých poveternostných podmienok by boli súčasťou workshopu aj astronomické pozorovania. Myšlienku sa nám ešte v tom istom roku podarilo premeniť na skutočnosť a na jeseň roku 2013 sme zorganizovali premiérový ročník ASTRO workshopu na univerzitnom observatóriu AGO Modra. Prvý ročník sa stretol s veľ-

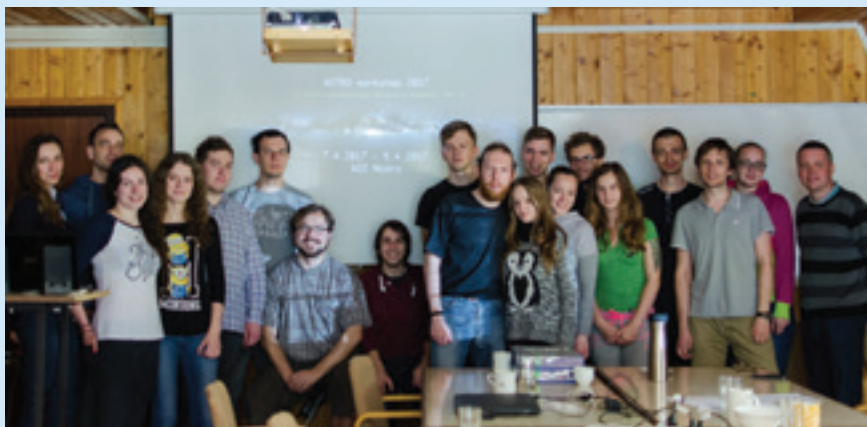
mi pozitívnym ohlasom – okrem študentov sa na ňom aktívne zúčastnili prostredníctvom telemosta aj vedeckí pracovníci prestížnych svetových univerzít, napr. University of Hawaii, Cambridge University či University of Bern.

A ako dopadol štvrtý ročník tohto podujatia? V AGO Modra v malebnom prostredí Malých Karpát sa 7. apríla 2017 zišli pozvaní hostia a študenti FMFI UK. Po krátkom oficiálnom otvorení nasledovala séria štyroch prednášok. Piatkový večer už tradične vyvrcholil voľnou diskusiou, ktorá dotvára sociálny, nemenej dôležitý, rozmer nášho stretnutia. So-botný program obsahoval jedenásť prednášok a diskusií. V duchu antickej kalokagatie je tradičnou súčasťou workshopu výstup na blízky vrch Veľká Homola (709 m n. m.). Študenti ľahšiu túru malokarpatskými lesmi využili na doplnenie síl do zostávajúcej časti workshopu. Jedným z vrcholov nášho stretnutia malo byť pozorovanie, kde by si študenti na vlastnej

koži vyskúšali základné metódy observačnej astronómie. Žiaľ, príroda tento rok nespolu-pracovala a poveternostné podmienky nám neumožnili venovať sa astronómii aj z praktickej stránky. Nezostáva nám tak nič iné, len dúfať, že nabudúce bude príroda k našim pozorovacím snahám ústretovejšia. V nedeľu sme si vychutnali okrem skvelého obedu aj štyri záverečné prednášky. Nemenej zaujímavou časťou programu záverečného dňa vikendového workshopu bola aj prehliadka observatória, kde sa študenti zoznámili s ďalekohľadmi a prístrojovým vybavením AGO Modra, a to vrátane unikátneho celooblohového systému AMOS vyvinutého na oddelení astronómie a astrofyziky FMFI UK.

Tohtoročný ASTRO workshop zaznamenal vo viacerých oblastiach veľmi sľubné rekordy. Za tri dni sa na workshope zúčastnilo osobne alebo prostredníctvom telemosta dovedna 24 hostí a študentov, ktorí si v priateľskej atmosfére vypočuli celkovo 19 zaujímavých a podnetných prednášok, pokrývajúcich širokú oblasť astronómie a astrofyziky – od medziplanetárnej hmoty cez počítačovú astronómiu až po teoretické problémy kozmológie. Obe tieto čísla predstavujú najvyššie hodnoty v histórii nášho podujatia. Vďaka kvalitným prednáškam pozvaných hostí, ako aj aktívnemu prístupu šiestich študentov bakalárskeho stupňa, deviatich magisterských študentov a dvoch doktorandov sa dá štvrtý ročník ASTRO workshopu hodnotiť jedine pozitívne. Už teraz tešíme na nasledujúce ročníky, kde znovu privítame budúcnosť (nielen) slovenskej astronómie.

RNDr. Roman Nagy, PhD., FMFI UK

„Každý z nás je však potenciálnou obeťou, nik nie je natoľko bezvýznamný, aby sa robotickým sledičom nevyplatilo pozrieť aj na jeho počítač,“ upozornil. Tie skenujú jednotlivé počítače pripojené na sieť a zisťujú, ktorý z nich je nedostatočne chránený. Následne takýto počítač napadnú, tzn. ťahajú z neho informácie, vyhodnocujú ich citlivosť či užitočnosť, príp. zisťujú, či môžu daný počítač použiť pri útoku na iné ciele. Človek tak môže prísť o peniaze i vlastnú identitu, môže byť vydieraný, vystavený kompromitácii, manipulácii, pokusom o podvod a pod. I bežný používateľ by mal preto dbať na dostatočné zabezpečenie svojho počítača. Vystrihať by sa mal aj pred „výdobytiami“ sociálneho inžinierstva, najmä pred tzv. nígérijskými listami (falošné správy o obrovskom dedičstve či výhre v lotérii) či pred phishingom (z angl. password fishing), keď sa podvodník snaží pod hodnoverne pôsobiacimi zámienkami (napr. kvôli overeniu prihlasovacích údajov) vylákať od používateľov rôzne heslá.

Ako však doc. Olejár podotkol, citlivé informácie nezaujímajú len počítačových zločincov. Ešte pred Snowdenom STOA v r. 1997 a dočasný výbor Európskeho parlamentu pre Echelon v r. 2000 potvrdili informácie o existencii Echelonu, čo je celosvetový systém schopný odpočúvať akúkoľvek elektronickú komunikáciu, ktorý začal fungovať v r. 1971 na základe dohody UKUSA, podpísanej tajnými službami USA, Kanady, Spojeného kráľovstva, Austrálie a Nového Zélandu ešte v r. 1947.

Doc. Olejár sa v prednáške venoval aj ďalším negatívnym aspektom informačnej spoločnosti – napr. presúvaniu aktívneho spoločenského života do virtuálneho priestoru, degradácii intelektuálnej práce (strata vnútornej motivácie – „načo sa učím, keď je všetko na webe“, vyhľadávanie namiesto tvorby, záplava neverených informácií) či nežiaducej komercializácii vzdelávania (e-learning bez spätnej väzby, kvantita na úkor kvality) a pod.

Prítomných v závere prednášky oboznámil s charakteristikou informačnej bezpečnosti

(IB), interdisciplinárnej vednej oblasti, ktorá skúma hrozby voči systémom, počítačovým sieťam i údajom a hľadá efektívne riešenia, ako týmto hrozbám čeliť. „Zlou správou je, že nejde len o technické riešenia – opatrenia sa nedajú kúpiť a inštalovať, ochrana IKT sa totiž týka všetkých zainteresovaných. Dobrou správou je, že nie každý občan informačnej spoločnosti musí byť odborníkom na informačnú bezpečnosť,“ upozornil doc. Olejár. V tejto súvislosti zdôraznil nezastupiteľnú úlohu štátu v IB a jemu z toho plynúce povinnosti, ako i dôležité poslanie národnej univerzity, ktorá prispieva k zvyšovaniu bezpečnostného povedomia spoločnosti a rozvoju poznania v IB. Po prednáške nasledovala diskusia.

Erika Hubčíková

**Kompletný videozáznam
prednášky si môžete pozrieť na
YouTube kanáli UK.**

Na medzinárodnom vedeckom sympóziu o kardiovaskulárnej a mozgovej fyziológii nechýbali odborníci z UK

V dňoch 4. až 6. apríla 2017 sa v Kongresovom centre Slovenskej akadémie vied (SAV) v Smoleniciach uskutočnilo medzinárodné vedecké sympóziu pod názvom „Srdce, mozog, cievy: od normálnej k patologickej fyziológii“. Jeho hlavnej organizátorky RNDr. Soni Čačányiovej, PhD., z Ústavu normálnej a patologickej fyziológie SAV sa podarilo zostaviť hodnotný odborný program, ktorého súčasťou boli prednášky popredných predstaviteľov vedeckých a univerzitných inštitúcií zo Slovenska a Čiech. Významne zastúpení boli tiež viacerí odborníci z Univerzity Komenského v Bratislave (UK).

Podujatie sa začalo príspevkom prof. MUDr. Fedora Šimku, CSc., z Lekárskej fakulty UK, ktorý obohatil poznanie účastníkov o klinické poznatky o interferencii srdca, mozgu a obličiek pri vzniku kardiovaskulárnych udalostí. Doc. Mgr. Iveta Herichová, PhD., z Katedry živočíšnej fyziológie a etológie Prírodovedeckej fakulty UK prezentovala za svoju výskumnú skupinu výsledky chronobiologických štúdií zaoberajúcich sa vplyvom potravinovej odmeny na činnosť cirkadiánneho systému u potkana, a to na úrovni fyzickej – pohybovej aktivity, ako aj na molekulárnej úrovni – zmenou exprese hodinových/hodinami kontrolovaných génov v srdci a mozgu. Z toho istého pracoviska

Prof. M. Zeman (vľavo) odovzdáva Striebornú medailu Prírodovedeckej fakulty UK doc. J. Töröki.

vystúpil s príspevkom aj prof. RNDr. Michal Zeman, DrSc., ktorý priniesol nové poznatky o zastúpení melatoninových receptorov v cievnej stene a o možných vazoaktívnych účinkoch melatoninu prostredníctvom jeho interakcie s perivaskulárnym tukovým tkanivom. S históriou vývoja fyziologických disciplín na slovenských lekárskech fakultách všetkých podrobne oboznámil prof. MUDr. Igor Riečanský, DrSc. Ďalším z klinických príspevkov bolo vystúpenie doc. MUDr. Jána Lietavu, CSc., ktorý hovoril o enzýme fosfolipáze A2 asociovanej s lipoproteínmi ako o včasnom markeri srdcového poškodenia u pacientov s reumatoidnou artritídou. Farmaceutickú fakultu UK zastupoval doc. PharmDr. Ján Klimas, PhD., MPH, ktorý referoval o antihypertenznej terapii z hľadiska

chronofarmakologických účinkov liečiv. Z Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine (JLF UK) sa na podujatí zúčastnila vedúca Ústavu fyziológie JLF UK prof. MUDr. Andrea Čalkovská, DrSc., a prof. MUDr. Kamil Javorka, DrSc., ktorý zaujal svojou prednáškou o chronotropnej regulácii činnosti srdca u fyziologických a patologických nedonosených novorodencov.

Okrem odbornej náplne podujatia, ktorá predstavovala výbornú príležitosť na stretnutie a vzájomné vedomostné obohatenie mnohých vedcov i pedagogických pracovníkov, bolo jedným z podnetov pre usporiadanie tohto sympózia aj okružle životné jubileum významného vedca, lekára a fyziológa doc. MUDr. Jozefa Töröka, CSc., z Ústavu normálnej a patologickej fyziológie SAV, ktorý dlhé roky pôsobil ako externý učiteľ na Prírodovedeckej fakulte UK, kde prednáša vybrané kapitoly z fyziológie – v poslednom čase z patologickej fyziológie. Pri tejto príležitosti mu prof. Zeman odovzdal Striebornú medailu Prírodovedeckej fakulty UK, ktorú mu udelil za dlhodobú obetavú pedagogickú prácu v odbore fyziológia živočíchov a fyziológia kardiovaskulárneho systému dekan Prírodovedeckej fakulty UK. Prof. Čalkovská z JLF UK, ktorá je zároveň predsedníčkou Slovenskej fyziologickej spoločnosti, odovzdala jubilantovi „Čestné členstvo Slovenskej fyziologickej spoločnosti“. Prijemnú atmosféru slávnostného večera spestrilo premietanie filmu z produkcie Mgr. Petra Bališa, PhD., s názvom *Vybrané kapitoly z fyziológie života Jozefa Töröka*, ktorý priblížil dôležité momenty osobného i profesijného života tejto významnej osobnosti na poli československej i svetovej fyziológie.

Mgr. Anna Zemančíková, PhD.,
Ústav normálnej a patologickej
fyziológie SAV

SPRAVODAJSTVO

Dobrovoľník roka 2016: ďakovný list pre doc. Jaliliho z LF UK

CARDO – Národné dobrovoľnícke centrum už po deviaty raz ocenilo dobrovoľníkov za ich nezištnú pomoc iným. Ocenení dobrovoľníci v deviatich kategóriách boli vyhlásení dňa 10. apríla 2017 na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR – a to počas slávnostného galaprogramu, ktorý sa konal pod záštitou ministra Miroslava Lajčáka.

Ďakovný list si prevzal aj doc. RNDr. Nasir Ahmad Jalili, CSc., MPH, ktorý pôsobí na Mikrobiologickom ústave Lekárskej fakulty UK a Univerzitnej nemocnici v Bratislave. Tento uznávaný parazitológ, ktorý pochádza z Afganistanu, začal pred niekoľkými rokmi realizovať svoj sen – postaviť na periférii mesta Mazar-i-Sharif, kde vyrastal, základnú školu. (Viac informácií o výstavbe: <https://schoolsforafghanistan.iimdo.com/>.)

redakcia

Zdroj foto: CARDO

Workshop pre potenciálnych žiadateľov o ERC grant

Dňa 30. marca 2017 sa na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (FIF UK) uskutočnil workshop pre mladých vedeckých pracovníkov zo spoločenských a humanitných vied, ktorí sa zaujímajú o granty Európskej rady pre výskum (ERC). Podujatie nadväzujúce na júnový ERC Day in Slovakia otvoril prof. Peter Moczo, prorektor UK pre vedecko-výskumnú činnosť a doktorandské štúdium. Zúčastnilo sa na ňom 40 mladých vedcov z UK, Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a zo Slovenskej akadémie vied.

Na workshope sa prítomným prihovarila aj prof. Darina Malová, členka hodnotiaceho panelu ERC a v čase konania podujatia prodekan FIF UK pre zahraničné styky, ktorá poukázala na to, že spoločenské a humanitné vedy sú kontinuálne podfinancované. Vyzdvihla však skutočnosť, že na rozdiel od prírodných a technických vied nie sú také náročné na financovanie – napríklad pokiaľ ide o materiálové zabezpečenie. Túto výhodu treba využiť, pretože podľa jej slov tak stačí mať dobrý nápad a byť šikovný a výskumník sa dokáže presadiť aj mimo Slovenska.

Čo rozhoduje v medzinárodnej konkurencii

V rovnako motivačnom duchu pokračoval hlavný rečník workshopu Dr. Frank Kuhn z Výkonnej agentúry ERC, ktorý pôsobí ako koordinátor jedného z hodnotiacich panelov zo spoločenských a humanitných vied. V krátkosti predstavil jednotlivé typy ERC grantov. Keďže ide o prestížne granty, kde vládne vysoká konkurencia na medzinárodnej úrovni, prízvukoval nevyhnutnosť dôkladnej prípravy žiadosti. Výhodou grantovej schémy však je, že výzvy sa otvárajú pravidelne každý rok a základné podmienky sa nemenia, čo uľahčuje plánovanie podávania žiadosti. V neposlednom rade však treba správne načasovanie žiadosti zvážiť aj pre pomerne prísne podmienky pri opätovnom podávaní žiadosti.

Hlavným hodnotiacim kritériom je kvalita predkladaného výskumného projektu, ako aj publikačná činnosť a odborný profil výskumníka. Dr. Kuhn mladým vedcom odporučil publikovať čo najviac a v kvalitných publikáciách, zbierať zahraničné skúsenosti a výskumnú myšlienku projektu rozvíjať s dostatočným predstihom. Výskumník by si mal pri príprave projektu položiť kľúčové otázky –

prečo je projekt dôležitý, v čom prináša inovácie alebo ako obohatiť poznanie a spoločnosť. Rovnako by mal zdôvodniť, prečo je tou správnu osobou, ktorá má výskumný zámer realizovať, tiež zvážiť časový rámec projektu a riziká, ktoré sa v priebehu projektu môžu vyskytnúť.

Hodnotiaci proces pozostáva z dvoch kôl, súčasťou druhého kola je osobný pohovor so žiadateľom. Dr. Kuhn účastníkov povzbudil, že nie veľkolepé prezentácie a bezchybná angličtina či perfektný prízvuk sú faktory, ktoré rozhodujú o úspechu žiadosti, ale dôležité je vedieť presvedčivo zodpovedať otázky členov hodnotiaceho panelu. Projektový zámer treba formulovať jasne a musí byť zrozumiteľný pre širšie odborné publikum. Dr. Kuhn vyzdvihol skutočnosť, že v prípade ERC grantov ide o administratívne pomerne nenáročný program vyznačujúci sa vysokou mierou flexibility.

Ako môže pomôcť Oddelenie projektov RUK

Na záver workshopu prezentovala Mgr. Zuzana Lisoňová, vedúca Oddelenia projektov Rektorátu UK, aké podporné služby poskytuje oddelenie pri podávaní žiadostí o ERC granty či iné projekty. Výskumníci sa na pracovníkov oddelenia môžu obrátiť pri všeobecných otázkach o grantových podmienkach alebo oprávnenosti nákladov, tiež pri príprave rozpočtu, etických otázkach projektu a otázkach súvisiacich s ochranou osobných údajov. V prípade schválenia žiadosti pomáha pripraviť grantové zmluvy a ďalšie právne dokumenty. Pracovníci oddelenia tiež pomôžu sprostredkovať kontakty na bývalých hodnotiteľov. Okrem toho pravidelne komunikujú s národnými kontaktnými bodmi programu Horizont 2020.

ERC granty v skratke

Európska rada pre výskum (ERC) bola založená Európskou komisiou v roku 2007. Grantová schéma ERC pre excelentný výskum spadá pod program Horizont 2020 a podporuje ambiciózne projekty jednotlivcov, ktorí sa zaoberajú výskumom „na hraniciach súčasného poznania“. ERC granty sú rozdelené do troch kategórií a sú určené buď začínajúcim (*Starting*), skúsenejším vedcom (*Consolidator*), alebo vedcom, ktorí sú expertmi vo svojej oblasti (*Advanced Grants*). V rámci výziev nie sú stanovené prioritné oblasti, vedci môžu identifikovať nové príležitosti v akejkoľvek vednej disciplíne. Jediným kritériom pri hodnotení je kvalita a excelentnosť. Hostiteľská inštitúcia, na ktorej individuálny riešiteľ bude realizovať svoj výskum, sa musí nachádzať v členskom štáte EÚ alebo krajine pridruženej k programu Horizont 2020. Za 10 rokov existencie programu bolo podporených takmer 7000 individuálnych výskumníkov a cca 40 000 vedcov a odborných pracovníkov, ktorí boli súčasťou ERC tímov. Šiesti držiteľia ERC grantu získali Nobelovu cenu.

Monika Brečková,
Oddelenie projektov RUK

Súťaž o NAJ plagát propagujúci Erasmus+ pozná víťaza

I tento rok vyhlásilo Oddelenie medzinárodných vzťahov Rektorátu Univerzity Komenského (OMV RUK) súťaž pre všetkých študentov UK o najlepšie plagáty propagujúci program Erasmus+. Hlasovanie prebiehalo od 5. do 20. apríla 2017 na Facebooku UK, kde sa prostredníctvom najväčšieho počtu udeľených lajkov rozhodlo o prvých troch miestach, ktoré boli následne finančne odmenené. Absolútnou víťazkou sa stala Zuzana Malacáková, autorka plagátu, ktorý tak poputoval aj na medzinárodnú súťaž na konferencii ERACON 2017 v slovinskom Maribore. Druhý najväčší počet lajkov získalo dielo Kataríny Hudákovvej a na treťom mieste sa umiestnil plagát Ondreja Vargovčíka. OMV RUK do medzinárodnej súťaže okrem víťazného plagátu poslalo aj výtvor, ktorého autorkou je Jana Bozanová.

redakcia

Konferencia o regenerácii a fyzioterapii vo vrcholovom športe na FTVŠ UK

Dňa 21. apríla 2017 sa v aule Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave (FTVŠ UK) konala pod názvom „Regenerácia a fyzioterapia vo vrcholovom športe“ konferencia pre trénerov a športových odborníkov, ktorú spoločne zorganizovali Národné športové centrum (NŠC) a FTVŠ UK. Moderátorom konferencie bol dekan FTVŠ UK doc. Mgr. Marián Vanderka, PhD.

Účastníkov hneď v úvode pozdravila generálna riaditeľka sekcie športu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR PaedDr. Božena Gerháťová, ktorá ocenila organizačnú spoluprácu oboch inštitúcií na takomto významnom a dôležitom podujatí. Na jej slová nadviazal riaditeľ NŠC Mgr. Boris Čavajda. Ten v súvislosti s vysokými nárokmi, ktoré vrcholový šport kladie na ľudský organizmus, zdôraznil potrebu prenášať najnovšie poznatky z medicíny do štruktúry tréningového procesu, a tak eliminovať dôsledky zafatovania. Tomuto zámeru zodpovedal aj program samotnej konferencie.

Početné publikum, zložené najmä zo študentov FTVŠ UK, pedagógov, trénerov, fyzioterapeutov, masérov a odborníkov v predmetnej oblasti, si nenechalo ujsť príležitosť vypočuť si vystúpenie medzinárodne uznávaného vedca prof. PaedDr. Pavla Koláňa, PhD., z 2. lekárskej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Ten na konferencii vystúpil s dvomi prednáškami – témou prvej bolo testovanie a rozvoj ideomotorických funkcií v športe, v druhej sa zamerával na posturálne funkcie a ich význam v športe. Prof. Kolář potvrdil svoju povesť vynikajúceho odborníka, čoho dôkazom bola i bohatá diskusia s početnými otázkami a postrehmi k predmetným témam z radov účastníkov.

Záujem vzbudila aj nasledujúca moderovaná diskusia s významným hosťami pôsobiaci v oblasti vrcholového športu, ktorými boli ly-

žiarsky tréner PaedDr. Ján Valuška, tréner vodného slalomu Róbert Orokočský spolu so svojou zverenkyňou – úspešnou vodnou slalomárkou Mgr. Janou Dukátovou, ako i kondičný tréner z prostredia kolektívnych športov PaedDr. Roman Švantner. Všetci štyria čelili zvedavým otázkam, týkajúcim sa ich trénerských skúseností, popisu činností, základných princípov či tréningového procesu, a to s dôrazom na ústrednú tému konferencie.

V popoludňajšom programe vystúpili ďalší dvaja odborníci v oblasti regenerácie a fyzioterapie. Svoje poznatky a skúsenosti pertraktovať najprv Mgr. Ján Sekeš v príspevku „Od rehabilitácie k výkonu – Úloha fyzioterapeuta v procese rekonvalescencie“ a po ňom vystúpil kondičný tréner Mgr. Róbert Bereš s príspevkom „Regenerácia, kompenzácia, prevencia – od detí k profi športu (individuálnemu aj tímovému)“. Všetky vystúpenia sa zaznamenávali a bude možné si ich dodatočne pozrieť na webových stránkach organizátorov.

Hojná účasť, pozitívne ohlasy účastníkov a ich obrovský záujem o diskutované okruhy potvrdzujú aktuálnosť i relevantnosť zvolenej témy konferencie, ako aj prospešnosť multidisciplinárneho prístupu a prepojenia teórie s praxou.

redakcia

Workshop Aquafitness 2017 na FTVŠ UK

Už po tretíkrát sa na FTVŠ UK organizoval začiatkom marca workshop Aquafitness 2017 pre inštruktorov a trénerov cvičenia vo vodnom prostredí.

Aquafitness sa v športovej praxi teší čoraz väčšiemu záujmu. Niet sa čo diviť. Aquafitness je totiž oveľa viac než len cvičenie vo vode – nenadarmo sa táto pohybová aktivita odporúča všetkým vekovým kategóriami a využíva sa na terapeutické účely, navyše, často predstavuje nenahraditeľnú súčasť tréningovej prípravy vrcholových športovcov. Preto sa každoročne pod vedením hlavnej organizátorky doc. PaedDr. Jany Labudovej, PhD., z FTVŠ UK or-

ganizuje na našej fakulte aquafitness workshop, ktorého cieľom je informovať o nových trendoch, ako i rozširovať teoretické aj praktické poznatky v tejto oblasti.

Na workshop prijali pozvanie celosvetovo uznávaní portugalskí lektori – João Santos (tréner a medzinárodný prezentér pre Mundo Hidro, prezentujúci napr. v USA, Brazílii, Španielsku a Taliansku). Z domácich lektorov vystúpila Eva Rýzková, doktorandka na FTVŠ UK a medzinárodná aquafitness prezentérka (Portugalsko a USA). Na workshope nechýbali ani zahraniční inštruktori z Poľska a Maďarska.

Tohtoročný workshop bol zameraný na rôzne formy cvičenia vo vodnom prostredí (ako napríklad funkčný tréning vo vode či Aqua HIIT – vysokointenzívny intervalový tréning), inova-

tívne metódy využitia náčinia a cvičenie v hlbkej vode. Nové vedomosti, zručnosti a inšpiráciu prišli načerpať súčasní aj budúci aquafitness inštruktori, tréneri pracujúci s vodným prostredím, fyzioterapeuti, ako aj študenti a priaznivci aquafitness cvičenia. Veľká vďaka patrí vedeniu fakulty, Trénerskej akadémii FTVŠ UK, Katedre športov v prírode a plávania FTVŠ UK za podporu pri organizácii a všetkým participantom workshopu za ich účasť a priazeň.

Mgr. Eva Rýzková, FTVŠ UK

Foto: Doc. PaedDr. Anton Lednický, PhD.

Naučiť sa po slovensky sa náročnosťou vyrovná zisku olympijskej medaily

Hoci je **Takuya Haneda** japonským reprezentantom vo vodnom slalome, vo veľkom mu fandia aj slovenskí športovní fanúšikovia. Bronzový medailista z Hier XXXI. olympiády 2016 v Riu de Janeiro totiž žije na Slovensku už dvanásť rokov. Po príchode na Slovensko sa usadil najskôr v Liptovskom Mikuláši, mekke slovenského vodného slalomu, no neskôr sa kvôli vysokoškolskému štúdiu presťahoval do Bratislavy. Onedlho sa ho trénersky ujal slovenský kouč Milan Kubáň. Úspech s leskom olympijského kovu na seba nenechal dlho čakať. Jeho triumf v Riu mal pre Japonsko, ale aj pre celú Áziu osobitý význam, keďže tam tak vďaka nemu poputovala historicky prvá vodnoslalomárska medaila. Podľa Takuyových slov však preňho minuloročné olympijské finále v C1 ani zďaleka nebolo tou najväčšou životnou výzvou. Ako sám s úsmevom priznáva, zabrať mu dalo napríklad aj štúdium trénerstva na Fakulte telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave (FTVŠ UK). Ako vníma Takuya život na Slovensku, svoje úspechy v športe, ale aj Slovákov, to nám prezradil v nasledujúcom krátkom rozhovore.

Ste vrcholový športovec, na FTVŠ UK ste študovali trénerstvo. Plánujete sa v tomto obore pohybovať aj naďalej?

Športovať ešte určite budem, ale pokračovať v štúdiu neplánujem. ☺

Viete si predstaviť, že by ste časom niekoho trénovali aj tu na Slovensku?

Asi nie. Možno by som už aj dokázal niekoho trénovať, no radšej chcem učiť Japoncov. Chcem, aby ovládali to, čo som sa naučil ja tu na Slovensku.

Plánujete sa teda vrátiť do Japonska?

Áno, do Japonska sa chcem určite vrátiť, keď moja kariéra na Slovensku skončí.

Na hrách olympiády v Riu ste predviedli špičkovú formu. Čo bolo ťažšie – získať cenný olympijský kov alebo naučiť sa po slovensky?

Slovenčina je pre Japonca veľmi náročný jazyk. Ešte stále sa s ním trápiť. A hoci to bolo v Riu tiež veľmi ťažké, myslím si, že pre mňa boli určite nepríjemnejšie skúšky na našej fakulte. ☺

Prečo ste sa rozhodli presťahovať práve na Slovensko?

Hlavným dôvodom bol najmä fakt, že sú tu vynikajúce podmienky na vodný slalom.

Žijete tu už viac ako jedenásť rokov. Ako vnímate slovenské pomery v porovnaní s tými s japonskými?

V Japonsku je na niektorých miestach príliš veľa ľudí a strašný hluk. Slovensko je pokojnejšie, je tu všade taká pohoda.

Akí sú vo vašich očiach Slováci?

Slováci sú podľa mňa veľmi milí.

Čo vás na Slovensku prekvapilo najviac?

Najviac ma určite prekvapila slovenská kuchyňa. Vaša kyslá kapusta, tak to je niečo extra. Okamžite som si to jedlo zamiloval.

Nemalým prekvapením bolo pre mňa i to, že máte spoločnú saunu pre mužov aj pre ženy. Ľudia tam chodia iba v jednej plachtíčke. Celkovo mám pocit, že na Slovensku je hocikto hocikde nahý. Aj mladé dievčatá. Z toho som bol poriadne v šoku, no nesťažujem sa. Práve naopak. ☺

Čo považujete za svoj najväčší úspech?

Určite zisk bronzovej medaily. Tým som prekvapil celé Japonsko. Dovtedy totiž o mne a o našom športe nikto ani len netušil. Som veľmi rád, že som mohol takto spopularizovať vodný slalom.

Čo je pre vás momentálne najväčšia výzva?

Určite sú pre mňa výzvou všetky medzinárodné súťaže, ktoré ma čakajú. A to najmä blížiaci sa olympiáda v Tokiu.

Diana Vaculová,
študentka žurnalistiky FiF UK
Foto: Archív Takuyu Hanedu

Vysokoškolské skriptá odbornej angličtiny pre študentov farmácie

Cudzozajčná príprava študentov pregraduálnych nefilologických študijných programov získava opodstatnenú pozornosť. Zvládnutie odbornej jazykovej prípravy budúcich odborníkov v oblasti farmácie je výzvou pre vysokoškolských učiteľov cudzích jazykov. Študenti farmácie si v počiatkoch jazykového štúdia musia osvojiť terminológiu v oblasti ľudského tela, ako aj farmaceutickej praxe a laboratórneho zariadenia. Súčasný trend v oblasti vedy spôsobí, že svetovým jazykom farmácie, ako aj mnohých iných vedných odborov, je angličtina. Je preto veľmi potrebné, aby študenti nadviazali na jazykové znalosti, ktoré získali počas strednej školy, a poznatky si obohatili o odborný jazyk, čo im umožní jednoduchšiu orientáciu v odbornej anglickej literatúre a ďalšie vzdelávanie.

Vysokoškolské skriptá *English for Pharmacists I* sú výsledkom práce vysokoškolských učiteliek a odborníčov na anglickú farmaceutickú terminológiu – Mgr. Olgy Hollej, PhDr. Dariny Kližanovej a PaedDr. Viery Žufkovej, PhD., ktoré získali svoje vedomosti počas dlhoročnej pedagogickej činnosti, pri práci s odbornými textami a odbornými prekladmi na Katedre jazykov Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Profesionálne spracovaná odborná publikácia je určená študentom farmaceutickej fakulty, ktorí absolvujú štvorsemestrálny predmet *Odborná jazyková príprava z anglického jazyka 1 – 4*. Špecifiká a štruktúra učebnice umožňujú aj samostatné štúdium zamerané na rozvoj poznatkov vo farmaceutickej oblasti.

Skriptá sú formálne rozdelené do štyroch častí (*Human body, Pharmaceutical practice, Laboratory a Presentations*), ktoré sa ďalej členia na jednotlivé lekcie. Charakter textov predurčuje učebnicu pre študentov s jazykovou úrovňou stredne pokročilý.

Prvá časť je zameraná na oboznámenie sa s terminológiou orientovanou na časti ľudského tela a jeho systémy. V úvode lekcie sa nachádzajú krátke odborné texty, po ktorých nasleduje časť určená na precvičenie a upevnenie poznatkov získaných pri čítaní textu. Cvičenia sú orientované na

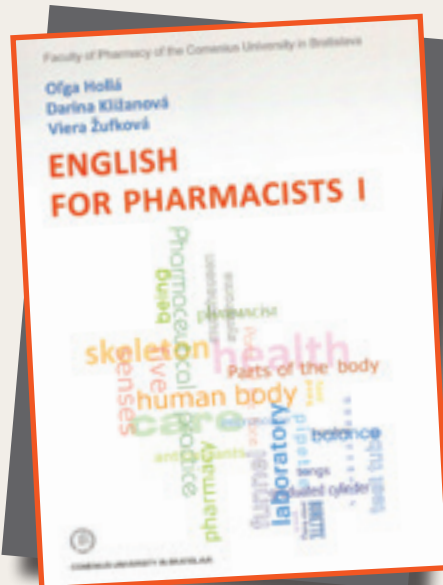
precvičenie novej slovnej zásoby a overenie porozumenia textu. Treba vyzdvihnúť doplnenie textu vhodnými obrázkami. Prínosom je aj tzv. *Video Corner*, ktorý okrem čítania s porozumením pomáha rozvíjať posluchové zručnosti – práve tie si totiž ľudia používajúci angličtinu ako cudzí jazyk zvyknú osvojovať najťažšie. Zároveň je táto časť učebnice pre erudovaného učiteľa veľmi vhodným prostriedkom na iniciovanie diskusie na odbornú tému.

Druhá časť publikácie je rozsiahlejšia a orientuje sa na užívateľa farmaceutických služieb, čím budúcich lekárnikov priamo pripravuje na kontakt s cudzincami nehovoriacimi po slovensky. Poskytuje stručný popis lekárne, orientáciu v nej, ako aj najbežnejšie spôsoby podávania liekov. Aj v tejto časti je vždy úvodný text nasledovaný cvičeniami a videomateriálom.

Tretia časť sa venuje zariadeniu farmaceutického laboratória a práci farmaceuta v ňom. Aj štruktúra tejto časti je identická s predchádzajúcimi, sledujúc tak rovnaký cieľ, t. j. rozšíriť slovnú zásobu a osvojiť si zaužívané slovné spojenia z tejto oblasti.

V závere nachádzame obrazový a textový materiál, ktorý je prepojený s videoprojekciami doplnujúcimi cvičenia v jednotlivých kapitolách.

Učebnica je koncipovaná logicky, pomerne stručne a prehľadne. Autorky

vychádzali zo stredne pokročilej úrovne vedomosti všeobecnej angličtiny, na ktorú nadstavbovo nadviazali predstavením základnej odbornej terminológie. Jazykový rozsah je prispôsobený učivu, ktoré študenti farmácie musia zvládnuť v rámci svojho študijného programu. Je základným kameňom pre ďalšie časti, kde už bude možné pristúpiť ku komplikovanejším textom a úlohám.

Ing. Janka Bábelová, PhD.,
Ústav cudzích jazykov
Lekárskej fakulty UK

Nová publikácia botanikov z PriF UK z odboru palynológia

Slovenskí botanici RNDr. Jana Ščevková, PhD., a prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD. (rektor UK), ktorí v súčasnej dobe pôsobia na Katedre botaniky Prírodovedeckej fakulty UK (PriF UK), zostavili novú vysokoškolskú učebnicu z odboru palynológie. Prinášajú ucelenú publikáciu nielen z oblasti všeobecnej palynológie, ale názorne predstavujú i ostatné odvetvia aplikovanej palynológie.

Peľové zrná a spóry predstavujú neoddeliteľnú súčasť nášho životného prostredia. Nachádzajú sa v sedimentoch, vo vode či v ovzduší, prenikajú do interiérov budov, ale aj do samotného dýchacieho a tráviaceho traktu živočíchov a človeka.

Senzitívnym jedincom často zapríčiňujú celý rad zdravotných ťažkostí. Štúdium peľu si vyžaduje interdisciplinárny prístup a samotná palynológia nachádza uplatnenie v rozličných vedných oblastiach, akými sú botanika, aerobiológia,

ekológia, alergológia, klimatológia či
geológia.

Z tohto dôvodu autori v 16-tich kapitolách publikácie *Všeobecná a aplikovaná palynológia* nepribližujú len všeobecné poznatky palynologického výskumu, ale

Po stopách Thurzovcov, kedysi mocných uhorských oligarchov

Šľachtický rod Thurzovcov patril k najbohatším a najmocnejším rodom v Uhorsku. O niekdajšom vysokom postavení rodu dodnes svedčia zachované kultúrne pamiatky, ako napríklad Sobášny palác v Bytči, Oravský hrad či Thurzov dom v Banskej Bystrici. Putovať po stopách magnátskeho rodu spred niekoľkých storočí môžete pomocou nového tematického sprievodcu Thurzo – Sprievodca po pamiatkach rodu, za ktorým stojí kolektív autorov z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK) pod vedením Mgr. Kataríny Chmelinovej, PhD.

Thurzovci, pôvodne drobní šľachtici z Betlanoviec na Spiši v 15. a 16. storočí, mimoriadne zbohatli vďaka obchodovaniu s meďou a striebrom a spoluprácou s Fuggerovcami, nemeckým obchodníckym rodom z Augsburgu. „Ekonomické bohatstvo zabezpečilo Thurzovcom aj politickú moc – členovia rodu zastávali najvyššie úrady v krajine a získali rozsiahle majetky. Rozličnými rodovými väzbami prenikli do aristokracie mnohých častí habsburského stredoeurópskeho panstva a koncentrovali tak vo svojich rukách veľkú moc a vplyv. Spája sa s nimi aj nemalé pôsobenie na poli mecenášstva umení, a to i vrátane výtvarného umenia,“ hovorí autorka Dr. Katarína Chmelinová, vedúca Katedry dejín výtvarného umenia FiF UK.

Putovanie za pamiatkami Thurzovcov návštevníka zavedie do rôznych končín Slovenska a predstaví mu historické dedičstvo z viacerých pohľadov – od dodnes zachovaných a využívaných kaštieľov, hradov a kaplniek až po malebné ruiny a zanikajúce objekty. Pamiatkami na Thurzovcov sa môžu pochláňať Banská Bystrica, Levoča, Betlanovce, Spišská Kapitula, Spišský Štvrtok, Čierny Brod, Gelnica, Hlohovec a Šintava. V niektorých prípadoch predstavuje publikácia pamiatku takpovediac v hodine dvanástej,

keďže tá sa v súčasnosti nezriedka nachádza v dezolátnom stave (Čierny Brod, Gelnica). Osobitná časť je venovaná životu a pôsobeniu Juraja Thurzu, ktorý zastával úrad palatína, prvého muža v Uhorsku po kráľovi. V tejto funkcii mu tiež pripadla povinnosť súdiť „krvavú grófkú“ Alžbetu Báthoryovú a jej pomocníkov. Čitateľ sa detailne zoznámi s pamiatkami, spojenými s týmto magnátom, medzi ktoré patrí kaštieľ a Sobášny palác v Bytči, Lietavský a Oravský hrad a z umeleckohistorického hľadiska jedinečný renesančný oltárny obraz *Speculum Justificationis* v evanjelickom kostole v Necpaloch (okres Martin).

Sprievodca prináša prepisy a preklady latinských nápisov na epitafoch či pamätných tabuliach alebo objasňuje význam alegórií na maľbách. Návšteva pamiatky sa tak stane pre návštevníka atraktívnejšou.

Kniha predstavuje unikátne spojenie vedeckého výskumu a témy zaujímavej pre verejnosť. Vznikla ako sprievodný „produkt“ univerzitného kurzu na Katedre dejín výtvarného umenia FiF UK – na príprave textov do sprievodcu sa tak v spolupráci s pedagógmi podieľali aj študenti dejín umenia. „Veríme, že pro-

stredníctvom poznávania dostupných zachovaných artefaktov oživíme záujem kultúrnej verejnosti nielen o zmienené pamiatky, ich stav, ich objednávateľov, ale tiež o jednu z fascinujúcich etáp našich dejín,“ hovorí Dr. Chmelinová.

Barbora Tancerová, FiF UK

zároveň sumarizujú informácie z ďalších odvetví aplikovanej palytológie.

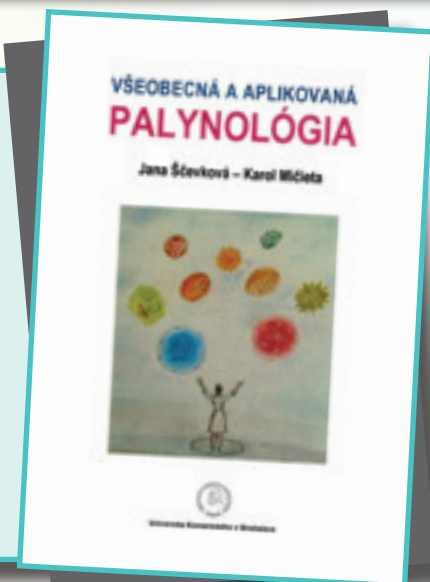
Úvodné kapitoly sa venujú histórii palytologického výskumu, rozoberajú genézu peľových zŕn a spór, fyziológiu peľu či priebeh reprodukcie semenných rastlín.

Ťažisko knihy tvorí nasledujúcich osem kapitol. Tie približujú jednotlivé oblasti aplikovaného palytologického výskumu, konkrétne melisopalytológiu, aeropalytológiu a medicínsku aeropalytológiu, forenznú palytológiu, palytológiu vo vzťahu k taxonómii, evolúcii a ekológii, palytológiu v šľachtiteľstve rastlín, indikačnú palytológiu a paleopalytológiu.

V závere učebnice sa nachádza slovník hlavných pojmov, ktorý obsahuje 370 abecedne zoradených hesiel, prehľad literatúry, vecný a taxonomický register.

Textovú časť dopĺňajú fotografie a schematické obrázky, ktoré vhodne dokresľujú podávané informácie. Celá publikácia je písaná zrozumiteľným štýlom a rozhodne nepatrí do rúk iba odborníkom v danej oblasti, pedagógom či študentom, ale dokáže osloviť aj širokú laickú verejnosť.

**Mgr. Zuzana Pelechová Drongová, PhD.,
Katedra botaniky PrF UK**

Aké vína pili naši predkovia?

Vinohradníci si 25. mája pripomínajú sviatok svojho patróna – sv. Urbana, ktorý bol rímskym pápežom v rokoch 222 – 230. Svätec, ktorý sa najčastejšie vyobrazuje so strapcom hrozna, úponkami viniča či vínnym súdkom, za tieto symboly vďaka okolnosti, že sa jeho sviatok oddávna slávil krátko po „troch ľadových mužoch“, t. j. už v teplom období, keď vinič začína kvitnúť. Pri tejto príležitosti vás pozývame na osvetový výlet do minulosti – o tom, akými vínami na našom území sa nadchýnali enológovia kedysi, píše viac prof. PhDr. Jozef Baďurík, CSc., z Katedry slovenských dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského.

redakcia

Víno a pivo sú historicky najstaršími kultúrnymi nápojmi na svete, ktoré sa dodnes vo väčšine krajín tešia nemalej obľube. Navyše, oba zásluhou nižšieho podielu alkoholu slúžili v storočiach, keď ešte odborníci nepoznali pasterizáciu a iné podobné konzervačné procesy, aj ako hygienické nápoje. Z vín si dnes najčastejšie pochutnáваме na suchých akostných. Tieto, a nezáleží už na tom, či ide o zahraničné alebo naše vína, predstavujú v súčasnosti jednoznačne najvyššiu kvalitu ponúkaného vinárskeho sortimentu. Nie vždy to tak bolo. Tak ako sa v gastronómii menili a vyvíjali preferované chute, podobne to bolo aj s nápojmi. Preto sa logicky natíska otázka – vieme, aké vína pili naši predkovia?

Odpovedať na takto položenú otázku nie je celkom jednoduché. Prvý problém, nazvime ho „metodologický“, ktorému musia historici zaoberajúci sa dejinami vinohradníctva a vinárstva čeliť, spočíva v tom, že sa nám nezačovali vzorky reprezentatívnych vín z minulosti na ich zhodnotenie (degustáciu). Je pravda, že disponujeme viacerými archívnymi a historickými vínami, ktoré sa na rôznych aukciách predávajú za nadnesené ceny. Takéto vína však po desaťročiach a stáročiach strácajú pôvodnú (autentickú) charakteristiku, akou vynikali v čase svojho vzniku. Preto zo starších období o nich vieme len zo zachovaných písomných prameňov, resp. sprostredkované, čo nám zapisali ich vtedajší konzumenti. Najviac „dokumentácie“ nám zanechal Matej Bel. To však predstavuje už len sprostredkované, nie originálne poznanie. Priblížme si preto, aká situácia vládla u nás i v širšej strednej Európe na prelome stredoveku a novoveku, keď sa víno stalo konzumným nápojom pre širšie vrstvy. Popri šľachte ho totiž začali hojne konzumovať aj mešťania.

V minulosti sa pili vína celkom iné ako dnes. V prvom rade išlo o vína s vyšším obsahom alkoholu. (Súčasnú biele vína vykazujú v priemere 12 % obsah alkoholu, v prípade červených vín je podiel alkoholu o niečo vyšší.) Okrem toho sa v stredoveku do vín pridávali ešte rôzne bylinky či med – víno tak malo pôsobiť aj medicínske. V čase, keď sa víno stalo dostupným aj pre širšie masy obyvateľstva, čapovalo sa v krčmách a vo vinohradníckych mestách na základe práva výčapu (*iūs educilli*). Pozostatkom bol historický výčap vína pod viechou (zrušený u nás v roku 1950). V konzumácii dominovali zmesové vína z via-

cerých odrôd. Tieto vína bývali harmonickejšie a predstavovali vyvážený podiel cukrov a kyselín, žiadanejšie boli sladšie vína. Vína boli prírodné, v minulosti sa „nezlepšovali“ cukrom, to je záležitosť až 20. storočia. Vína odrodové a ročníkové, ako ich poznáme dnes, v minulosti nejestvovali. Zaviedli ich v Nemecku niekedy na prelome 19. a 20. storočia. Popri zmesových vínach, ktoré by sme v dnešnej terminológii nazvali štandardnými vínami, sa

aj samotoky bratislavské, grínavské i pezinské. Poznáme aj prípady, že rovnako kvalitné samotoky z týchto lokalít sa predávali aj pod názvom svätajurského samotoku. Podľa názoru niektorých historikov boli práve malokarpatské samotoky staršie a spočiatku aj známejšie než tokajské. Kým však na malokarpatské samotoky neskôr doľahla kríza a zabudlo sa na ne, tokajské sa, naopak, stali postupne svetovo známymi a vyhľadávanými vínami.

V 18. storočí zaznamenali vo vinohradníckych oblastiach na Slovensku vážnejšiu odbytovú krízu. Spôsobila to strata niektorých trhov, najmä sliezskych. Ďalšou príčinou bol výčap lacného piva. Naši predkovia situáciu vyriešili originálne. Keďže po napoleonských vojnách stúpala aj v tejto časti Európy obľuba šumivých (šampanských) vín, začali ich vyrábať. A to najmä z dôvodu, že mali k dispozícii dostatok suroviny – kvalitného hrozna. Prvenstvo pritom získala Bratislava – starý Prešporok, ktorá v roku 1825 rozbehla ako prvá mimo územia Francúzska výrobu týchto šumivých vín. Až potom nasledovali vinárstva v Nemecku. V našom hlavnom meste vzniklo niekoľko kvalitných firiem na výrobu šumivých vín – Hubert, Schmidt a Palugay, z ktorých dnes už zostala jedine seredská firma Hubert. Šumivé vína týchto výrobcov získavali rôzne významné ocenenia (napr. aj zlatú medailu z Paríža). Obľúbené bratislavské šumivé moky, ktoré mali radi aj Habsburgovci a zvlášť cisár František Jozef, tak nahradili za pôvodné samotoky. Doklady o oceneniach sú prístupné verejnosti napr. aj v expozícii Múzea vinohradníctva v Apponyiho paláci v Bratislave.

A nakoniec sa vráťme ešte raz k Matejovi Belovi. Tento uznávaný učenec a polyhistor nám zanechal aj informácie a poučenia o dobovom hodnotení kvality vín. Vychádzal pritom už zo slávneho starovekého autora Horácia. Od neho prevzaté všeobecné ukazovatele sa postupne zaužívali ako základné parametre pre hodnotenie vína. V 18. storočí boli známe pod latinskou skratkou COS – farba (*color*), vôňa (*odor*) a chuť (*sapor*). K tomu Bel pridal i meno (*nomen*) a silu (*efficacita*) vína. Spojením iniciál týchto slov vzniklo latinské slovo *nosce* – v slovenčine *poznaj*. Belova dobre mienená rada platí dodnes. Jeho aktualizované *NOSCE – Poznaj, čo piješ!* je základom pre každého vinárskeho gurmána.

Prof. PhDr. Jozef Baďurík, CSc.,
Katedra slovenských dejín FiF UK

Z vinárskej expozície Malokarpatského múzea v Pezinku

vyrábali aj tzv. špičkové vína – samotoky. Podľa odborného odhadu autora tohto článku predstavoval ich podiel na celkovej produkcii vín v 16. a 17. storočí v malokarpatskej oblasti maximálne 20 – 25 %. Pokiaľ ide o pomer bielych a červených vín, jednoznačne prevažovali biele vína – výroba červených vín zastrešovala len 5 – 10 % z celkovej produkcie. Naše vína, najmä malokarpatské, sa vyvážali aj za hranice – do Rakúska, na Moravu, do Čiech (Prahy), Sliezska, do Poľska a prostredníctvom niektorých veľmožov (napr. Thurzovcov) aj do Saská. Zostatok produkcie smeroval do ostatných častí Slovenska, kde neboli vhodné klimatické podmienky na pestovanie viniča. Vieme, že najviac vín z malokarpatskej oblasti sa vypilo v stredoslovenskej banskej oblasti.

Osobitnú kategóriu vín tvorili už spomínané samotokové vína. Tieto by sme prirovnali k typu dnešných tokajských vín. Dorábali sa len z vybraných a na to vhodných (aj aromatických) odrôd, pričom sa do muštu pridávali (ako pri tokajských vínach) 1 – 2 putne „sušených“ (neskôr) oberaných hrozienuk, tzv. cibéb. Za najkvalitnejší sa v období raného novoveku považoval svätajurský samotok. Tento sa približne od druhej polovice 16. storočia vyvážal aj na viedenský cisársky dvor. Rovnako kvalitné boli

O klimatickej zmene treba hovoriť častejšie a hlavne s vedecky podloženými argumentmi

Celospoločenská diskusia o klimatickej zmene, spôsobenej ľudskými aktivitami, sa napriek maximálnej závažnosti témy častokrát trivializuje. Výsledkom je zväčša ustrnutie na mŕtvom bode, ktoré – v tom „lepšom“ prípade – podceňuje reálne hrozby plynúce z klimatickej zmeny, v tom horšom úplne ignoruje vedecky podložené argumenty klimatológov, označujúc ich výstrahy za fámy „zelenej“ loby. Skeptikov, ktorí – z tých či oných príčin – pochybujú o odôvodnenosti prijatia razantných opatrení na spomalenie klimatickej zmeny, však, žiaľ, nájdeme aj medzi politikmi rozhodujúcimi o environmentálnej stratégii najmocnejších krajín sveta. O tom, že klimatická zmena je komplexným (a už dávno nie len prísne vedeckým) problémom, vyžadujúcim si promptné riešenie v podobe konkrétnych opatrení, prezradí viac prof. RNDr. Milan Lapin, PhD., vedúci oddelenia meteorológie a klimatológie na Katedre astronómie, fyziky Zeme a meteorológie Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave.

redakcia

Často sa stretávame s premenlivosťou počasia, ktorá je pre náš región typická. Pozorujeme ale aj väčšie odchýlky denných až ročných klimatických charakteristík od dlhodobého priemeru: či už ide o priemery teploty vzduchu, úhrny zrážok, ako aj celý rad iných parametrov. Ak evidujeme dlhodobý trend zmien nad 30 rokov, tak hovoríme o klimatických zmenách, ktoré sú v našom regióne ovplyvnené viacerými faktormi. Predovšetkým je to prirodzená premenlivosť atmosférickej cirkulácie, čo spôsobuje aj veľký rozptyl mesačných hodnôt týchto prvkov v časovom rade viacerých rokov. Zmeny atmosférickej cirkulácie a aj iných prírodných faktorov môžu zapríčiniť aj to, že sa odlišujú za sebou nasledujúce 30-ročné priemery klimatických prvkov. Dôležité sú však aj výrazné krátkodobé výkyvy, ktoré môžu značne ovplyvniť subjektívne vnímanie premenlivosti počasia a zmien klímy. Tieto zmeny nazývame prirodzenými klimatickými zmenami, ktoré dosahovali pri 30-ročných priemeroch teploty vzduchu len pár desiatin °C za 100 rokov a do 10 % pri úhrnoch zrážok v celej dobe meraní (asi 300 rokov).

V 18. storočí začala priemyselná revolúcia, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila zasahovanie človeka do klimatického systému Zeme. Jednak umožnila zvýšenie životnej úrovne, čoho výsledkom bol rýchly rast počtu obyvateľov, na druhej strane umožnila intenzívnejšie využívanie zdrojov neraŕnych surovín a energie. Priemyselná revolúcia sa postupne rozšírila na celý svet. Dôsledkom týchto aktivít človeka na Zemi bola aj rozsiahla emisia skleníkových plynov do atmosféry (predovšetkým CO₂ z fosílnych zdrojov, CH₄, N₂O, O₃ a i.), emisia aerosólov a škodlivých látok do prostredia, veľké zmeny vo využívaní krajiny (odlesňovanie, zavlážovanie, odvodňovanie, urbanizácia...). To spôsobilo zmenu radiačnej a energetickej bilancie zemského povrchu a atmosféry tak, že sa od polovice 19. storočia globálne (na Zemi v priemere) otepilo asi o 1,0 °C, v strednej Európe o 2,0 °C

a v Arktide až o 3,0 °C. Sú evidentné náznaky, že také rýchle otepľovanie klímy už mení aj všeobecnú cirkuláciu atmosféry Zeme a posúva klimatické pásma. Tieto zmeny spôsobené činnosťou človeka nazývame „klimatická zmena“. Je isté, že zasahovanie človeka do klimatického systému Zeme neprestane ani v budúcich desaťročiach, a tak sa globálna teplota vzduchu, ako aj regionálne priemery teploty vzduchu budú ďalej zvyšovať, pričom sa u nás do roku 2100 pravdepodobne oteplí o ďalšie asi 3,0 °C. Oveľa väčšie oteplenie sa očakáva v Arktide, stredný odhad je okolo 7,0 °C. Otepľovanie klímy v dôsledku klimatickej zmeny ale nepriestie kontinuálny rast mesačných a ročných priemerov teploty vzduchu. Tak ako doteraz sa budú vyskytovať aj prirodzené zmeny klímy a prirodzená premenlivosť počasia. Preto sa aj v budúcnosti vyskytnú jednotlivé studené zimy bohaté na sneh a chladné letá s veľkou oblačnosťou, len nie tak často ako v minulosti. Odchýlky spôsobené „klimatickou zmenou“ sú už teraz evidentne podstatne väčšie (významnejšie) ako prirodzené klimatické zmeny za rovnaký časový úsek.

Popri týchto dôsledkoch zmeny klímy pozorujeme ich vplyv aj v prírodnom prostredí, sociálnych a ekonomických sektoroch. Asi najmarkantnejší je dôsledok na rozsah letného morského ľadu v Arktide, ktorý sa znížil na menej ako polovicu zo stavu pred 50 až 100 rokmi, rozširujú sa púšte, častejšie je výskyt lesných požiarov, ničivých povodní, suchých a horúcich období. Na viacerých miestach na Zemi sa natoľko zhoršili podmienky poľnohospodárstva a dostupnosti pitnej vody, že sa ľudia musia sťahovať inde. Je to dosť náročné, lebo na Zemi už žije takmer 7,5 miliardy ľudí, v roku 1950 to boli len 2,5 miliardy.

Aj to bolo dôvodom, že sa svetové spoločenstvo rozhodlo pod patronátom OSN na klimatickom summite v Paríži v decembri 2015 prijať razantné opatrenia na spomalenie klimatickej zmeny, predovšetkým redukciami emisie skleníkových plynov. Už

ratifikovaný záväzok lídrov a parlamentov potrebného počtu krajín zahŕňa opatrenia, ktoré by mali spomaliť zmenu klímy tak, aby sa globálne neoteplilo viac ako o 2,0 °C v porovnaní s priemerom 19. storočia. Niektoré krajiny to vidia ešte optimistickšie a navrhujú spomaliť otepľovanie klímy na 1,5 °C od polovice 19. storočia. Neboli ale prijaté žiadne konkrétne hodnoty redukcie emisií a ani sankcie za neplnenie záväzkov, očakávajú sa dobrovoľné kroky zo strany jednotlivých krajín.

V čase prijímania tzv. Parížskej dohody a následnej ratifikácie však neboli známe niektoré dôležité skutočnosti. Stav je totiž taký, že globálny priemer teploty v rokoch 2015 a 2016 bol o viac než 1,0 °C vyšší v porovnaní so stavom okolo roku 1850, v chladnom polroku 2016/2017 bola výrazne rekordne nízka rozloha zimného morského ľadu v Arktide, napriek skončeniu epizódy El Niño v máji 2016 globálna teplota zostala stále blízko dlhodobých rekordov, rast koncentrácie CO₂ v atmosfére zaznamenal rekordné medziročné zvýšenie a i. Najdôležitejšou udalosťou bolo ale zvolenie Donalda Trumpa za prezidenta USA, ktorý už vo volebnej kampani avizoval, že Spojené štáty americké nebudú plniť záväzky z Parížskej dohody, ak sa stane americkým prezidentom. Je totiž jedným z najvplyvnejších predstaviteľov „skeptikov klimatickej zmeny spôsobenej ľudskou činnosťou“.

Dá sa očakávať, že ak USA odstúpi od Parížskej dohody, tak podobný krok urobí aj iné dôležité krajiny a záväzok globálneho oteplenia maximálne o 2,0 °C sa do roku 2100 nenaplní, bude to skôr o 2,5 až 3,5 °C. Samozrejme, s tým bude súvisieť aj rad negatívnych dôsledkov najmä v Arktide a v rozvojových krajinách. Po určitom čase bude potrebné prijať novú celosvetovú dohodu o opatreniach na spomalenie klimatickej zmeny. Možno však už bude neskoro a prekročí sa horizont nevratnej zmeny klímy v dohľadnom čase.

Prof. RNDr. Milan Lapin, PhD.,
FMFI UK

Diferenciálne rovnice v praktickom živote

Ďalší zo špičkových vedeckých tímov, ktorý vám predstavujeme v Našej univerzite, je tím s názvom Bratislavská škola kvalitatívnej teórie diferenciálnych rovníc z Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave v zložení: prof. RNDr. Marek Fila, DrSc., prof. RNDr. Michal Fečkan, DrSc., prof. RNDr. Ján Filo, CSc., prof. RNDr. Milan Medved', DrSc., prof. RNDr. Pavol Quittner, DrSc., a doc. Mgr. Pavol Bokes, PhD. O tom, ako môžeme chápať diferenciálne rovnice a v akých praktických oblastiach života sa využívajú, sme sa pohovorali s vedúcim tímu prof. Marekom Filom a doc. Pavlom Bokesom.

Skúsme si na začiatok vysvetliť, čo to diferenciálne rovnice vlastne sú.

MF: Prvé diferenciálne rovnice zostavil Newton, objavili sa v 17. storočí. Druhý Newtonov zákon je v podstate diferenciálna rovnica. Newton pomocou nej a gravitačného zákona, ktorý tiež objavil, popísal pohyb planéty okolo Slnka. V 18. storočí boli zostavené rovnice kmitania struny, dynamiky tekutín a mnohé iné parciálne diferenciálne rovnice, ktoré sa ukázali byť vhodným nástrojom na skúmanie prírodných a technických procesov.

Vyriešenie diferenciálnych rovníc zrejme zďaleka nie je také jednoduché...

MF: Presne tak, človek je zvyknutý, že pri základných rovniciach v matematike na základných a stredných školách sa dá nájsť vzorec, ktorým je dané riešenie. Ale pri diferenciálnych rovniciach to takto funguje iba pre veľmi jednoduché typy. Pokiaľ máme čo i len trochu zložitejšiu rovnicu, tak to už nejde... Pri klasickom probléme troch telies, popisujúcim napríklad pohyb dvoch planét okolo Slnka, sa už vzorec na riešenie nedá nájsť.

A ako to teda potom riešite?

MF: Existujú dve možnosti. Jednou je riešiť diferenciálnu rovnicu na počítači numeric-ky, čo sa využíva najmä v inžinierskej praxi.

Prof. RNDr. Marek Fila, DrSc., vedúci tímu

To je však kvantitatívna metóda. Vy sa skôr zaoberáte kvalitatívnou...

MF: Áno, my sa viac špecializujeme na to, aby sme povedali čo najviac o vlastnostiach riešení. O tom, ako sa riešenia správajú – bez toho, že by sme ich vedeli explicitne napísať. To je práve ten kvalitatívny prístup.

Čo je na vašom výskume najťažšie?

MF: Najťažšie je nájsť tú správnu otázku, takže sa nedá vždy úplne presne predpovedať, kadiaľ sa náš výskum poberie.

Z akých oblastí sú motivované tie rovnice, ktorými sa zaoberáte?

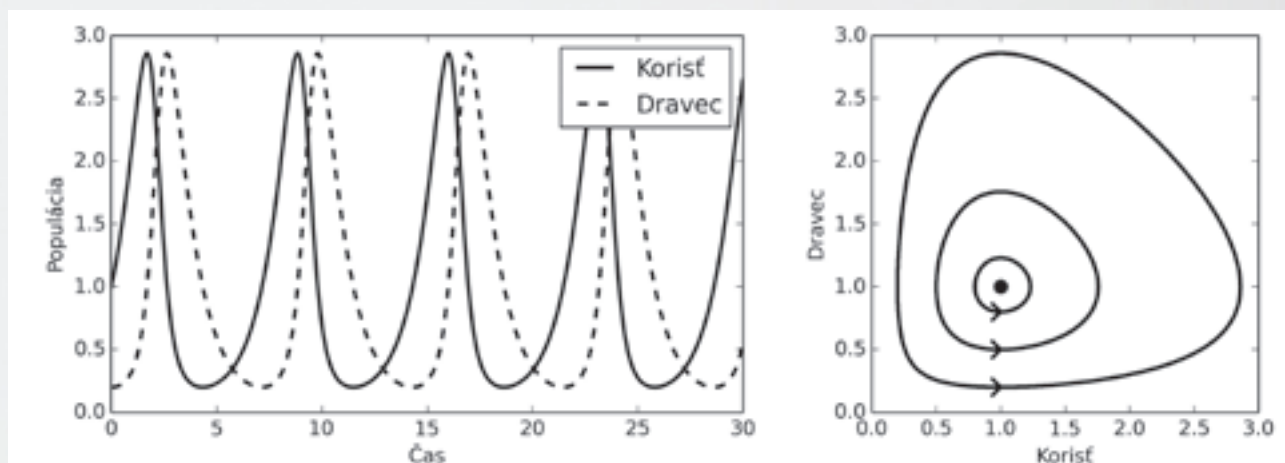
MF: Môžeme hovoriť o veľmi širokej palete, či už je to vedenie tepla, prúdenie tekutín, reakčno-difúzne systémy, alebo matematická biológia, napríklad génová expresia, ktorou sa zaoberá Pavol Bokes.

Zaujímavou oblasťou je matematická biológia. Kde sa tam dajú využiť diferenciálne rovnice?

PB: Môžeme si to ukázať na príklade dravec a korisť. Predstavme si, že sledujeme časový vývoj populácií dravca a jeho koristi. Pre ekosystém pozostávajúci z týchto dvoch populácií existuje rovnovážny stav, v ktorom ani jedna z populácií nemá tendenciu rásť či klesať. Predstavme si však, že by sme tento ekosystém vychýlili z rovnováhy, napríklad znížením populácie dravcov. V dôsledku chýbajúceho prirodzeného nepriateľa sa korisť premnoží. Následne sa však vďaka hojnosti potravy premnožia dravce, čo v ďalšej fáze spôsobí, že korisť bude príliš lovená a začne ubúdať, až kým jej úbytok nepocítia odrazu hladujúce dravce. Tento cyklus sa opakuje a spôsobuje periodické oscilácie vo veľkostiach populácií dravca a jeho

Doc. Mgr. Pavol Bokes, PhD.

Model dravec-korist'

koristi. Formálne presne sa dá takáto oscilatorická dynamika vyjadriť práve rečou diferenciálnych rovníc, čo bolo po prvýkrát urobené priekopníkmi matematickej biológie v prvej polovici 20. storočia.

Spomínaná bola tiež génová expresia...

PB: Je súčasťou populárno-vedeckého povedomia, že na molekule DNA sa nachádzajú úseky zvané gény, v ktorých je zakódovaná dedičná informácia. Génová expresia je proces, ktorým sa táto informácia odkóduje a použije k chodu živého organizmu. Pri génovej expresii sa na základe predlohy danej génom vyprodukuje konkrétny typ bielkoviny. Bielkoviny sú univerzálne molekuly, ktoré majú v bunkách rôznorodé funkcie. Z matematického hľadiska je zaujímavé, že jednou z týchto funkcií je regulovanie samotnej génovej expresie bielkovinami, a to či už iných, alebo dokonca tých istých bielkovín. Vzniká tak spätná väzba, vďaka ktorej môže byť dynamika génovej expresie matematicky veľmi zaujímavou. A nie je prekvapivé, že prirodzený jazyk, ktorým je túto dynamiku možné vyjadriť, je jazyk diferenciálnych rovníc.

Priblížte nám, aké boli vaše začiatky a čomu sa vo výskume venujete?

PB: Mojou prvotinou v oblasti matematickej biológie bola štúdia matematického modelu génového prepínača. Túto štúdiu som započal ešte počas svojho doktorského štúdia na Univerzite v Nottinghamu, na ktorej sa nachádza jedno z popredných britských pracovísk špecializujúcich sa na matematickú biológiu. Genetický spínač pozostáva z dvoch génov, ktoré si navzájom prekážajú v génovej expresii, t. j. prvý gén kóduje bielkovinu, ktorá okrem iných svojich funkcií blokuje expresiu druhého génu, a naopak, bielkovina druhého génu bráni prvému exprimovať sa. Génové spínače umožňujú bun-

kám s rovnakou genetickou informáciou nadobudnúť rozdielne „osudy“, podľa toho, či ich génový prepínač je nastavený na jednu alebo druhú stranu. Takáto možnosť voľby je veľmi dôležitá u buniek mnohobunkových organizmov, ktorých bunky hoci aj zdieľajú tú istú genetickú informáciu, musia sa však špecializovať na rozdielne roly v rámci organizmu. Ja som sa venoval zostrojeniu matematického modelu pozostávajúceho z diferenciálnych rovníc pre koncentrácie zodpovedajúcich bielkovín jedného konkrétného génového

prepínača. Jedným z hlavných výsledkov štúdie bolo identifikovanie podmienok, za ktorých sú rovnovážne stavy prepínača stabilné. V súčasnosti pokračujem v spolupráci so zahraničnými odborníkmi na matematických otázkach vyvstávajúcich v problematike génovej expresie, pričom čerpám zo zázemia a tvorivého prostredia Bratislavskej školy kvalitatívnej teórie diferenciálnych rovníc.

Jana Blusková

Členovia tímu (zľava): doc. Mgr. Pavol Bokes, PhD., prof. RNDr. Ján Filo, CSc., prof. RNDr. Pavol Quittner, DrSc., prof. RNDr. Milan Medved', DrSc., prof. RNDr. Michal Fečkan, DrSc., prof. RNDr. Marek Fila, DrSc.

UNESCO Katedra výchovy k ľudským právam UK podporila Olympiádu ľudských práv

Aj tento akademický rok bola UNESCO Katedra výchovy k ľudským právam UK (ďalej: UNESCO Chair) jedným z partnerov Olympiády ľudských práv (OLP), súťaže pre študentky a študentov stredných škôl, ktorá je na Slovensku jednou z najvýznamnejších a najetablovanejších iniciatív v oblasti výchovy a vzdelávania k ľudským právam a demokratickému i európskemu občianstvu.

Tento rok sa tak stalo vo forme spolugarantovania jednej z tém úvah v anglickom jazyku – *Diverzita: Silná alebo slabá stránka Európy?* (*Diversity: Europe's Strength or Weakness?*). Spolugarantom tejto témy bol aj projekt Vzdelávanie pre Európu práv pod záštitou Allianz Cultural Foundation. S týmto partnerom spolupracujeme v tomto roku aj pri ďalších aktivitách.

Od súťažiacich sme dostali desať vypracovaných úvah, z ktorých väčšina dosahovala vysokú úroveň. Diplomy a ocenenia si odniesli dve autorky a jeden autor, ďalšiemu študentovi sa ušlo čestné uznanie.

V rámci celoštátneho kola OLP, ktoré sa uskutočnilo v Študijskom a kongresovom stredisku Modra-Harmónia, sa tiež konal seminár na tému nami garantovanej úvahy. Zúčastnili sa na ňom študentky a študenti z Česka, Maďarska, Rumunska i Slovenska a spolu s koordinátorkami a koordinátormi diskutovali o prínosoch a výzvach rozmanitosti v Európe, ako aj o skúsenostiach so vzdelávaním v oblasti ľudských práv a demokracie vo svojich krajinách. Výstupom z tejto diskusie boli modelové učebné plány pre stredné školy pre predmet venujúci sa

ľudským právam, demokracii i európskej integrácii.

Účastníčky a účastníci riešili aj modelový prípad zostavený na základe kauzy Horváth a Kiss proti Maďarsku, o ktorej rozhodoval Európsky súd pre ľudské práva. V jednotlivých skupinách mali za úlohu identifikovať a vyhodnotiť argumenty jednotlivých strán sporu, týkajúceho sa segregácie rómskych žiakov a žiačok v školách.

Význam seminára, ako aj OLP ako celku je na Slovensku v súčasnosti nepopierateľný. Samotné UNESCO vyzýva, aby po celom svete vznikali a pretrvávali snahy o vzdelávanie v oblasti ľudských práv. Generálna konferencia UNESCO už v roku 1960 prijala Dohovor proti diskriminácii vo vzdelávaní. Právo na vzdelanie, zakotve-

né v článku 26 Všeobecnej deklarácie ľudských práv i v ústavách demokratických štátov, zahŕňa aj aktívne oboznamovanie mladých ľudí, občanov a občanov s ich právami, aby si boli vedomí svojich možností a dokázali sa brániť v prípade ich porušovania zo strany štátnych orgánov alebo iných aktérov.

Garry Kasparov (ruský šachista a šéf Human Rights Foundation) a Thor Halvorssen (výkonný riaditeľ Human Rights Foundation) konštatujú: „Ako ľudia žijúci v slobodnej spoločnosti veríme, že je našou morálnou povinnosťou urobiť niečo pre to, aby sme poukázali na porušovanie ľudských práv, a využili našu slobodu na to, aby sme ich pomohli dosiahnuť iným.“ K tomuto posolstvu sa hlásia aj OLP a UNESCO Chair, v neposlednom rade pravidelným informovaním o aktuálnom dianí v oblasti ochrany ľudských práv prostredníctvom našej stránky na Facebooku: <https://www.facebook.com/unescoghre>.

**Monika Michalcová, Max Steuer, M.A.,
UNESCO Chair**

SPRAVODAJSTVO

Výstava o Slovensku v OSN, ktorá zdolala Atlantik, od apríla na FSEV UK

Vedeli ste, že Československo bolo zakladajúcou krajinou OSN? A vedeli by ste odpovedať na otázku, kto bol súčasťou československej delegácie, akej národnosti bol prvý generálny tajomník či aká bola pozícia Sovietskeho zväzu v Bezpečnostnej rade OSN? Príďte si prostredníctvom unikátnej výstavy oprášiť svoje vedomosti o Organizácii Spojených národov na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK (FSEV UK)!

Výstava s názvom „70. výročie vzniku OSN – Konferencia v San Franciscu (25. apríl – 26. jún 1945) a Slovenská republika v OSN“, ktorá na dvanástich paneloch opisuje históriu a dobové súvislosti vzniku Organizácie Spojených národov, sa po dvoch rokoch vrátila späť na Slovensko. Expozíciu totiž po prvýkrát slávnostne otvorili ešte v roku 2015 v historickej budove Národnej rady SR na Župnom námestí v Bratislave, a to pri príležitosti návštevy generálneho tajomníka OSN Pan Ki-muna na Slovensku. Odtiaľ výstava poputovala cez Atlantik do New Yorku, Houstonu a ďalších amerických miest, aby sa v roku 2017 znovu prispitupnila slovenskej verejnosti.

Výstavu na FSEV UK otvorili 3. apríla 2017 dekanka fakulty doc. JUDr. PhDr. Lucia Mokrá, PhD., generálny riaditeľ sekcie medzinárodných organizácií, rozvojevej a humanitárnej pomoci Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Mgr. Michal Mlynár, PhD., a autor výstavy PhDr. Slavomír Michálek, DrSc., riaditeľ Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Výstava je otvorená pre verejnosť a na pôde FSEV UK ju nájdete do 31. decembra 2017.

Mgr. Martina Mášiková, FSEV UK

ŠVK na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine po 38. raz

„Iba šťastná duša pozná živú a zdravú zvedavosť.“
Anatole France

Dňa 26. apríla 2017 sa na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine (JLF UK) uskutočnil už 38. ročník Študentskej vedeckej konferencie (ŠVK), na ktorej prezentovali študenti medicíny a nelekárskych študijných programov výsledky svojej vedeckej a odbornej činnosti. Konferenciu každoročne organizuje Organizačný výbor ŠVOČ pod záštitou dekana JLF UK prof. MUDr. Jána Danka, CSc. Okrem domácich poslucháčov sa na ŠVK pravidelne zúčastňujú aj študenti a vysokoškolskí pedagógovia z partnerských univerzít zo Slovenska i zahraničia. Tento rok prijal pozvanie zástupcovia z Lekárskej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Konferenciu otvorila prodekanka JLF UK pre pedagogickú činnosť doc. MUDr. Renáta Pěčová, PhD., ktorá vyzdvihla záujem prítomných študentov o vedeckú činnosť a zapriala im veľa šťastia v súťaži. Na tohtoročnú konferenciu sa prihlásilo 43 študentov, ktorí prezentovali celkom 34 vedeckých prác v piatich sekciách.

V teoretickej sekcii excelovali práce Ústavu fyziológie JLF UK v spolupráci s Martinským centrom pre biomedicínu JLF UK – Katarína Maťašová obsadila 1. miesto a dvojica Patrik Zakarovský a Miroslav Kolenkáš 3. miesto. Na 2. mieste sa umiestnila dvojica výskumníkov z Ústavu histológie a embryológie JLF UK Ivana Kumičiková a Udo Ševčík.

V sekcii klinických disciplín I, ktorú zastrešovala Univerzitná nemocnica v Martine (UNM), sa na 1. mieste umiestnila práca Lukáša Urbana z I. internej kliniky UNM a JLF UK, 2. miesto obsadil Filip Oleksák z Ústavu patologickej anatómie JLF

UK v spolupráci s Klinikou hematológie a transfúziológie JLF UK a UNM a 3. miestom bola premiérovou ocenená Klinika stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie JLF UK a UNM, ktorú svojou prácou reprezentovali Emília Malíková a Beáta Marčanová. V sekcii klinických disciplín II sa najlepšie umiestnili: Martin Hanko z Neurochirurgickej kliniky JLF UK a UNM (1. miesto), Daniela Kňazovická z Ústavu fyziológie JLF UK v spolupráci s Martinským centrom pre biomedicínu JLF UK (2. miesto) a Mária Sokolová a Jakub Soršák z Kliniky detí a dorastu UNM (3. miesto).

V sekcii ošetrovateľstva predstavil už tradične kvalitné práce na tému starostlivosti o geriatrických pacientov a novorodencov Ústav ošetrovateľstva JLF UK – 1. miesto obsadila Anna Lukáčiková, 2. miesto Laura Chupáčová a 3. miesto Nikola Muchová.

V sekcii nelekárskych študijných odborov dominovali vynikajúce práce z Ústavu pôrodnej

asistencie JLF UK – Martina Švrková obsadila 1. miesto a Barbora Ďuričková 3. miesto. Bc. Romana Šišová z Ústavu verejného zdravotníctva JLF UK sa umiestnila na 2. mieste.

Organizačný výbor konferencie ďakuje JLF UK a Centru pre podporu vedy, výskumu a vývoja JLF UK za vytvorenie podmienok a finančné a materiálne zabezpečenie konferencie, tradičnému sponzorovi Nadácii Dr. Jozefa Lettricha za finančný dar, Vydavateľstvu Osveta za knižné dary, ako i mestu Martin, reklamnej agentúre AL-TOM Reklama a občianskemu združeniu Enjoy Life za vecné dary pre víťazné práce. Veľké poďakovanie a obdiv patrí zúčastneným študentom, ktorí vynaložili obrovské úsilie a entuziazmus nad rámec svojich študijných povinností, ako aj všetkým členom kolektívu organizačného výboru za niekoľkomesačnú usilovnú prípravu konferencie.

RNDr. Michal Šimera, PhD., JLF UK

ČO NOVÉ NA MLYNOCH?

Pamätný park v Mlynskej doline

Vysokoškolské mesto Ľ. Štúra – Mlyny UK (VM Mlyny) je miestom, ktoré kreuje v živote ubytovaného študenta zaujímavú životnú skúsenosť. Je totiž miestom jeho niekoľkoročného prechodného bydliska – druhého domova, a preto si ho navždy bude spájať s rôznymi zážitkami a spomienkami, ktoré zanechali v jeho živote výraznú stopu. Čo však zanechá na tomto mieste študent, ktorý tu býval?

V prevažnej väčšine je to len nepatrná (no stále pozitívna) skúsenosť so vzorným správaním, keď od nás študent odchádza bez disciplinárnych bodov. Nájdete tu však aj posprejované a pomaloované chodníky s menami študentov a ich čerstvými titulmi, ktoré za krátky čas stratia svoj lesk a myšlienku. Prečo po sebe nezanechať niečo cenné a trvácne? Niečo, čo môžete ukázať aj svojim deťom, ktoré možno budú bývať na tom istom mieste ako vy.

VM Mlyny vám od tohto školského roku 2016/2017 ponúka možnosť zanechať po sebe a svojich spolužiakoch či spolubývajúcich pamiatku vo forme stromu, ktorý vám zasadíme a budeme sa oň starať. Stačí, aby ste si vybrali strom, ktorý je uvedený v zozname odporúčaných stromov na našej webovej stránke v rámci projektu *Pamätný park – Aj tu sú tvoje korene*. Váš strom bude označený číselne a zakreslený do mapky areálu VM Mlyny, kde bude možné pozrieť si aj menný zoznam študentov, ktorí po sebe na internáte daný strom zanechali.

Spojenie tejto myšlienky a jej reálna implementácia prinesie neoceniteľný význam pre kultúru a filozofiu VM Mlyny – ísť tzv. „green“ ces-

tou, a to posilňovaním úcty k životnému prostrediu aktívnym vytváraním zelených parkov v okolí internátov. Zároveň tak prispieje k pestovaniu dlhodobej spätosti študentov s týmto prostredím počas ich študentského obdobia.

Milan Lörinc, BSBA,
prevádzkovo-technický úsek VM Mlyny

Ponuka od štvornásobného paralympijského víťaza sa neodmieta

Ak vás niekedy zaujímalo, ako na vrcholových športových podujatiach dokážu v špičkových časoch zložiť svah nevidiaci či slabozrakí lyžiari, nemali by ste si nechať ujsť nasledujúci rozhovor. Na naše otázky totiž tentokrát odpovedal **Branislav Brozman**, študent Fakulty managementu UK a od októbra 2016 lyžiarsky navádzač Jakuba Kraka, úspešného slovenského reprezentanta, ktorý získal na zimných paralympijských hrách vo Vancouveri a Soči štyri zlaté a dve strieborné medaily. Prezradil nám viac o tom, ako navádzanie funguje, o spoločných medailových úspechoch i svojich vlastných triumfoch či o príprave na blížiacu sa budúcoročnú paralympiádu.

Ako vlastne funguje navádzanie v lyžovaní? V čom presne spočíva úloha navádzača a aké pokyny si od vás Jakub cez interkom najčastejšie vypočuje?

Navádzanie nie je iba o spoločnom jazdení. Lyžiarskemu navádzačovi prináležia totiž viaceré povinnosti, o ktorých mnohí ani netušia. Samozrejme, mojou hlavnou úlohou je Jakuba správne naviesť na trati, avšak moja práca začína už deň predtým – v lyžiarni. Lyže musia byť na každý tréning pripravené, tzn. nabrúsené, namazané, stiahnuté, vykefované a opáskované, aby sa ráno len vzali a naložili do auta. Práca na kopci začína, keď sa obujeme do lyží. Odvtedy sa s Jakubom od seba nepohňame. Na kopci musím byť sčasti tréner, sčasti psychológ či motivátor a v neposlednom rade aj pretekár. Na prehliadke trate Jakubovi dopodrobna opisujem celú trať, rozmiestnenie brán, sklon kopca, nebezpečné úseky. A aj keď mnohé veci s Jakubom a trénermi spoločne konzultujeme, stopu, po ktorej sa vydáme, v konečnom dôsledku určujem ja. Na to však potrebujem svojho pretekára dôkladne poznať a presne vedieť, čo dokáže – ak to neodhadnem, tak som nám prehral preteky. Lyžovanie je tak v našom prípade jednoznačne tímovým športom.

Navádzanie si tiež vyžaduje nemalú dávku vzájomnej dôvery a schopnosť

rýchlej synchronizácie. Pomocou interkomov sa dorozumievame už zaužívanými pokynmi. V technických disciplínach sú to krátke pokyny, aby Jakub vedel v stotínach sekundy zareagovať. Hlásim mu prechody z oblúka do oblúka a najmä zmeny rytmu. Celú trať musím viesť naspamäť, aby som bol myslou o oblúk ďalej a včas vedel vydať správny pokyn. Vzdialenosť medzi nami sa podľa potreby mení – zväčša je to rozpätie od 30 cm do 2 metrov. V rýchlostných disciplínach sú dlhšie oblúky, takže mám aj napriek rýchlosti 120 km/h viac času na opis trate a prípadne technické korekcie v jeho jazde. Tam sa vždy snažíme mať čo najlepší kontakt – od 1 až do 5 metrov. Čím sme k sebe bližšie, tým si Jakub viac dôveruje a drží sa ma ako kliešť. Vtedy je to doslova naháňačka. A čo si odo mňa vypočuje najčastejšie? Asi slovíčko „hop“, ale aj „pod“, „pridaj“, „makaj“ a iné „hecujúce“ slová, ktoré si v tej záplave adrenalínu niekedy ani neuvedomujem.

Ako ste sa s Jakubom vlastne spoznali?

Náhodou – naše prvé stretnutie sa odohralo, ako inak, na svahu. Jakub však už predtým vedel o mojich kvalitách a skúsenostiach. Počas cesty lanovkou na tréningu na talianskom ľadovci ma oslovil s ponukou navádzať ho. Takáto ponuka sa od štvornásobného paralympijského víťaza neodmieta. © Hneď som si to vyskúšal a bol som v šoku, ako rýchlo jazdí. O dva týždne sme už boli spolu na prvom oficiálnom výjazde v Rakúsku.

Hoci ste sa s Jakubom dali dokopy len v októbri 2016, máte za sebou veľa spoločných úspechov – v januári ste bodovali na majstrovstvách sveta v talianskom Tarvisii, kde ste vybojovali tri medaily (v super G striebro, bronz v superkombinácii aj slalome); úspešný bol aj váš štart na svetovom pohári v japonskej Hakube začiatkom marca (1. miesto v obrovskom slalome, dvakrát 2. miesto v super G); o pár dní na to ste na svetovom pohári v juhokórejskom Pjongčangu získali

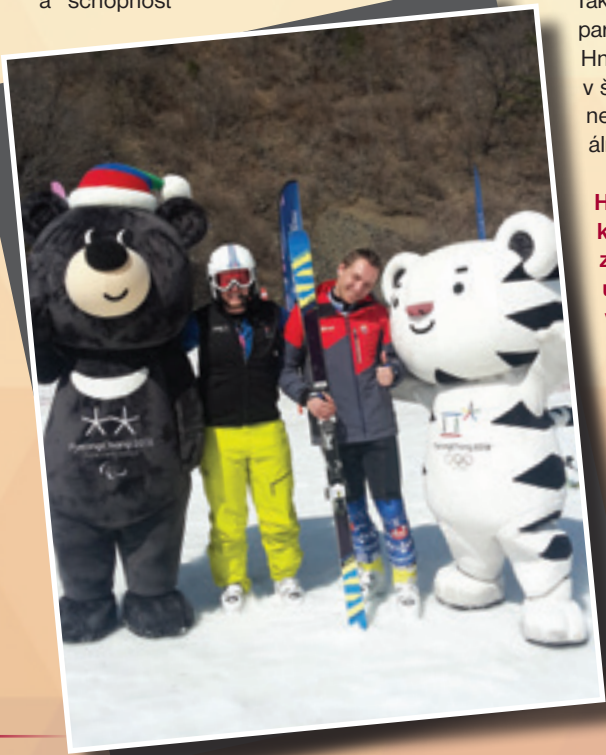
zlato v obrovskom slalome. Pred budúcoročnou paralympiádou tak vyzeráte naozaj vo forme. Na čom chcete dovedty popracovať a čo vás s Jakubom do paralympiády ešte čaká?

Zranenie kolena, ročná pauza a nový navádzač. Nič nenasvedčovalo dobrej sezóne. Našťastie klaplo všetko na výbornú. Naštartovali nás práve výsledky z majstrovstiev sveta, hlavne tie z rýchlostných disciplín, kde sme nemali až také veľké šance ako v technických disciplínach. Jakub však správne načasoval formu, mal dobre pripravené lyže, kontakt sme mali super, takže všetko fungovalo ako švajčiarske hodinky. Na zlato sme vtedy, žiaľ, nedosiahli, a to pre chorobu, ktorá Jakuba skolila v polovici majstrovstiev. Na obrovský slalom sme nenastúpili – dúfali sme, že sa Jakub dá dokopy do štartu slalomu. A i keď choroba nepoľavila, Jakub sa napriek 40-stupňovým teplotám dokázal postaviť na štart a v slalome vybojoval tretie miesto. Bol som naňho veľmi hrdý.

Na víťazstvo sme si museli počkať až do marca. O to viac sme si vyčinený triumf v Ázii užili. Dvanásť pódiových umiestnení na svetovom pohári hovorí za všetko. Navyše, Jakub po siedmich rokoch opäť vyhral malý krištáľový glóbus, čo je pre lyžiara po olympijskej medaile najväčšie ocenenie. Tešil nás aj fakt, že trate, na ktorých sa bude odohrávať budúcoročná paralympiáda, nám sadli a dokázali sme na nich zložiť našich súperov. Veríme, že o rok sa budeme radowať zas, no čaká nás ešte dlhá a náročná cesta za splnením nášho sna.

Ako ste už naznačili, vzťah pretekára a navádzača sa zakladá na veľkej vzájomnej dôvere. Ako na jej utužení s Jakubom pracujete mimo svahu?

Dôvera je (aj) v tomto vzťahu skutočne kľúčová. Keďže som od neho o 6 rokov mladší, musel som si jeho dôveru vybojovať. Zjavne sa mi to však podarilo a môže sa na mňa spoľahnúť aj v tých najkritickejších situáciách. Trávime spolu nesmierne veľa času, ale ponorka nás nechytá. S Jakubom je super

komunikácia. Keďže dokončuje doktorandúru na Ekonomickej univerzite v Bratislave, preberáme spolu nielen športové témy, ale bavíme sa aj o ekonomike, politike, o ženách... Samozrejme, len o tých našich. ☺

V čom je lyžovanie na poste navádzača iné? Na čo sa ťažko zvykalo?

Navádzanie ma pohltilo od prvej jazdy a adaptoval som sa hneď. Bavilo ma to od prvého oblúka a predpokladám, že tak skoro ma to baviť neprestane. Ťažko som sa však vyrovnával s predštartovým stresom, lebo som si uvedomoval, že to nesmiem pokaziť. Na tréningu si človek natrénuje veľa, ale na pretekoch chce ísť vždy na maximum. Kde je riziko, prichádzajú aj chyby, ale kto neriskuje, nevyhrá. Prvý súťažný štart s Jakubom som si vyskúšal priamo na európskom pohári a o týždeň nato na svetáku. Vďaka dobrej atmosfére a skúsenostiam však napätie rýchlo opadlo a na majstrovstvách sveta som si už žiaden stres neprípúšťal. Každými pretekmi nabieram viac a viac skúseností a i s Jakubom sme stále zohratejší.

Štart na vrcholových športových podujatiach však pre vás nie je až takou novinkou. Slovensko v lyžovaní reprezentujete už od roku 2013. Na konte máte dokonca titul slovenského šampióna v obrovskom slalome z roku 2015. Ako vyzerajú vaše ďalšie „osobné“ lyžiarske plány?

Je to pravda, rok 2015 bol pre mňa najlepší. Zúčastnil som sa vtedy na majstrovstvách sveta juniorov, čo bol vždy môj sen, a v tom istom roku sa mi podarilo vyhrať titul slovenského šampióna. A aj keď v súčasnosti lyžiarsky žijem najmä prípravou na paralympiádu, na svoje preteky som ani napriek nabitému tréningovému a pretekovému plánu nezanevrel. Zatiaľ som však absolvoval preteky len na Slovensku, v Česku a Poľsku. No keďže som stále na lyžiach, budúci rok sa pokúsim absolvovať aspoň majstrovstvá SR, kde chcem opäť konkurovať najlepším.

Ako ste sa k lyžovaniu vlastne dostali?

Rodičia ma vo všetkom vždy podporovali a dali mi slobodnú vôľu pri výbere športu. Ako malý som lyžoval, hrával futbal, tenis, navštevoval základnú umeleckú školu, ale spomedzi všetkých tých aktivít u mňa jednoznačne zvíťazilo práve lyžovanie.

Čo vaše obľúbené lyžiarske disciplíny?

Odmalička som miloval rýchlosť a adrenalín. Tréneri neradi chodia so zverencami na zjazdy, hlavne pre veľkú pravdepodobnosť úrazu. Ja som si to však vydupal a tvrdo šiel za tým, čo ma baví. Paradoxne, v role navádzača ma najviac baví slalom.

Prostredníctvom navádzania ste mohli viac než len nakuknúť do sveta zdravotne znevýhodnených športovcov. Je niečo, čím vás tento svet špeciálne prekvapil?

Jednoznačne ich chuťou do života a pozitívnu energiou, ktorej majú na rozdávanie. Myslím si, že mnohokrát žijú plnohodnotnejší život ako niektorí zdraví ľudia. Ich príbehy a diagnózy sú smutné a nezávideniahodné, ale ich entuziazmus ich posúva vpred a som rád, že môžem s nimi tráviť toľko času.

Vďaka športu ste toho veľa precestovali. Na ktoré destinácie rád spomínate?

Už len za posledný polrok sme toho precestovali naozaj hodne. Veľmi rád spomínam na náš prvý spoločný svetový pohár v rakúskom Kühtai, ako i na ten v švajčiarskom St. Moritzi. Veľmi miľo ma prekvapila aj slušná divácka účasť na majstrovstvách sveta v Taliansku a na svetovom pohári v Kórei, kde bolo organizačne zvládnuté všetko na profesionálnej úrovni. Výborne bolo aj v Tokiu, kde sme strávili pred pretekmi tri dni, aby sme prekonalí časový posun. Ale kto dokáže byť v Tokiu a ležať na izbe? ☺

A aké sú vyhliadky vášho kalendára na najbližšie obdobie?

Na mesiac a pol sme si užili pauzu od lyží, takže som sa v apríli mohol plne venovať škole a doháňať zameškané. Postupne sme však začali letnú prípravu s kondičným trénerom a v polovici mája sme už opäť nabehli na pravidelný systém tréningov. Predbežný kalendár vyzerá veľmi zaujímavo. Najbližšie budeme trénovať v Rakúsku a Francúzsku, v auguste v Čile, na jeseň sa vrátíme späť do Európy, no týždeň pobudneme aj v Kanade. V zime sú na pláne preteky svetového pohára v Amerike, Európe i Kanade a uzavrieme to paralympiádou v Ázii. Po Ázii ma čakajú bakalárske štátnice.

Ako vlastne všetky tieto aktivity stíhate popri škole? A čo vaše plány spojené so štúdiom – chceli by ste si otvoriť čokoládovňu ako Jakub?

Veľká vďaka patrí vedeniu Fakulty manažementu UK a všetkým vyučujúcim, ktorí ma podporujú a snažia sa mi vytvoriť čo najlepšie podmienky, aby som mohol popri plnení si študentských povinností aj športovať. Nie je to jednoduché, ale všetko sa dá, keď sa chce.

Jakub už svoju čokoládovňu predal, keďže nie je jednoduché venovať sa naplno súčasne doktorandskému štúdiu, športu i biznisu. Čas tak ukáže, kam ma nohy a rozum zavedú.

Čomu sa venuje Branislav Brozman, keď nešportuje a neštuduje?

V prvom rade sa snažím venovať svoj čas rodine, priateľke a kamarátom, ktorých počas zimy, bohužiaľ, dosť zanedbávam. Sekundárne sa zabávam spravovaním našej FB fanpage: *Jakub Krako paraalpine skier*. A momentálne sa spoločne s Jakubom snažíme nájsť sponzorov, ktorí by participovali na našich nákladoch a podporili nás finančne alebo materiálne, a tak boli súčasťou našej cesty za úspechom.

Erika Hubčíková

Foto: Archív Branislava Brozmana

Univerzita v Lunde – študentský raj

Švédsko som poznala už predtým, než som si poslala prihlášku na Erasmus+, a to zo svojho predchádzajúceho študijného pobytu, ako i z rozprávania učiteľov. Preto som nerátala s tým, že ma „tri korunky“ môžu v niečom ešte výraznejšie preväpiť. Po príchode do Lundu som sa však necítila ako vo „svojom“ Švédsku, na ktoré som bola zvyknutá. Lund totiž leží v oblasti nazývanej Skåne, ktorá sa od zvyšku krajiny líši, a to zďaleka nielen nárečím, akým tu miestni rozprávajú.

Lund sa mi hneď zapáčil – pravdepodobne aj vďaka tomu, že škola začínala už v polovici augusta, takže som si mohla vychutnať krásy Švédska ešte za pomerne teplého a slnečného počasia. Keďže ide o jedno z najstarších a najväčších univerzitných miest vo Švédsku, mesto dýcha tou pravou študentskou atmosférou. Práve študenti totiž tvoria väčšinu obyvateľov Lundu. Tí sem prišli z mnohých kútov krajiny, no okrem „domácich“ tu narazíte aj na obrovský počet zahraničných študentov, ktorých univerzita v Lunde láka nielen svojou dobrou povestou, ale aj rozmanitou ponukou mimoškolských aktivít.

Študenti pre študentov

Švédi sú známi tým, že sa radi zapájajú do aktivít rôznych spolkov a klubov, preto sa s tradíciou tzv. „nations“ stretnete aj vo švédskych univerzitných mestečkách. Sú to v podstate študentské spolky zamerané na organizovanie rôznych mimoškolských aktivít pre študentov. Keďže v Lunde funguje takýchto „nations“ až dvanásť, nebolo pre mňa ľahké vybrať si, do ktorého z nich sa zapísať. Každý z nich má vlastný pub, reštauráciu, internát a nočný klub, avšak každý sa zameriava na niečo iné. Dobrou správou je, že aj keď sa stanete členom jedného z nich, naďalej sa môžete zapájať do aktivít ostatných spolkov. Mojou voľbou sa preto stal „Hallands Nation“, ktorý ma zaujal širokou ponukou možností športového vyžitia.

Vďaka týmto „nations“ som spoznala množstvo zaujímavých ľudí a nadviazala s nimi medzinárodné priateľstvá. Odniesla som si odtiaľ tiež mnoho nových zážitkov a skúseností, keďže som sa aj sama podieľala na organizovaní rôznych podujatí. Najviac sa mi zapáčila práca v kuchyni, kde som sa okrem iného naučila pripraviť trojchodovú večeru pre vyše 60 ľudí. Za takúto pomoc

som, samozrejme, získala aj odmenu – nie však finančnú, ale vo forme pozvánky na formálnejšiu večeru či stravného lístka (ktorých študent nikdy nemá dosť).

Zahraničných záujemcov o štúdium vo Švédsku určite poteší, že Švédi sú veľmi nadaní na jazyky a väčšina aktivít prebieha v angličtine. Pre mňa to však predstavovalo čiastočne aj nevýhodu, keďže ako študentka prekladateľstva som si do Lundu prišla zdokonaľiť najmä švédčinu. Našťastie mi študijná referentka umožnila vybrať si kurzy čisto vo švédčine, a tak som mala možnosť precvičiť si oba jazyky, ktoré som študovala – angličtinu počas podujatí organizovaných pre „nations“ a švédčinu počas vyučovacích hodín.

Vyučovanie zamerané na prácu v kolektíve

Spôsob vyučovania na švédskych univerzitách sa od toho nášho mierne líši. Už na prvej hodine nás učiteľ rozdelil do skupín, v ktorých sme potom mali spoločne pracovať (často aj po skončení vyučovania) na rôznych zadaniach a projektoch. Toto bolo spočiatku nemalou výzvou pre väčšinu z nás – no naučili sme sa tak nielen niečo nové z daného učiva, ale aj to, ako pracovať v skupine a robiť kompromisy. Učivo nebolo jednoduché ani pre mňa, ani pre mojich švédskych spolužiakov, ale k úspešnému zakončeniu každého kurzu nám dopomohli prednášky výborných učiteľov a práca v skupine.

Rozvrh študenta švédskej univerzity je úplne iný než rozvrh študenta slovenskej univerzity, a to najmä tým, že väčšina kurzov trvá len jeden mesiac, počas ktorého sa študent sústreďuje výlučne na daný kurz. Toto je podľa mňa dobrým riešením pre tých, ktorí majú občas problém zorientovať sa v mori rôznych predmetov a učív. Každý kurz je potom ukončený buď prezentáciou spoločného projektu, alebo písomnou skúškou, ktorá v niektorých prípadoch trvala až 6 hodín.

Z Lundu kamkoľvek

Kurzy boli časovo náročné, hlavne množstvom domácich úloh a povinného čítania, čo však pre mňa ako študentku prekladateľstva nebolo ničím novým. Napriek tomu mi stále zostávalo veľa času venovať sa mojim obľúbeným aktivitám, a to najmä cestovaniu. Keďže išlo o môj druhý študijný pobyt vo Švédsku, už som tam mala čosi precestované. Avšak vďaka svojej polohe mi Lund umožnil navštíviť nové miesta, o ktorých som dovtedy len snívala. Z hlavnej stanice v Lunde sa totižto dostanete v rámci Švédska takmer kamkoľvek. Rýchlovlak vás dopraví do všetkých veľkých švédskych miest – od blízko ležiaceho Helsingborgu cez Göteborg až po Štokholm. A keďže Lund leží na juhu Švédska neďaleko hranice s Dánskom, návšteva dánskeho hlavného mesta bola číslom jeden na mojom cestovateľskom zozname. Cesta na hlavnú stanicu v Kodani trvá z Lundu len trištvrte hodiny a určite stojí za to, keďže vlak medzi mestami Malmö a Kodaň prechádza cez Öresundský most, prepájajúci tieto dve severské krajiny. Možno ho poznáte z kriminálneho seriálu Most (Bron).

Mojím odborom na Univerzite Komenškého bolo prekladateľstvo a tlmočníctvo s jazykovou kombináciou anglický a švédsky jazyk, a preto bol pre mňa Lund pri výbere univerzity cez program Erasmus+ jasnou voľbou. Švédsko však určite vrelo odporúčam aj študentom ostatných odborov, či už je vaša priorita zdokonalenie sa v angličtine, štúdium na kvalitnej univerzite, alebo študentský život. A ak by ste sa po švédsky chceli niečo naučiť, pre zahraničných študentov tam organizujú kurzy švédčiny pre začiatočníkov, kde sa môžete tento jazyk naučiť minimálne tak dobre, aby vám to stačilo na jednoduchú konverzáciu či aspoň na to, aby ste zapôsobili na svojich kamarátov doma na Slovensku. ☺

Mgr. Simona Boriová,
absolventka Filozofickej fakulty UK

Doc. Mgr. art. Ondrej Šaray, ArtD.

Katedra praktickej teológie Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK

Miesto
narodenia:

Bratislava

Vek: 52

Čím ste chceli byť ako dieťa?

V útlom veku som chcel byť kostolníkom, lebo som ľutoval starého otca, ktorý bol evanjelickým farárom a v zime, keďže nemal kostolníka, už o piatej ráno kúril v kostole vo veľkých kachliach.

Čo ste študovali a prečo práve tento odbor?

Na Konzervatóriu v Bratislave a na Hudo-
bnej a tanečnej fakulte Vysokej školy mú-
zických umení (HTF VŠMU) som študoval
orchestrálne dirigovanie a doktorandské štú-
dium som ukončil zo zborového dirigovania.
Vyrastal som v hudobníckej rodine, od malič-
ka som hral na klavír a spieval v Bratislavskom
detskom zbore, čím som si vytvoril hlboký
vzťah k hudbe, ktorú som chcel ísť študovať.

Aké cudzie jazyky ovládáte?

Počas štúdií som prešiel výučbou ruštiny
a nemčiny.

Čo vám napadne, keď sa povie „práca“?

Práca je pre mňa aj koníčkom. Či už v mo-
jom hlavnom zamestnaní docenta zborového
dirigovania na HTF VŠMU, alebo na Evanje-
lickej bohosloveckej fakulte UK, kde učím
hudobné predmety a liturgický spev budúcich
evanjelických farárov. Dôležitou časťou mo-
jich profesijných aktivít je i umelecká činnosť,
zahŕňajúca prácu so speváckymi zbormi,
s ktorými koncertujem doma aj v zahraničí
a nahrávam hudbu pre zahraničné filmové
spoločnosti.

Ako rád trávite voľný čas?

Voľný čas najradšej trávim na chalupe
v Motešiciach, kde rád grilujem a podeba-
tím si pri dobrom vínu alebo pivku s kama-
rátmi. V zimných mesiacoch zas s bratom
robíme klobásky podľa čabianskeho recep-
tu.

Uprednostňujete televíziu alebo knihy? Prečo?

V mladosti som prečítal veľké množstvo
kníh, ale s pribúdajúcim vekom si rád zdiem-
nem pri zapnutom televízore...

Prezradíte niečo o svojej rodine?

Manželka pracuje v polygrafickom prie-
mysle, syn Viliam (23) študuje sociológiu na
Filozofickej fakulte UK a dcéra Elena (18) na
Pedagogickej a sociálnej akadémii v Brati-
slave. A do rodiny, samozrejme, patrí aj náš
psík Noir.

Čo vás dokáže zarmútiť?

Keď ma niekedy nechápu vlastné deti –
najmä v tom, že im chcem dobre. Ale každý
sa musí občas popáliť na vlastnej koži.

Čo vás dokáže rozosmiať?

Zvyčajne sa schuti zasmejem na ľudskej
hlúposti.

Máte obľúbenú osobnosť (herca, spiso- vateľa, športovca...)?

Hneď niekoľko. Sú to predovšetkým moji
skvelí pedagógovia z bratislavského konzer-
vatória a HTF VŠMU. V zborovom dirigovaní
ma zas formovala moja mama, prvá profesio-
nálna dirigentka na Slovensku.

Máte nejaký skrytý talent?

Rád varím, čo je na mne aj vidieť, a rád si
namiesto zdravotných prechádzok poležím, ale
to ležanie pokladám za činorodé, lebo pri ňom
intenzívne premýšľam a často tak pridem na
riešenia rôznych situácií, za čo vďačím práve
pokoju a pohode vo vodorovnej polohe.

Aké hodnoty sú pre vás v živote najdôle- žitejšie?

Pre mňa je najdôležitejšia zodpovednosť.
Tá rieši všetko – keď sa človek na človeka
môže vo všetkom spoľahnúť a nepotrebuje
rôzne podpisy (dokonca notársky overené),
ale postačuje džentlmenský dohovor, ktorý
sa dodrží. Keby to vždy platilo, ľahšie a lep-
šie by sa nám žilo.

Žijeme fresh slovenčinou?!

Devízou súčasnej podoby slovenčiny je jej
rozmanitosť a flexibilita. Vďaka svojim po-
užívateľom sa stala kultivovaným jazykom.
Žijeme v dobe, keď poľahky do nášho
jazyka pribúdajú neologizmy rôzneho pô-
vodu, najčastejšie anglicizmy. Potenciálne
vhodné sa ukazuje upozorňovať na možné
použitie istých jazykových prvkov v súlade
s pragmatizujúcimi tendenciami a ponúk-
nuť škálu riešení, z ktorých si používateľ vy-
berie to, čo jeho komunikačným zámerom
najviac vyhovuje. Tak napríklad...

Možnú (najmä medzigeneračnú) dezorien-
táciu a polemiku o vhodnosti implementácie
v istých komunikačných situáciách môže na-
vodzovať slovné spojenie *fresh dizajn*. Ide
o zlúčenie významových odtienkov *sviežosti*
(„čerstvosti“ v zmysle novosti), *trendovosti* či
mladosti súčasných, popularite sa tešiacich

foodblogov. Stáva sa marketingovým lákad-
lom v reči grafických dizajnérov či interiéro-
vých návrhárov. Vhodnosť a celková logickosť
používania daného výrazu tkvie v naplnení
komunikačného zámeru používateľov, spája-
ného s rôznymi ideami, napr.: „Do práce ne-
chodíme pracovať, ale realizovať sa!“ Čaro
spočíva v „bežnoskúsenostnej“ jazykovej pra-
xi, ktorá nie je podriadená striktnej logike, no
zmyslu pre škálu významových odtienkov či
jazykový cit. Do výrazu sa premieta sviežosť
v oblasti myslenia a odráža ľudský prístup,
inšpirovaný „priateľskou“ a „zdravou“ komu-
nikáciou. Celkovo sa tak eliminuje tuctovosť.
Pružnosť slovenčiny a jazyková ekonómia sú
k tomu „čerešničkou na torte“. Nekráčajú
ruka v ruke s trendom amerikanizácie, no in-
venčne ozvlášťujú v tomto prípade profesijnú
reč, zapájajú emocionálne hodnotenie pou-
žívateľa, a tak v dynamickom „pestrofarebnom“
internetovom priestore vytvárajú niečo svieže,
neopozierané – „svieži web“. Rozšírením
a frekvenciou komunikačného poľa takéto
„módne výrazy“ rezonujú v ušiach súčasn-
ho používateľa len minimálne alebo vôbec,

aj keď sa v jazykoved-
nej praxi vzhľadom na
parameter spisovnosti
či oficiálnosti hodnotia
neústrojne (v podob-
nom duchu sa odporú-
ča uprednostniť spojenie *webový dizajn* pred
jednoslovným pomenovaním *webdizajn*).
Rozšírenie spätelnosti pôvodne nespoji-
teľných slov a interpretačný rozptyl tak hrá
u bežných používateľov prím pred „spriazne-
nosťou“ s logikou jazykového systému.

Slovenčina je svojou rozmanitosťou vý-
sledkom vplyvu jej vlastných používateľov,
ale tiež výsledkom vplyvu mnohých jazykov či
kultúr a rôzne inovácie môžu jazykový prejav
obohatiť, pôsobiť osviežujúco, proste *fresh*.
A tak aj pre vedca zdanlivo kontroverzné ino-
vácie, ktoré nerušene a prirodzene fungujú
v praxi, majú svoju šancu „na prežitie“.

Mgr. Zdenka Schwarzová, Katedra
slovenského jazyka FiF UK
Stella Ondrejčíková, študentka 1. roč-
níka slovenského jazyka a literatúry

Doc. PhDr. Peter Baláž, CSc., odišiel do večnosti

„Kto verí vo mňa, bude žiť, aj keď umrie.“ (Jn 11,25)

V mene Studia Academica Slovaca, Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK), ako aj v mene zástupcov veľkej medzinárodnej rodiny sasistov sme sa vo veľkonočnom čase rozlúčili s dlhodobým pracovníkom, kolegom a priateľom doc. Petrom Balážom (28. 6. 1928 – 13. 4. 2017), a tak aspoň symbolicky vyjadrili uznanie i vďaka za to, čo pre našu inštitúciu vykonal. A nie je toho málo! Veď to, čo zažal, svieti, čo začal, pokračuje, čo zasial, vykličilo a rastie a my, jeho nástupníci, zbierame plody. Veď SAS-u a sasistom venoval takmer 40 rokov svojej profesijnej kariéry, práve so SAS-om bol životne spojený či „namočený“, ako to sám často s úsmevom pripomínal.

Popri svojej pedagogickej činnosti na Katedre žurnalistiky FiF UK, ako i popri rozličných akademických funkciách vedúceho katedry aj prodekana fakulty sprevádzal SAS prakticky od jeho zrodu v úlohe lektora, tajomníka, zástupcu riaditeľa letnej školy, ba i riaditeľa metodického centra. Začínal ako lektor v roku 1962 ešte v rámci pražskej letnej školy slovanských štúdií. A odvtedy bol v službách SAS-u nepretržite do roku 2000 a podieľal sa na formovaní obsahu i na jeho vývinových premenách. Participoval na jeho programovej kontinuite a dal priestor inováciám v oblasti didaktiky slovenčiny ako cudzieho jazyka, ktoré doteraz fungujú ako východisko našej lingvopedagogickej koncepcie. Vlastné lektorské skúsenosti a problémy pri zabezpečovaní študijnej literatúry pre sasistov zúročil pri tvorbe učebníc *Slovenčina pre slavistov*, ktoré vyšli v rozličných jazykových mutáciách – anglickej, nemeckej, francúzskej, ruskej, španielskej, talianskej, kde ako hlavný autor kládol dôraz na typologické vlastnosti slovenčiny i osobitosti východiskového jazyka. Aj z dnešného pohľadu možno s obdivom sledovať cieľavedomú stratégiu a systematický program tvorby učebných materiálov. Tu sa naplno prejavili

organizačné schopnosti P. Baláža, ako aj odborná a metodická spôsobilosť vytvoriť zodpovedajúcu koncepciu a, samozrejme, osloviť aj vhodných spolupracovníkov a spoluautorov, z ktorých sa na všetkých projektoch podieľal doc. Miloslav Darovec. P. Baláž však nezavesil vedecké bádanie na kliniec ani v dôchodkovom veku. Aktívne pôsobil na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave i na Katolíckej univerzite v Ružomberku, kde popri akademických funkciách a pedagogickej činnosti bol iniciátorom i riešiteľom výskumných projektov a nevzdal sa ani autorskej ambície a spolu s prof. Danušou Serafinovou pokračoval v tvorbe novších učebníc a cvičebníc určených najmä pre frankofónnu oblasť.

Vďaka cieľavedomej odbornometodologickej činnosti docenta Baláža vzniklo na FiF UK roku 1992 Metodické centrum SAS, ktoré sa stalo celonárodným koordinačným pracoviskom pre prípravu i výber lektorov slovenského jazyka a kultúry vysielaných Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR na lektoráty pôsobiace na zahraničných univerzitách. Na SAS sa rád vracal ako aktívny účastník vedeckých fór či kultúrnych podujatí organizovaných najmä počas letnej školy. Nevynechal žiad-

nu príležitosť na priateľské stretnutie ani vtedy, keď sme registrovali jeho telesné či zdravotné obmedzenia. Prišiel medzi nás, žičlivo sledoval súčasné smerovanie SAS-u a povzbudzoval najmä mladých kolegov a kolegyné. Ako jeho blízka spolupracovníčka musím len s obdivom priznať, že na tomto poli vyoral hlbokú brázdnu, zanechal výraznú stopu a profiloval nielen predmet nášho spoločného záujmu, ale tvaroval aj ľudí okolo, najmä svojou príslovečnou organizátorskou húževnatosťou, administratívnu precíznosťou a príkladnou činnosťou prácou pre spoločné dobro.

Docent Peter Baláž má svoje trvalé miesto v kruhu veľkej slovákistickej a lektorskej rodiny. Za vedecko-pedagogickú činnosť získal mnoho ocenení, v roku 2004 mu rektor UK udelil Zlatú medailu Univerzity Komenského za prínos k rozvoju slovenčiny ako cudzieho jazyka a za prácu na poli propagácie slovákistiky vo svete. Navždy zostane v pamäti i v srdciach všetkých, ktorých formoval a sprevádzal na ceste za poznáním počas svojho pôsobenia na našej alma mater ako učiteľ, kolega a priateľ.

Doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD.,
riaditeľka SAS

Slovo o Jane Štúrovej

Dňa 19. apríla 2017 nás opustila PhDr. Jana Štúrová, PhD., ktorá dlhé roky prednášala na Katedre psychológie FiF UK.

Jana Štúrová sa narodila v roku 1944 v Prahe, kde absolvovala Filozofickú fakultu Karlovej univerzity a pôsobila ako vedecká pracovníčka vo Výskumnom ústave kriminologickom. Od roku 1976 žila na Slovensku, kde prednášala na Katedre psychológie FiF UK poradenskú psychológiu a psychoterapiu a súčasne sa odborne angažovala v občianskom združení Pomoc ohrozeným deťom, ktoré založila. Dlhé roky viedla svojpomocné skupiny žien a školila kolegyné a kolegov, ktorí sa špecializovali na prácu v krízových centrách a poradniach pre ženy. Jej psychoterapeutické pôsobenie vychádzalo z psychoanalýzy a hlbinné orientovanej psychológie. Bola uznávanou lektorkou psychodynamickej psychoterapie. Jej doménou bola práca s rodinami, s rizikovou mládežou a s ľuďmi, ktorí sa ocitli v ťažkej

životnej situácii. Systematicky spolupracovala aj s neziskovou organizáciou Liga za duševné zdravie.

Jana zomrela vo veku 73 rokov. Priskoro pre jej priateľky a priateľov, kolegyné a kolegov. Bude nám chýbať jej múdrosť a nadhľad, hlboké porozumenie a spolutenie. Budú nám chýbať jej občianske cnosti a hodnoty, jej cit pre spravodlivosť a slušnosť. Bude nám chýbať jej morálna pevnosť a odvaha, jej občianska zodpovednosť, bez ktorých stráca každodenný život na cene a dôstojnosti. Jej postoje a skutky nás inšpirovali a posilňovali dôveru v našu ľudskosť. Janin altruizmus bol nevťeravý, neokázalý a presne zacielený tam, kde ho bolo najviac treba. Jej solidarita a súcit smerovali neomylné aj k tým ľuďom, ktorí v tých „slušných“ vzbudzujú skôr strach a obavy.

Áno, práve takýto človek ako Jana, človek so širokým srdcom, je veľkou vzácnosťou a v našej rozbúrenej dobe potrebný ako soľ.

Jana nám bude chýbať aj ako model emancipovanej, statočnej a hrdej ženy. Ženy múdrej, vzdelanej a láskavej. A ženy solidárnej. Ženy, ktorej neobvyklý šarm, vnútorný pokoj, noblesa a humor pôsobili ako neodolateľná mäkká sila, ktorá tých druhých zušľachťovala.

Jana však zanechala hlboké stopy v srdciach a myšliach svojich priateľiek a priateľov, kolegyní a kolegov, a tak bude naďalej zdrojom inšpirácie a vzorom ľudskosti. Zostane tou, ktorá robí psychologickú profesiu česť. Hlboká úcta a vďaka.

Prof. PhDr. Jana Plichtová, PhD.,
Katedra psychológie FiF UK

UK na medzinárodnom veľtrhu vzdelávania v Kyjeve

V dňoch 6. – 8. apríla 2017 sa zástupcovia Jazykovej a odbornej prípravy cudzincov a krajanov Centra ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave (CĎV UK), Filozofickej fakulty UK a Fakulty matematiky, fyziky a informatiky UK zúčastnili na medzinárodnom veľtrhu vzdelávania v Kyjeve, kde propagovali okrem svojich študijných programov i programy Prírodovedeckej fakulty UK a Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK, ako aj Univerzitu Komenského ako celok.

Medzinárodný veľtrh *Education and Career*, ktorého súčasťou je veľtrh zahraničných vzdelávacích inštitúcií *Education Abroad*, je najväčším vzdelávacím veľtrhom na Ukrajine. Koná sa dvakrát do roka (v decembri a apríli), pričom naň počas troch dní pravidelne zavíta viac než 7000 návštevníkov – sú to predovšetkým školáci s rodičmi, študenti, odborníci a zamestnanci v oblasti vzdelávania, ale i zástupcovia vzdelávacích agentúr. Veľtrh, ktorý organizuje ukrajinská asociácia Znanynya v spolupráci s Ministerstvom vzdelávania a vedy Ukrajiny, podporuje aj Európska únia, ako i viaceré zahraničné veľvyslanectvá a vzdelávacie inštitúty, ktoré v Kyjeve pôsobia. Program veľtrhu zahŕňa prezentácie vystavovateľov, semináre a okrúhle stoly. Oficiálny katalóg veľtrhu s prezentáciami zúčastnených inštitúcií sa vďaka rozsiahlej marketingovej kampani vydáva v printovej aj online verzii. Navyše, prezentácie vystavovateľov sú pol roka k dispozícii aj na najpopulárnejšom vzdelávacom ukrajinskom portáli osvita.ua.

Za posledných 6 rokov (ak. roky 2009/2010 – 2015/2016) sa podľa portálu edu-abroad.com.ua zvýšil počet ukrajinských študentov v zahraničí z 21 500 na 59 600, čo predstavuje nárast o 129 %. Ročné sledovanie počtu ukrajinských ob-

čanov študujúcich na zahraničných univerzitách pokrýva 34 krajín, pričom zo štatistik vyplýva, že ukrajinskí študenti z nich najviac preferujú Poľsko, Nemecko, Rusko, Kanadu, Českú republiku, Taliansko, USA,

Španielsko, Francúzsko, Austráliu a Spojené kráľovstvo. Pri porovnaní posledných dvoch rokov je nárast o 29 % (13 266 osôb). Takmer 2/3 tohto nárastu predstavujú Ukrajinci, ktorí študujú na poľských univerzitách.

Práve tieto čísla nás presvedčili, aby sme sa na veľtrhu zúčastnili aj my. Bola to historicky prvá účasť UK na tomto veľtrhu. Podporiť nás prišli aj zástupcovia Veľvyslanectva SR v Kyjeve – Branislav Gallo (2. tajomník) a Ľudmila Mišňová. Medzi vystavovateľmi – okrem zástupcov vyššie spomenutých štátov – na veľtrhu nechýbali napr. ani vzdelávacie inštitúcie z Cypru, Švajčiarska, Rakúska, Izraela, Grécka či Turecka. Jednoznačne dominovali inštitúcie z Poľska. Neprehliadnuteľný bol aj pavilón združujúci české inštitúcie. Zo Slovenska mala na veľtrhu okrem UK zastúpenie aj Žilinská univerzita.

Priama komunikácia so zástupcami zahraničných vzdelávacích inštitúcií dáva potenciálnym záujemcom o štúdium možnosť získať informácie „z prvej ruky“, na základe čoho sa môžu ľahšie rozhodnúť o štúdiu v zahraničí. Veríme, že naša účasť na veľtrhu pomohla ukrajinským študentom k rozhodnutiu študovať práve na našej univerzite.

Mgr. Tatiana Ilavská, PhD., CĎV UK

ČO NOVÉ NA MLYNOCH?

Aj vy ste VM Mlyny!

V mesiaci marec sa s nástupom teplých dní v areáli vysokoškolských internátov v Mlynskej doline objavili rôzne druhy farebných kvetiniek v kvetináčoch, umiestnených pri jednotlivých blokoch Átriových domkov. Na tom by nebolo nič zvláštne, ak by bolo známe, kto ich vysadil. Netrvalo dlho a „kvetinárky“ sa samy ukázali. Sú to naše ubytované študentky Dominika a Martina z Prírodovedeckej fakulty UK, ktoré sa takto z vlastnej iniciatívy rozhodli zveľadiť svoje okolie vyčistením kvetináčov, vytrhaním buriny a zabezpečením peknej výsadby. A urobili to aj napriek vedomiu, že sa dlhodobější výsledok vôbec nemusel dostať. Pravidelne totiž narážajú na odpadky či cigaretové ohorky v kvetináčoch a občas aj na vytrhané a pohodené kvietky. Dominika a Martina to však nevzdali a so zanietením úspešne bojujú ďalej. Výsledkom ich snahy je pohľad la-

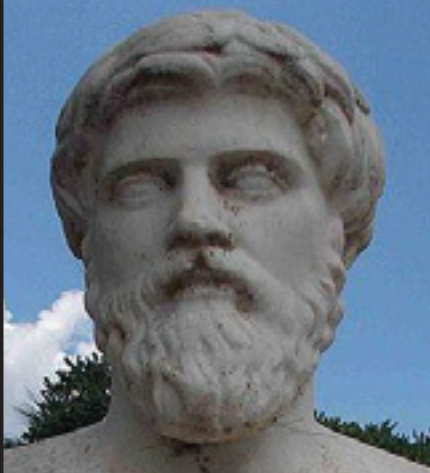
hodiaci oku, ktorý si môžu vychutnať okoloídúci ubytovaní či návštevníci stravovacieho zariadenia Venza.

Vedenie Vysokoškolského mesta Ľ. Štúra – Mlyny UK (VM Mlyny) sa – napriek negatívnym skúsenostiam spojeným s vandalizmom a ničením zelene v minulosti – teší podobným aktivitám ubytovaných, ktorí sa sami podieľajú na takejto činnosti, a je aj do budúcnosti pripravený pomôcť pri zmysluplných aktivitách podobného charakteru vlastnými finančnými a personálnymi zdrojmi. Spoločnými silami, racionálnym dlhodobým plánovaním a ochotou prispieť, napríklad aj svojím jemným kvetinárskym citom, môžete všetci dopomôcť k tomu, aby aj váš druhý domov vyzeral krajšie, pretože aj vy ste VM Mlyny.

Milan Lörinc, BSBA,
prevádzkovo-technický úsek VM Mlyny

Plutarchos: „(tajnička).“

	2		kórejský spevák	vedie (čes.)	acriter Aniene	taliánsky diskár	príliš hrdo	ONN NMR	patriace militantovi	lisovací stroj	čiaže
	juho-východ (skr.)				forte-piano (skr.)			buď ticho			
	Rakúsko (MOL)				argón (zn.)			3 (rim.)			
	zbavil sa klatby				kilopascal (zn.)			taliánska rieka			
	nevykonaj pohyb									španiel. člen	solmiz. slabika
	Faloci Joon		omamné látky	prudko (lat.) dokazovať							
1	skr. mládež. špan. organizácie	vdovica	obyvateľ Indie	medveď (litov.)	obchodná tlač (skr.)		ideálna (nem.) hlas vrany				
3	omotal				polyvinyl-karbazol (skr.)		kód letiska Onion Bay enclosed (skr.)			trieska	kód letiska Nappa Merry
	brazílsky futbalista				bláznivý (nem.) poľské m. meno			acetylén			
								no			
	podkladaná (čes.)							One Voice Music (skr.) v (lek.)			
	Levice (EČV)		snežný muž				chytrý (angl.)				
	dvojhlásky		schmatni				značka aviváže				lokys OEPLI Edno

Autorka: RNDr. Daniela Kalaninová, PhD.

Ak chcete niekoho potešiť originálnou darčekom krížovkou podľa svojich predstáv, kliknite na: <https://www.iasspravim.sk/profil/DanielaSVK>.

Správne znenie krížovky posielajte na adresu nasa.univerzita@uniba.sk do 12. júna 2017 a vyhrajte magnetku UK z pálenej hlíny. Spomedzi správnych odpovedí vyžrebujeme výhercu, ktorého meno uverejníme v budúcom čísle Našej univerzity. Vyhodnotenie z minulého čísla: **Ernest Rutherford**: „Ak váš experiment potrebuje štatistiku, mali by ste... **TAJNIČKA**: UROBIŤ LEPŠÍ EXPERIMENT.“ Správnu odpoveď poslala aj **Diana Grechová**. Srdečne blahoželáme!

LISTUJEME V STARÝCH ČÍSLACH

Naša univerzita, 1966,
ročník XII., č. 16 – 17

Mesto na Dunaji aďrvi pomátrné nájské dno

Čo nájdete v júnovej Našej univerzite?

✓ **Profesor Emil Makovický**
z Univerzity v Kodani sa stal
121. čestným doktorom UK
Za aké zásluhy mu bol udelený
čestný titul doctor honoris causa?

✓ **Univerzita Komenského má 9 nových profesorov**
Ktorí odborníci UK sa môžu pýšiť týmto titulom?

✓ **Vedcom roka SR 2016 sa stal**
prof. Pavel Povinec z FMFI UK
Ako vníma prof. Povinec toto
ocenenie?

✓ **mnoho ďalšieho zaujímavého čítania**

Comenius University is one of the top 500 universities in the world

Comenius University in Bratislava has once again made it into the list of the top 500 universities in the world. The Round University Ranking placed Comenius University in 433rd place. Comenius University was the only Slovak university to be included in the ranking. It improved its ranking by twelve places, having been ranked 445th place in 2016. Furthermore, in individual statistics Comenius University received its highest score in the area of Education (220th place). The ranking, which uses data going back to 2010, evaluates twenty indicators in four core areas: Education (40%), Research (40%), International Diversity (10%), and Financial Sustainability (10%). The ranking assessed the world's top 930 universities from 80 countries and their performance over the last eight years. **p. 3**

The Medical Student of the Year for 2017 is Filip Olekšák from Comenius University's Jessenius Faculty of Medicine

The winner of the third year of the Medical Student of the Year competition, which carries a prize of 3000 euros, is Filip Olekšák from Comenius University's Jessenius Faculty of Medicine in Martin. The final round of the competition took place from 7 to 9 April 2017 at the hospital in Spišská Nová Ves. The twenty best medical students underwent a combination of specialized workshops and competitive activities in the practical conditions of a real hospital. Second place was taken by Zuzana Horváthová and third place went to Ján Sýkora – both are also students of the Jessenius Faculty of Medicine. The Medical Student of the Year competition, which is announced and run by the Svet zdravia network of hospitals, is aimed at students in the fifth and sixth years of study at faculties of medicine who are studying the specialization of General Medicine. **p. 3**

A discussion on Europe with the President of Austria at Comenius University

On 26 April 2017 there was a discussion on Europe with the President of Austria, Professor Alexander Van der Bellen, in the Rector's Hall of Comenius University in Bratislava. The president was welcomed to the university on behalf of the Comenius University Rector by the Vice-Rector for Science and Post-Graduate Study, Professor Peter Moczo. President Van der Bellen emphasized his support

for the process of European integration and the importance of a united Europe. The discussion saw questions relating to Brexit, the further direction of the European Union, the French presidential election, and the rising tide of extremism. In conclusion, President Van der Bellen received a Comenius University commemorative medal from Professor Moczo. **p. 5**

Comenius University Grants for young scientists are awarded for the 21st time

On 24 April 2017, Comenius University in Bratislava awarded grants for the 21st time to support the research, teaching, and artistic projects of young researchers, teachers, and internal doctoral students at the university who are 30 years of age or younger. Funding was awarded to 232 of the 403 projects submitted by doctoral students and young researchers working at the university, and they were awarded a total of 225,250 euros. The Comenius University grants had an average value of 970 euros per project. The top faculty in terms of submitted and supported grants was traditionally the Faculty of Natural Sciences, which submitted a total of 143 applications for a grant and was successful in 84 of them. This faculty was followed by the Faculty of Mathematics, Physics and Informatics, and the Jessenius Faculty of Medicine in Martin. **pp 6-7**

A Pulitzer Prize winner speaks at Comenius University

On 5 April 2017, the current holder of the Pulitzer Prize, Martha Mendoza, spoke in the Comenius University Auditorium on the topic of modern-day slavery. Mendoza described a case which she had worked on for a number of years with three other female reporters. Thanks to her reporting, more than 2000 victims of slavery who had been exploited by the Thai prawn industry were saved. Mendoza's lecture was part of a series of annual lectures where Pulitzer Prize winners come to talk at the university. At the end of the lecture, Mendoza was presented with a commemorative university medal by the Comenius University Vice-Rector, Professor Peter Moczo, on behalf of the Comenius University Rector. **p. 8**

The Farmakoviny student magazine receives the Zlaté Štúrovo pero (Golden Štúr pen) Award

From 28 to 29 April 2017 there was an evaluation of the 22nd Štúrovo pero (Štúr

pen) nationwide journalism award for high school and university students as a part of the 31st edition of Štúrov Zvolen (Štúr's Zvolen). *Farmakoviny*, a student magazine run by the Slovak Pharmaceutical Students' Association in Bratislava, which is based at the Faculty of Pharmacy at Comenius University, received the Golden Štúr Pen (Zlaté Štúrovo pero) award for its long-term attainment of quality; it also took away the Nadácia Čisté slovo main prize. *Farmakoviny* has taken part in the competition four times in its five-year existence, competing against publications mostly run by students of journalism and mass-media communication. **p. 11**

A workshop for European Research Council grant applicants at Comenius University's Faculty of Arts

On 30 March 2017, the Faculty of Arts at Comenius University hosted a workshop for young researchers in the social sciences and the humanities who are interested in applying for grants awarded by the European Research Council (ERC). This event is connected to the ERC Day in Slovakia held in June and was opened by the Comenius University Vice-Rector for Science and Post-Graduate Study, Professor Peter Moczo. Approximately 40 young scientists took part in the event, coming from Comenius University, Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Matej Bel University in Banská Bystrica, and the Slovak Academy of Sciences. The main speaker at the event was Dr Frank Kuhn from the ERC's Executive Agency. Dr Kuhn is a coordinator of one of the ERC's evaluation panels in the social sciences and the humanities. **p. 17**

A conference on regeneration and physiotherapy in elite sport at the Faculty of Physical Education and Sport at Comenius University

On 21 April 2017, the conference, entitled "Regeneration and Physiotherapy in Elite Sport", which is aimed at trainers and sports experts, took place in the Auditorium of the Faculty of Physical Education and Sport at Comenius University. It was organized by the faculty in partnership with the National Sports Centre. Part of the conference programme included lectures by experts on the relevant topics and a moderated discussion with well-known guests who are active in the field of elite sport. **p. 18**

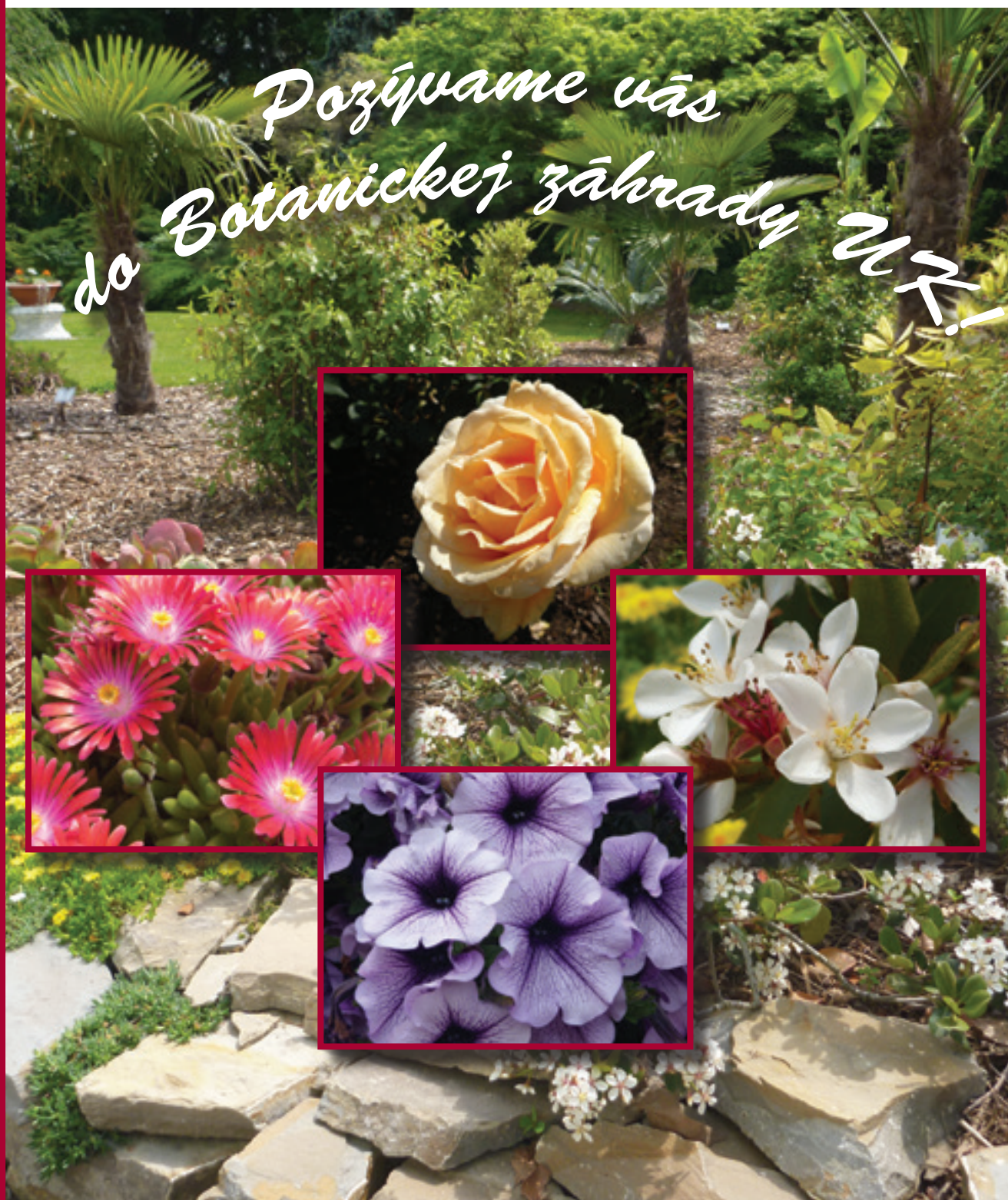
Mgr. John Peter Butler Barrer, PhD.

BOTANICKÁ ZÁHRADA

UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

*Pozývame vás
do Botanickej záhrady UK!*

Viac informácií:

www.bz.uniba.sk